

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSTANBUL ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTKA HİBE DESTEKLERİNİN ENGELLİLERİN
KAMUSAL HİZMETLERE ULAŞILABİLİRLİĞİNE
ETKİSİ: İBB ÖRNEĞİ

Murat BİLİR
2501171519

Danışman
Prof. Dr. Mehtap ÖZDEĞER

İSTANBUL, 2021

ÖZ

İSTKA HİBE DESTEKLERİNİN ENGELLİLERİN KAMUSAL HİZMETLERE ULAŞILABİLİRLİĞİNE ETKİSİ: İBB ÖRNEĞİ

MURAT BİLİR

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından kalkınma ve bölgesel kalkınma kavramı ülkelerin ekonomik gelişmişlik seviyesinin belirlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bölgesel kalkınma kavramının öneminin artmasıyla birlikte bölgenin ihtiyaçları, potansiyeli ve beklentileri göz ardı edilerek gerçekleştirilen kalkınma planlarının yerini, bölgenin potansiyelinden maksimum derecede faydalanmayı hedefleyen, bölgeler arası gelişmişlik seviyesini minimuma indiren bölgesel kalkınma planları almıştır. Bölgesel Kalkınma Ajansları da bölgesel kalkınma planlarını hazırlayan, hayata geçiren, bölgedeki aktörler arasındaki koordinasyonu sağlayarak bölgesel kalkınmayı başarılı şekilde hayata geçiren örnekleri oluşturmaktadır.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik müzakereleri kapsamında hayata geçirilen Bölgesel Kalkınma Ajanslarından birisi olan İstanbul Kalkınma Ajansı bölgedeki yerel, kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ile birlikte hareket ederek İstanbul'un ekonomik kalkınmasına, bölge popülasyonunun yaşam standartlarını yükseltecek projelere çeşitli destek sağlamıştır.

Bu tez çalışmasında Bölgesel Kalkınma Ajanslarının tanımı, tarihsel gelişimi, İstanbul Kalkınma Ajansı'nın idari, mali yapısı, destek türleri incelenmiş, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin kurumsal yapısı araştırılarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin genel ve engelli bireylere yönelik hizmetleri ele alınmıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin engelli bireylere yönelik İstanbul Kalkınma Ajansı hibesiyle hayata geçirdiği projeler ele alınmıştır. Tezin son kısmında ise çevrim içi anketlerle bu projelerin bilinirliği, işlevselliği, kent ve insan yaşamına katkısı araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İstanbul Kalkınma Ajansı, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Engelli, Hibe, Kalkınma, Bölgesel Kalkınma.

ABSTRACT

THE EFFECT OF ISTANBUL DEVELOPMENT AGENCY GRANT SUPPORT ON ACCESS OF THE DISABLED TO PUBLIC SERVICES:KEY OF İSTANBUL METROPOLITAN MUNICIPALITY

MURAT BİLİR

After the end of the Second World War, the concept of development and regional development played an important role in determining the economic development level of the countries. With the increasing importance of the concept of regional development, the needs, potential, and expectations of the region have been ignored. Development plans, which have been realized since that date, have been replaced by regional development plans that aim to maximize the potential of the region and minimize the level of interregional development. Regional Development Agencies are also examples of preparing regional development plans, implementing these plans, and successfully implementing regional development by ensuring coordination among the actors in the region.

Turkey's EU full membership negotiations with one of the Regional Development Agency began operating under the Istanbul Development Agency, local, public, private sector and civil society acting together with organizations Istanbul's economic development and regional populations have provided supports various projects to raise living standards.

In this thesis, the definition of the Regional Development Agencies, its historical development, the administrative, financial structure and support types of the Istanbul Development Agency were examined, and the institutional structure of the Istanbul Metropolitan Municipality was examined, and the services of the Istanbul Metropolitan Municipality for disabled people were discussed. The projects realized by Istanbul Metropolitan Municipality with the grant of the Istanbul Development Agency for individuals with disabilities were examined. In the last part of the thesis, the awareness, functionality, and the contribution to urban and human life of these projects were investigated with online surveys.

Key Words: Istanbul Development Agency, Istanbul, Istanbul Metropolitan Municipality, Disabled, Grant, Development, Regional Development

ÖNSÖZ

Bölgesel kalkınma kavramının İkinci Dünya Savaşı'nın ardından öneminin artmasıyla birlikte bölgesel kalkınma ajansları ve planları hayata geçirilerek ülkeler ekonomik büyüme ve gelişmelerini yerelden başlatarak gerçekleştirmişlerdir. Bölgesel kalkınma ajanslarının başarılı ve stratejik planlarıyla ciddi başarılar elde etmesi bu ajansların dünyanın her yerinde yaygınlaşmasına neden olmuştur.

Bölgesel kalkınma ajansları, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinin başlamasıyla birlikte hayata geçirilmiştir. Bölgesel kalkınma ajanslarının hayata geçirilmesiyle, yerel yönetimler, kamu kurumları, özel sektör, SKT'lar ve üniversiteler arasında güçlü bir koordinasyonun kurulması hedeflenmiştir. Bu hedeflerle birlikte kalkınma ajansları çeşitli kurum ve kuruluşlara hibe ve destekler sunarak yerel kalkınmanın öncü aktörlerinden olmuşlardır. Kalkınma ajanslarının destekleriyle şehirlerde ve bölgelerde yaşam standartları yükselmiş, bölgeler arası rekabet gücü artmıştır.

Türkiye'de bölgesel kalkınma ajanslarının etkilerinin en fazla görüleceği il gerek nüfus bakımından, gerek ekonomik güç bakımından İstanbul'dur. Tez çalışmada bu nedenle Türkiye'nin ve dünyanın en büyük yerel yönetimlerinden birisi olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ni, ve Türkiye'nin en önemli kalkınma ajansı olan İstanbul Kalkınma Ajansı çalışmalarını inceleme fırsatı buldum. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin engelli bireylere yönelik hayata geçirdiği İstanbul Kalkınma Ajansı destekli projeleri inceleyerek bu projelerin engelli vatandaşlar nezdinde bıraktığı etkiyi ve İstanbul şehir yaşamına katkısının anket çalışmasıyla analiz ettim.

Tez çalışmamın bu aşamaya kadar gelmesinde desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Mehtap Özdeğer'e, anket çalışmasına katılan engelli ve engelli yakını örneklem grubuna, anket çalışması için destek sunan Türkiye Down Sendromlular Derneği'ne, çalışma arkadaşlarım, Özgür Özşüer, Rukiye Demir, İbrahim Kitka, Hacer Poyraz, Reyhan Alalmış'a, Mert Vardarlı'ya ve yüksek lisans çalışmamın başından sonuna kadar destekleyen eşim Zehra Bilir'e en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Murat BİLİR

İstanbul, 2021

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1. Bölge Kavramı	4
1.2. Kalkınma Kavramı	5
1.3. Bölgesel Kalkınma Kavramı	7
1.4. Bölgesel Kalkınma Ajansları	8
1.4.1. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Tanımları	8
1.4.2. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Tarihçesi	10
1.4.3. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Amaçları ve Görevleri	11
1.4.4. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Finansal Kaynakları	14
1.4.5. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Türleri	16
1.4.6. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının İdari Yapıları	17
1.4.7. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Personel Yapıları	19
1.5. Avrupa’da ve Dünya’da Bölgesel Kalkınma Ajansları	21
1.5.1. Fransa’da Bölgesel Kalkınma Ajansları	21
1.5.2. Fransa Kalkınma Ajansı	22
1.5.2.1. AD’OCC Bölgesel Ekonomik Kalkınma Ajansı	23
1.5.2.2. Korsika Ekonomik Kalkınma Ajansı	23
1.5.3. Almanya’da Bölgesel Kalkınma Ajansları	23
1.5.4. Belçika’da Bölgesel Kalkınma Ajansları	24
1.5.4. Hollanda’da Bölgesel Kalkınma Ajansları	25

1.5.5. İspanya’da Bölgesel Kalkınma Ajansları	25
1.5.6. İtalya’da Bölgesel Kalkınma Ajansları	26
1.5.7. Yunanistan’da Bölgesel Kalkınma Ajansları	28
1.5.8. İngiltere’de Bölgesel Kalkınma Ajansları	29
1.5.9. Amerika’da Bölgesel Kalkınma Ajansları	29
1.6. Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajansları	30
1.6.1. Türkiye’de Kalkınma Ajansı Örnekleri	34
1.6.1.1. İzmir Kalkınma Ajansı	34
1.6.1.2. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı	34

İKİNCİ BÖLÜM

İSTANBUL KALKINMA AJANSI

2.1. İstanbul Kalkınma Ajansı	36
2.2. İSTKA’nın Amaç ve Hedefleri	37
2.3. İSTKA’nın Yetki, Görev ve Sorumlulukları	37
2.4. İSTKA’nın Teşkilat Yapısı	39
2.4.1. Kalkınma Kurulu	40
2.4.2. Yönetim Kurulu	40
2.4.3. Genel Sekreterlik	41
2.4.4. Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi	42
2.4.5. Program Yönetim Birimi	42
2.4.6. İzleme ve Değerlendirme Birimi	43
2.4.7. Destek Birimi	43
2.4.8. Yatırım Destek Ofisi	43
2.4.9. İç Denetçi	44
2.5. Temel Politikalar ve Öncelikler	44
2.6. Temel Değerler ve Çalışma İlkeleri	44
2.7. İnsan Kaynakları	45
2.8. İstanbul Kalkınma Ajansı Destekleri	45
2.8.1. Açık Bir Destek Programının Bulunması	46
2.8.2. Uygunluk Kriterlerinin Karşıllanması	46
2.8.3. Doküman Formatıyla Uyumluluk Sağlanması	46

2.9. İSTKA Destek Türleri	46
2.9.1. Güdümlü Proje Desteği	46
2.9.1.1. Güdümlü Proje Destek Konular	47
2.9.1.2. Güdümlü Projelerde Destek Oranı ve Sresi	48
2.9.1.3. Güdümlü Proje Hazırlık ve Değerlendirme İşlemleri	48
2.9.2 Teknik Destek	49
2.9.3. Proje Teklif Çağrısı	50
2.9.4. Fizibilite Desteği	51
2.9.5. Faiz ve Faizsiz Kredi Desteği	52

 BÖLÜM

ENGELLİ KAVRAMI ve İSTANBUL BüYüKşEHİR BELEDİYESİ

3.1. Engelli Kavramı	53
3.2. Engellilik Türleri	55
3.2.1. Ortopedik Engelli	55
3.2.2. Zihinsel Engelli	55
3.2.3. Görme Engelli	56
3.2.4. İşitme ve Konuşma Engelli	56
3.2.5. Süreğen Hastalık	57
3.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi	57
3.4. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Engellilik Hizmetleri	61
3.5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin İSTKA Hibeli Engellilere Yönelik Projeleri	66
3.5.1. İş'te Engel Yok	67
3.5.2. Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul –I	67
3.5.3. İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri	68
3.5.4. Engelli Bilgilendirme Sistemi	69
3.5.5. Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul – II	70
3.5.6. Gözüm Kulağım İstanbul	70
3.5.7. İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi	71
3.5.8. İSEÇOM	71

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İSTKA DESTEKLİ PROJELER İLE İLGİLİ BULGULAR

4.1. İSTKA Destekli Projelerin Engelli Yaşamına Etkisi	73
--	----

SONUÇ ve ÖNERİLER	135
--------------------------------	------------

KAYNAKÇA	139
-----------------------	------------

EKLER	149
--------------------	------------

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1:	Avrupa'daki Kalkınma Ajanslarının Personel Sayısı	20
Tablo 2:	Türkiye İstatistiki Bölge Sınıflandırması.....	31
Tablo 3:	2008 ve 2009 Yıllarında Türkiye'de Kurulan Kalkınma Ajansları	33
Tablo 4:	Güdümlü Proje Desteği Almaya Hak Kazanan Projeler.....	49
Tablo 5:	Engellilere Yönelik Hizmetlerde Dört Stratejik Hedef.....	63
Tablo 6:	İstanbul Büyükşehir Belediyesinin İSTKa Destekli Engellilere Yönelik Projeleri.....	66
Tablo 7:	Cinsiyet Dağılımı.....	73
Tablo 8:	Yaş Aralığı Dağılımı.....	74
Tablo 9:	İlçe Dağılımı	75
Tablo 10:	Örneklem Eğitim Durumu	75
Tablo 11:	Çalışma Durumu	76
Tablo 12:	Çalışılan Sektör.....	76
Tablo 13:	Engel Türü	77
Tablo 14:	İBB Engelli Hizmetleri Bilinirlik	77
Tablo 15:	İBB Engelli Hizmetleri Eğitim Durumuna Göre Bilinirlik	78
Tablo 16:	İBB Engelli Hizmetleri Engel Türüne Göre Bilinirlik.....	78
Tablo 17:	İBB Engelli Hizmetleri Yaş Grubuna Göre Bilinirlik	79
Tablo 18:	İSTKA Bilinirlik	79
Tablo 19:	İSTKA Bilinirlik Yaş Grubu.....	79
Tablo 20:	İSTKA Bilinirlik/ Eğitim Durumu.....	80
Tablo 21:	İSTKA Bilinirlik/ Engel Türü.....	80
Tablo 22:	İşte Engel Yok/Deneyimleme	80
Tablo 23:	İş Engel Yok Deneyimleme/ Eğitim	81
Tablo 24:	İşte Engel Yok Deneyimleme/ Yaş Grubu	81
Tablo 25:	İşte Engel Yok Deneyimleme/ Engel Türü.....	82
Tablo 26:	Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Deneyimleme	82
Tablo 27:	Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Deneyimleme/Eğitim	82
Tablo 28:	Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Deneyimleme/Engel Türü	83
Tablo 29:	Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Deneyimleme/ Yaş	83

Tablo 30:	İSEÇOM Deneyimleme	83
Tablo 31:	İSEÇOM Deneyimleme/Yaş.....	84
Tablo 32:	İSEÇOM Deneyimleme/ Engel Türü.....	84
Tablo 33:	İSEÇOM Deneyimleme/ Eğitim	85
Tablo 34:	İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Deneyimleme	85
Tablo 35:	İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Deneyimleme/ Yaş	86
Tablo 36:	İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Deneyimleme/ Engel Türü	86
Tablo 37:	İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Deneyimleme/ Engel Türü	87
Tablo 38:	İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi Deneyimleme	87
Tablo 39:	İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi Deneyimleme/ Yaş.....	88
Tablo 40:	İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi Deneyimleme/ Eğitim	88
Tablo 41:	İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi Deneyimleme/ Engel Türü..	88
Tablo 42:	Gözüm Kulağım İstanbul/Deneyimleme	89
Tablo 43:	Gözüm Kulağım İstanbul Deneyimleme/Yaş	89
Tablo 44:	Gözüm Kulağım İstanbul Deneyimleme/Eğitim	90
Tablo 45:	Gözüm Kulağım İstanbul Deneyimleme/Engel Türü	90
Tablo 46:	İETT Bilgilendirme Servisi Deneyimleme	91
Tablo 47:	İETT Bilgilendirme Servisi Deneyimleme/Yaş.....	91
Tablo 48:	İETT Bilgilendirme Servisi Deneyimleme/Eğitim	92
Tablo 49:	İETT Bilgilendirme Servisi Deneyimleme/Engel Türü	92
Tablo 50:	Proje Deneyimleme Genel	92
Tablo 51:	İşte Engel Yok Projesini Başarılı Buluyor musunuz?	93
Tablo 52:	İşte Engel Yok Projesini Başarılı Buluyor musunuz/Yaş	94
Tablo 53:	İşte Engel Yok Projesini Başarılı Buluyor musunuz/Eğitim	95
Tablo 54:	İşte Engel Yok Projesini Başarılı Buluyor musunuz/Engel türü	95
Tablo 55:	İşte Engel Yok Projesinin Engellilerin Hayatına Katkısı	96
Tablo 56:	İşte Engel Yok Projesinin Engellilerin Hayatına Katkısı/Yaş	96
Tablo 57:	İşte Engel Yok Projesinin Engellilerin Hayatına Katkısı/Engel:	97
Tablo 58:	İşte Engel Yok Projesinin Engellilerin Hayatına Katkısı/Mezuniyet ...	98
Tablo 59:	Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Başarı.....	98
Tablo 60:	Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Başarı/Yaş	99
Tablo 61:	Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Başarı/Mezuniyet	99

Tablo 62:	Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Başarı/Engel Türü	100
Tablo 63:	Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Katkı	101
Tablo 64:	Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Katkı/Yaş.....	102
Tablo 65:	Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Katkı/Eğitim	102
Tablo 66:	Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Katkı/Engel Türü.....	103
Tablo 67:	İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri/Başarı	104
Tablo 68:	İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Başarı/Yaş	104
Tablo 69:	İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Başarı/Eğitim	105
Tablo 70:	İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Başarı/Engel Türü	105
Tablo 71:	İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Katkı.....	106
Tablo 72:	İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Katkı/Yaş	107
Tablo 73:	İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Katkı/Engel Türü.....	108
Tablo 74:	İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Katkı/Mezuniyet.....	108
Tablo 75:	İSEÇOM Başarı	109
Tablo 76:	İSEÇOM Başarı/Yaş.....	110
Tablo 77:	İSEÇOM Başarı/Mezuniyet.....	111
Tablo 78:	İSEÇOM Başarı/Engel Türü.....	111
Tablo 79:	İSEÇOM Katkı	112
Tablo 80:	İSEÇOM Katkı/Yaş Aralığı.....	113
Tablo 81:	İSEÇOM Katkı/Mezuniyet	114
Tablo 82:	İSEÇOM Katkı/Engel Türü	114
Tablo 83:	İETT Bilgilendirme Servisi Başarı	115
Tablo 84:	İETT Bilgilendirme Servisi Başarı/Yaş.....	115
Tablo 85:	İETT Bilgilendirme Servisi Başarı/Mezuniyet	116
Tablo 86:	İETT Bilgilendirme Servisi Başarı/Engel Türü	117
Tablo 87:	İETT Bilgilendirme Servisi Katkı.....	118
Tablo 88:	İETT Bilgilendirme Servisi Katkı/Yaş	118
Tablo 89:	İETT Bilgilendirme Servisi Katkı/Engel Türü	119
Tablo 90:	İETT Bilgilendirme Servisi Katkı/Mezuniyet	120
Tablo 91:	Gözüm Kulağım İstanbul/Başarı	121
Tablo 92:	Gözüm Kulağım İstanbul Başarı/Yaş	122
Tablo 93:	Gözüm Kulağım İstanbul Başarı/Mezuniyet	122

Tablo 94:	Gözüm Kulağım İstanbul Başarı/Engel Türü	123
Tablo 95:	Gözüm Kulağım İstanbul Katkı.....	123
Tablo 96:	Gözüm Kulağım İstanbul Katkı/Yaş.....	124
Tablo 97:	Gözüm Kulağım İstanbul Katkı/Mezuniyet.....	125
Tablo 98:	Gözüm Kulağım İstanbul Katkı/Engel Türü.....	125
Tablo 99:	Görme Engelliler Bilgi Merkezi Başarı	127
Tablo 100:	Görme Engelliler Bilgi Merkezi Başarı/Yaş.....	127
Tablo 101:	Görme Engelliler Bilgi Merkezi Başarı/Mezuniyet.....	128
Tablo 102:	Görme Engelliler Bilgi Merkezi Başarı/Engel Türü.....	128
Tablo 103:	Görme Engelliler Bilgi Merkezi Katkı	129
Tablo 104:	Görme Engelliler Bilgi Merkezi Katkı/Yaş	130
Tablo 105:	Görme Engelliler Bilgi Merkezi Katkı/Engel Türü	131
Tablo 106:	Proje Başarılı Bulma Genel	132
Tablo 107:	Projelerin Katkısı	133

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.	İSTKA Teşkilat Yapısı	39
Şekil 2.	Güdümlü Proje Başvuru Süreci	48
Şekil 3.	Proje Başvuru Süreci	50

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
BKA	: Bölgesel Kalkınma Ajansı
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İSTKA	: İstanbul Kalkınma Ajansı
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
CODER	: Bölgesel Ekonomik Kalkınma Komisyonu
NRW	: Kuzey Ren-Vestfalya
MARKA	: Doğu Marmara Kalkınma Ajansı
İZKA	: İzmir Kalkınma Ajansı
PPKB	: Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi

GİRİŞ

Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nın arkasından yaşanan ağır ekonomik ve sosyal kayıplar beraberinde yeni kavramlar yöntemler ortaya çıkarmıştır. Bölgesel Kalkınma kavramı İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle önce Avrupa'da daha sonra tüm Dünya genelinde ortaya çıkan ve başarılı sonuçları beraberinde getiren kavramlardan birisi haline gelmiştir. Bölgesel kalkınma kavramıyla birlikte hayata geçirilen Bölgesel Kalkınma Ajanslarının önemli başarılar elde etmesi, başta bölge olmak üzere ülkelerin kalkınmasında önemli rol oynaması bölgesel kalkınma ajanslarının küresel alanda sayılarının artmasına neden olmuştur.

Başta Avrupa olmak üzere Dünya genelinde etkili ve başarılı faaliyetler gerçekleştiren Bölgesel Kalkınma Ajansları, Türkiye'nin gündemine Avrupa Birliği müzakereleri neticesinde dahil olmuştur. Bölgesel sınıflandırma ve kategorize çalışmalarının ardından Türkiye'de faaliyetlerine başlayan Bölgesel Kalkınma Ajansları kamu, özel sektör, yerel yönetim STK'lar ve üniversiteler ile koordinasyonu gerçekleştirerek bölgesel uyumu, birlikte çalışma kültürünü gerçekleştirerek nihayetinde bölgesel kalkınmayı ele alacak çalışmalar yürütmüştür.

İstanbul Kalkınma Ajansı 2009 yılından bu yana İstanbul'u küresel alanda marka şehir yapmak, bölgenin rekabet gücünü arttırmak, yaşam standartlarını yükselmek gibi hedefler doğrultusunda faaliyetlerini yürütmektedir. Aynı zamanda İstanbul Kalkınma Ajansı, İstanbul'da bulunan kamu kurumlarına, STK'lara, yerel yönetimlere, üniversitelere ve kar amacı güden kurum ve kuruluşlara çeşitli kuruluşlara hibe desteği sağlamaktadır. İstanbul Kalkınma Ajansı'nın hibeleriyle hayata geçirilen projeler hem ekonomik anlamda katma değer üreterek kalkınmaya katkı sağlamakta, aynı zamanda dezavantajlı kesimlerin yaşam standartlarını yükselterek sosyal anlamda kalkınma hedefine de hizmet etmektedir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi de ilgili birimleri ile İstanbul Kalkınma Ajansı'ndan bugüne kadar pek çok alanda hazırladığı projelerle hibe almaya hak kazanmıştır.

İstanbul Kalkınma Ajansı'ndan aldığı hibelerle şehirde yaşam standartlarını yükseltmeyi hedefleyen İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin hazırladığı projeler

arasında İstanbul'u herkes için erişilebilir kılan, engelli bireyler için engelsiz İstanbul hedefiyle hazırlanan projeler de bulunmaktadır. Bu tez çalışmasında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin İstanbul Kalkınma Ajansı'ndan hibe alan engelli bireylere yönelik projelerin bilinirliği, verimliliği, başarısı, engelli bireylerin hayatına katkısı incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin İstanbul Kalkınma Ajansı desteğiyle hayata geçirdiği engelli bireylere yönelik projelerin kamusal hizmetlerin erişilebilirliğini ölçümlemektir. Çalışmada ilk olarak bölgesel kalkınma ajanslarının tarihsel gelişimleri, bölgesel kalkınma ajanslarını hayata geçirilmesine neden olan etkenler, bölgesel kalkınma ajanslarının türleri, idari yapıları incelenerek Dünya'da, Avrupa'da ve Türkiye'de bölgesel kalkınma ajansları incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise İstanbul Kalkınma Ajansı'nın idari ve mali yapısı, İstanbul Kalkınma Ajansı tarafından kamu kurum ve kuruluşlarına, kar amacı güden kurumlara, özel sektör işletmelerine ve sivil toplum kuruluşlarına sağlanan destekler ve destek türleri incelenerek bu zamana kadar verilen desteklerden örnekler çıkarılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde engelli kavramı ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi incelenmiştir. Bu bölümde engelli kavramı ve engelli türler incelenmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'yle olan ilgili kısımda ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin görevleri, idari ve mali yapısı incelenerek İBB tarafından engelli bireylere sunulan hizmetler incelenmiştir.

Çalışmanın son bölümünde ise İstanbul'da yaşayan engelli vatandaşlarla çevrimiçi anket yapılarak İstanbul Kalkınma Ajansı destekli İBB projelerinin verimliliği, engelli bireylerin ve ailelerin yaşamına etkisi, projelerin şehir yaşamına olan etkileri incelenmiştir.

Araştırmanın Önemi

‘İstanbul Kalkınma Ajansı Hibe Desteklerinin Engellilerin Kamusal Hizmetlere Ulaşılabilirliğine Etkisi: İBB Örneği’ tez çalışmasında İstanbul Büyükşehir Belediyesi İSTKA destekli engelli projeleri incelenerek, projelerin verimliliği, faydası, bilinirliği ölçümlemeye çalışılmıştır. Tez çalışması engelli bireylere yönelik hayata geçirilen projelerin engelli bireyler ve aileleri açısından değerlendirilerek bir sonraki projelerde tamamlanması gerek noktaları işaret etmesi açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni İstanbul’da yaşayan engelli bireyler ve aileleri oluşturmaktadır. Örneklem ise çevrim içi anket yoluyla ulaşılan 294 engelli ve engelli yakını bireyden oluşmaktadır.

Araştırma Modeli

Bu çalışma; İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin İstanbul Kalkına Ajansı desteği ile engellilere yönelik uygulamaya aldığı projeler hakkında düşünceler, projelerin bilinirliği ve kullanımı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin engellilere yönelik hizmetleri ve İstanbul Kalkınma Ajansı’nın engelli bireyler ve engelli aileleri tarafından bilinirliğini ölçülmesi amacı ile tarama modeli ile yapılmış betimsel bir araştırmadır. Araştırmada nicel veri toplama tekniklerinden beşli likert tipi anket tekniği kullanılmıştır.

Araştırma Bulgularının Sonuçları ve Değerlendirilmesi

Araştırma bulguları iki ana grupta ele alınmıştır. Birinci grupta katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim gibi demografik özellikleri yer alırken ikinci grupta ise katılımcıların İSTKA destekli İBB projeleri hakkında görüşlerine yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Tez çalışmasının bu bölümünde ilk önce bölge ve kalkınma kavramları açıklandıktan sonra bölgesel kalkınma kavramının ortaya çıkışı, tarihsel gelişimi incelenecektir. Bölgesel kalkınma kavramıyla birlikte Bölgesel Kalkınma Ajansı kavramı ortaya çıkmıştır. Tez çalışmasının ilk bölümünde bölgesel kalkınma kavramının ardından bölgesel kalkınma ajanslarının tarihsel gelişimi ve türleri incelenmiştir. Bunun yanında başta Avrupa olmak üzere Dünya'nın çeşitli ülkelerindeki bölgesel kalkınma ajansları incelenerek Türkiye'deki kalkınma çalışmalarını tarihi ve bölgesel kalkınma ajanslarının tarihsel süreci ele alınmıştır. Türkiye'deki bölgesel kalkınma ajanslarının tarihsel gelişiminin ardından Türkiye'deki faaliyetlerini sürdüren kalkınma ajansları görev, yetki ve sorumlulukları açısından incelenmiştir.

1.1. Bölge Kavramı

Bölge kavramının kökeni olarak Latince'de çevre- alan tanımıyla aynı anlamı taşıyan regio kelimesinden gelmektedir. Çok kapsamlı, birden fazla anlamı olan, sınırlarının çizilmesi oldukça zor olan bölge kavramını çerçevesini belirleyen net bir çizgi bulunmamaktadır. Bölge kavramının kullanımına bakıldığında kimi zaman mahalleyi, kimi zaman şehri, kimi zaman ise birden fazla şehirden meydana gelen alanı belirtmek için kullanılır.¹

Ruşen Keleş bölge kavramını tanımlarken; '*şehirden daha büyük bir yüz ölçümüne sahip fakat bir ülkenin bütününden daha küçük bir alan*' olarak tanımlamaktadır.² Micheal Keating bölge kavramını mekan (space) ile

¹ Mustafa Ildırar, **Bölgesel Kalkınma ve Gelişme Stratejileri**, Nobel Yayınları, Ankara, 2004, s. 8.

² Ruşen Keleş, "Bölge Gerçeği ve Avrupa", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, C.7, S.2., Ankara, 1998, s.3.

özdeşleştirmiştir. Keating bölge kavramının farklı anlamların kesişme noktası olarak görerek bölge kavramı içine siyasi, sosyal ilişkiler, fonksiyonel ve fiziki mekan gibi farklı anlamları da eklemiştir. Keating'e göre bölge; farklı anlamları içinde barındıran ve tarih, kültür, etnik yapı gibi birden fazla gösterge ile tanımlanabilecek bir kavramdır.³

İlhan Tekeli mekan ve bölge kavramını birbirinden ayırmıştır. Tekeli'ye göre mekan kavramının içinde bir devamlılık yoktur ve mekan kavramını bölge kavramından bu farkın ayırdığını belirtmektedir. Tekeli bölge kavramını; işler durumunda olan ve akımlarla birbirine yoğun olarak bağlı olan sürdürülebilir coğrafi alan, olarak tanımlamaktadır.⁴

Bölge kavramının tanımını yaparken ekonomik, kültürel, fizik gibi pek çok özelliklerine bakarak sınıflandırmalar yapılmaktadır. Tekeli bölge kavramını; homojen, kutuplaşmış, plan bölgeleri olarak üç kategoride değerlendirmektedir. Homojen bölgeler, ekonomik olarak az gelişen ve birbirleri ile benzerlik gösteren illerin oluşturduğu bölgelerdir.⁵

Ekonomik açıdan gelişmişlik gösteren refah seviyesinin diğer bölgelere göre daha yukarıda olduğu ve metropol şehirleri barındıran bölgeler ise kutuplaşmış bölgelerdir. Planlama bölgeleri ise; ekonomik açıdan ulusal kalkınmaya katkıda bulunmayı hedefleyen ve uygulayan bölgelerdir.⁶

1.2. Kalkınma Kavramı

II. Cihan Harbi'nin sona etmesinden sonra iktisatçıların yoğunlaştığı konulardan birisi Kalkınma kavramı olmuştur. Süreç içerisinde farklı anlamlarda kullanılan kalkınma kavramı kimi zaman sanayileşme gibi ekonomi ölçekli anlam yerine kullanılırken, kimi zaman da modernleşme, ilerleme aydınlanma gibi düşünsel

³ Michael Keating, **The New Regionalism in Western Europe: Territorial Restructuring and Political Change**, Edward Elgar Publication, Oxford, 1998, p. 257.

⁴ İlhan Tekeli, **Türkiye'de Bölgesel Eşitsizlik ve Bölge Planlama Yazıları**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2008, s.173.

⁵ Tekeli A.e., 175.

⁶ Tekeli A.e., s. 175.

anlamlarda kullanılmıştır. Bu nedenle kalkınma kavramının anlamını net bir şekilde ifade etmek oldukça güçtür. Marks kalkınma kavramını tarihsel süreç içerisindeki şartlara göre açıklarken, Milner ise dönemin hükümetinin faaliyetleriyle ilişkilendirmektedir.⁷

Kalkınma kavramının kullanımı ülkelerin gelişmişlik seviyelerine göre değişiklik gösterebilir. Az gelişmiş bir ülkede sosyal, kültürel ve ekonomik göstergelerin gelişmiş ülkelerin seviyesine çıkarması kalkınma olarak adlandırılabilirken, gelişmiş ülkelerin ise göstergeleri daha da yukarıya çıkarması kalkınma olarak adlandırılabilir.⁸

Kalkınma kavramı az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerle daha fazla ilişkilendirilmektedir. Bu ülkelerdeki ekonomik veya sosyokültürel değerlerin değiştirilmesi ve yenilenmesi kalkınma kavramıyla doğrudan ilintilidir.⁹

Marshall kalkınmanın tanımını yaparken ekonomik göstergelerden ziyade sosyal göstergeleri işaret ederek *‘her türlü fikrin ortaya çıkmasında veya sosyal yapıların ilerlemesinde olduğu gibi sadece süreç içerisinde meydana gelen oluşuma dikkat çeken’* anlamında tanım yapmıştır.¹⁰

Adelaman kalkınma kavramında sürekliliğin olması gerektiğini belirterek kalkınmanın tanımını *‘ekonomik gösterge olan kişi başına düşen gelirdeki büyüme yüzdesinin düşük veya eksi yönde olmasından ziyade, ekonomik parametrelerin kayda değer ölçüde ve devamlı olarak artı yönlü ivme kazanmaya geçtiği dönem’* şeklinde yapmıştır.¹¹

⁷ Cengiz Yavlioğlu, “Kalkınmanın Anlam Bilimsel Tarihi ve Kavramsal Kökenleri” **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, C. 3, S. 1, Sivas, 2002, s. 60.

⁸ Ceren Aksu, Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre, Güney Ege Kalkınma Ajansı, https://www.geka.gov.tr/Dosyalar/o_19v5e00u1ru61bbncf2qmlcpv8.pdf Erişim Tarihi: 17 Eylül 2019.

⁹ Ergül Halışçelik, **Binyıl Kalkınma Hedefleri ve Yoksul Odaklı Büyüme**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2015, s. 11

¹⁰ Yavlioğlu A.e., s. 61.

¹¹ Hakan Mihçı, “Kalkınma: Bir Kavram Neyi Anlatır?”, **Ekonomik Yaklaşım Dergisi**, C: 7, S.23, Ankara, 1996, s. 68.

Perry ise kalkınma kavramını ülke genelinden şehir indirgemıştır. Perry'e göre kalkınma *'bir ülkenin sınırları içerisinde bir bölümü kapsayan veya sadece bir kentin yüz ölçümüyle sınırlandırılabilen özel bir coğrafi alanın ekonomisinin iyileştirilmesini hedefleyen stratejik girişimler'* şeklinde tanımlamaktadır.¹²

1.3. Bölgesel Kalkınma Kavramı

Bölgesel kalkınma kavramı iktisatçılar tarafından İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle kullanılmaya başlanmıştır. Süreç içerisinde anlamsal ve kavramsal olarak değişime ve gelişime uğrayan bölgesel kalkınma kavramı; bölgenin mevcut potansiyelini harekete geçirmek, girişimciliği teşvik etmek, bölgenin ekonomik gelirini ve istihdam oranını ve yaşam standartlarını yükseltmek olarak tanımlanmaktadır. Bölgesel kalkınma kavramının uygulanması açısından iki farklı kavramı ifade etmektedir. Birinci bölgesel kalkınma anlayışı, sürdürülebilir kalkınmayı bölgenin geneline yayma ve bölgenin doğal ve beşeri potansiyeline uygun planları hayata geçirmeyi hedef alırken diğer anlayışta ise; sürdürülebilir bölgesel kalkınma ekonomik değerlere bağlı hedefler daha fazla ön planda yer almaktadır.¹³

Bölgesel kalkınma politikalarının hayata geçirilmesinin en önemli amaçları arasında; bölgeler arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmişlik farklarını en aza indirme, dengeli ve sürdürülebilir bir kalkınma programını uygulamaya almak yer almaktadır.¹⁴

¹² Dönüş Çiçek, "Bir Kalkınma Modeli Olarak Sakin Şehirlerde Yerel Halkın Turizm Desteği: Ege – Marmara Bölgesi Örneği", **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Doktora Tezi**, Eskişehir, 2017, s. 4.

¹³ Nisfet Uzay, **Bölgesel Gelişmişlik Farklarının Giderilmesi ve Bölgesel Kalkınma Ajansları**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2005, s. 20-21.

¹⁴ Hayrettin Tıraş, "Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre: Teorik Bir İnceleme." **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C. 2, S. 2, Kahramanmaraş, 2012, s.58

1.4. Bölgesel Kalkınma Ajansları

1.4.1. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Tanımları

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından yaşanan 1929 Ekonomik Buhranı, ardından meydana gelen İkinci Dünya Savaşı'nın ülke ekonomilerine yönelik olumsuz etkilerinden dolayı bölgesel kalkınma; kavramı ülkelerin ekonomik ve sosyal sorunları aşmak için gündeme getirdiği önemli kavramlardan birisi olmuştur.

Savaşların olumsuz etkisiyle birlikte bölgeler arası coğrafi farklılıklar; küresel düzende ülkeler ve bölgeler arasında gelişmişlik seviyelerini belirgin bir şekilde ortaya çıkarmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, 1950'li yıllarda, kalkınma kavramı yerel stratejiler ve bölgesel planlama kavramları ile birlikte ele alınırken, bölgeler arasındaki gelişmişlik farkları bölge planı kavramı ve bölgesel kalkınma arayışlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.¹⁵

Bölge içi ekonomiye hareket getirmek ve sürdürülebilir gelişmeyi sağlamak amacıyla ilk olarak 1950'li yıllarda Avrupa'da hayata geçirilen Bölgesel Kalkınma Ajansları (BKA); The European Association of Development Agencies (EURADA) tarafından; *“sektörel ve genel kalkınma problemlerini belirleyen, bunların çözümüne yönelik imkanlar ile çözümleri belirleyen ve bu çözümleri geliştiren projeleri destekleyen kurumlar”* şekilde tanımlanmaktadır.¹⁶

Dünya üzerinde bölgelerin coğrafi, ekonomik açıdan farklılıklar göstermesi nedeniyle bölgesel kalkınma ajanslarının özellikleri ve uygulama alanları farklılıklar göstermektedir. Bu nedenle de bölgesel kalkınma ajanslarını açıklayan ortak bir tanım bulmak oldukça güçtür.

Ülkeler ve bölgeler arasında çeşitli faaliyetler icra eden BKA'lar Dünya Bankası'na göre *‘İş imkanları oluşturan, üretimin çeşitli kollarında görev alan küçük*

¹⁵ Ayda Eraydın, “Bölgesel Kalkınma Kavram, Kuram ve Politikalarında Yaşanan Değişimler”, **Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu**, C. I, Denizli, 2004, s. 132

¹⁶ Avrupa Bölgesel Kalkınma Ajansları Birliği <http://www.eurada.org/> Erişim Tarihi: 15.Nisan 2020.

*ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) büyümesine katkı sağlayan, bölgesel ekonomik ilerlemeyi ve potansiyelini iyileştirecek içsel ağları oluşturan, yöneten ve destekleyen kurumlardır.*¹⁷

Türkiye'nin Avrupa Birliği adaylığı sürecinde 2006 yılında 5449 Sayılı Kanun kapsamında kurulan Kalkınma Ajansları, Devlet Planlama Teşkilatı'nın tanımına göre; *“merkezi hükümetlerden bağımsız bir idari yapıda, sınırları çizilmiş bir bölgenin girişimcilik potansiyelini geliştirip canlandırmak ve böylece ekonomik kalkınmaya katkı sağlamak amacıyla kurulmuş ve faaliyetlerini kamunun veya özel sektörün finanse ettiği bir kuruluşlar”* şeklinde tanımlanmaktadır.¹⁸

Bölgeler arasındaki ekonomik farklılıkları en aza indirmek ve bölgenin potansiyelinden maksimum derecede fayda sağlamayı amaçlayan Bölgesel Kalkınma Ajansları, Halkier tarafından *“Ağırlıklı olarak yumuşak (soft) politika araçlarının entegre kullanımı yoluyla yerel ekonomik kalkınmayı teşvik etmek amacıyla merkezi ve yerel kuruluşlar tarafından tasarlanmıştır”* kuruluşlar şeklinde tanımlanmaktadır.¹⁹

Bir başka tanıma göre ise BKA'lar bölge halkını mevcut potansiyellerini kullanmaya teşvik eden, proje hazırlama kapasitesini arttıran ve sorunlara karşı çözümler sunan kuruluşlardır.²⁰ Genel bir tanım yapılmak istenirse BKA'lar; bölge içerisindeki kamu kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, özel şirketler ve yerel yönetimler üçgeninde koordinasyonu gerçekleştiren, bölgenin ekonomik kalkınmasını hedefleyen ve yasal statüyle kurulan kuruluşlardır.²¹

¹⁷ Dünya Bankası <https://www.worldbank.org/> Erişim Tarihi: 15 Nisan 2020.

¹⁸ Devlet Planlama Teşkilatı Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, **Bölgesel Gelişme Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara, 2000, s. 174.

¹⁹ Henrik Halkier, **Regional Development Agencies and Multilevel Governance**, 2006, p. 17.

²⁰ Greg Clark, Joe Huxley, Debra, Mountford **Organising Local Economic Development: The Role of Development Agencies and Companies**, OECD, 2010, p.13.

²¹ Tekin Avaner, “BKA Siyasal Rejim Sorunu Yaratır mı?”, **Bölgesel Kalkınma Ajansları Nedir, Ne Değildir?** Ed. Menaf Turan, Paragraf Yayınevi, Ankara, 2005, s. 242-243.

1.4.2. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Tarihçesi

BJA'ların kuruluşu resmi olarak 1950'li yıllar olarak görülmesine rağmen tarihi daha da eskileri dayanmaktadır. İlk BJA, ABD'de, Tennessee Valley Authority (TVA) 1933 yılında kurulmuştur.²²

Birinci Dünya Savaşı'nın ağır sonuçları ve hemen akabinde yaşanan 1929 Dünya Ekonomik Buhranı en büyük etkilerini Kuzey Amerika ve Avrupa'da göstermiştir. Global alanda etkisini en ağır şekilde gösteren ekonomik krizden Amerika Birleşik Devletleri'nde Tennessee Vadisi diğer bölgelere göre daha fazla etkilenmiştir. Bu bölgede 1933 yılında hayata geçirilen bölgesel kalkınmanın ilk örneği olmuştur.²³

İkinci Dünya Savaşı'nın olumsuz sonuçları ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler Avrupa ülkeleri içerisinde bölgesel farklılıkları daha da belirgin hale getirmesi sonucu bölgesel kalkınma kavramına yönelim başlamıştır.²⁴

Sanayi Devrimi'nde, endüstriyel kuruluşların kömür yataklarının bulundukları bölgeye kurulması nedeniyle kuzey ve güney arasında bölgesel farklılıkları belirginleşen Fransa'da, Alsace Bölgesi Kalkınma Ajansı 1950 yılında kurulmuştur.²⁵

Fransa'nın ve Avrupa'nın ilk BJA'sı olan Alsace'nin kurulmasının ardından 1954 yılında Fransa'da Bölgesel Kalkınma Komiteleri oluşturularak özel sektör odaklı bir yapılanma ile Fransa 21 ekonomik bölgeye ayrılmıştır.²⁶

²² Ahmet Apan, "Bölge Kavramı ve Bölgesel Kalkınma Ajansları", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, C. 13, S. 4, Ankara, 2004, s. 48.

²³ Zeynel Dinler, **Bölgesel İktisat**, Ekin Kitapevi, Bursa, 1998, s. 97.

²⁴ Tolgay Çavuşoğlu, "GAP Konusunda Bir Bölgesel Kalkınma Ajansı Kurulması", **3. İzmir İktisat Kongresi**, DPT Yayını, Ankara, 1992, s. 78.

²⁵ Ali Apalı, Rıfat Yıldız "Bölgesel Kalkınma Ajansları: Fransa ve İngiltere Örnekleri", **Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi**, C.1, S.23, Ankara, 2014, s.72.

²⁶ Didem Saygın, Özlem Ultan, "Avrupa Birliği'nde Bölgesel Kalkınma Ajanslarına Geçiş Süreçleri ve Ülke Uygulamaları", **Journal of Life Economics**, C. 4, S. 4, Çanakkale, 2017, s. 81,

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa ülkeleri bölgesel kalkınma odaklı politikalar ve stratejiler oluştururken gelişmekte olan ülkeler arasında bölgesel kalkınma kavramını gündeme alan ülkeler oldukça az olarak görülmektedir. 1959 yılında Brezilya'da faaliyete geçirilen Kuzeydoğu Bölgesi Kalkınma Ajansı (SUDENE) örnek olarak gösterilebilir.²⁷

Avrupa ülkelerine bakıldığında ise; Fransa, Belçika, Avusturya ve İrlanda İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Almanya, Birleşik Krallık, Hollanda İtalya 1960-1970'li yıllarda, Yunanistan, Danimarka, İspanya ve Finlandiya ise 1980'li yıllarda BKA'ları hayata geçirmiştir.²⁸

Estonya, Macaristan, Litvanya, Polonya, Slovakya gibi Doğu Avrupa ülkelerinde ise BKA'lar 1990'lı yıllarda Avrupa Birliği'nin talebiyle ve AB uzmanları tarafından kurulmuştur ayrıca finansmanları da AB tarafından karşılanmıştır.²⁹

1.4.3. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Amaçları ve Görevleri

BKA'ların amaçları ve görevleri bulundukları bölgenin sosyal, ekonomik ve beşeri şartlarına göre değişiklik gösterebilir. BKA'lar bölgenin mevcut parametrelerine göre şekillendirilebilir.³⁰ Örnek olarak; turizm kaynaklarının olduğu bölgede kurulan bir BKA'nın amacı turizm potansiyelini arttırmak olurken, hayvancılığa elverişli bölgede kurulan BKA'nın temel misyonu hayvancılığın gelişimini sağlamak olabilir.

BKA'ların temel amaçları; ekonomik kalkınma, sosyal ve fiziki gelişmelerin hayata geçirilmesi, yerel ve bölgesel kuruluşların desteklenmesi, bölgede üretim ve hizmet gücünü arttırıcı nitelikte olan yatırımların ve bölgenin ulusal ve uluslararası

²⁷ Semiha Akın, Fatih F. Yıldız, "Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türk Tarımına Etkileri", **Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Türk Tarım Dergisi**, Ankara, S. 163, 2005, s.41

²⁸ Ali Ercan Özgür, **Bölgesel Kalkınmaya Giriş, Teoriler, Yaklaşımlar ve Kalkınma Ajansı Deneyimleri**, Hümanist Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 100

²⁹ Aytül Güneşer Demirci A.e., s. 185.

³⁰ Zeynel Dinler, A.e., s.76.

rekabet gücünün artırılması, iş gerçekleştirebilme, enformasyon altyapısının geliştirilmesi, iş olanaklarını arttırmak ve sürdürülebilir kalkınmadır.³¹

Ildırar'a göre BKA'ların temel amacı; *'hizmetlerle bölge ekonomisine pozitif ivme kazandırmak, nüfusun katılımı ve kalkınmadan faydalanmasına olanak sağlamak'*tır.³²

BKA'lar öncelikli olarak bölgesel bazlı ekonomik hedeflere doğrultusunda faaliyetlerini yürütürken bir yandan da sosyal ve çevresel hedefleriyle de paralel faaliyetler yürütmektedir. BKA'lar genellikle sorumlu oldukları bölgenin ekonomisini canlandırmak, bölgedeki girişimcilik potansiyelini arttırmak ve bölge insanının katılımıyla kalkınmayı sağlamak ve nüfusun kalkınmadan pay almasını gerçekleştirmek misyonuyla faaliyetlerini sürdürmektedir.³³

BKA'ların temel misyonu kuruluş yılı olan 1930'lardan günümüze kadar değişiklik göstermektedir. 1930'lu yıllarda BKA'lar bölgesel altyapı oluşturmak ve tarım alanlarını desteklemek misyonu izlerken, 1950 ve 1960'lı yıllarda BKA'ların temel amacı bölgeye yabancı yatırımcı çekmek ve endüstri parkları oluşturmak olmuştur. 1970'lerde yerel kalkınma kavramına daha fazla odaklanarak yerel ve bölgesel kuruluşlara iş merkezleri, teknoparklar, sanayi bölgelerinin kurulması gibi temel hizmetler sunmuşlardır. 1980 – 1990 yıllarında bölgesel kalkınmayı ana misyon benimseyen ajanslar, KOBİ'leri destekleme, mevcut çalışma kapasitesini daha da arttırma faaliyetlerini yaparken 1990'ndan sonra KOBİ'lere yönelik yeni finansal araçlar geliştirme misyonu yürütmüşlerdir.³⁴

Ayrıca BKA'ların, yerli ve yabancı yatırımcıların bölgeye yatırım yapmalarını sağlamak, bölgesel kalkınmaya yönelik stratejileri oluşturmak, bölgesel

³¹ Peter W. Roberts, Greg Lloyd, "Regional Development Agencies in England", New Strategic regional Planning Issues Regional Studies, 2000, p. 75,

³² Mustafa Ildırar, **Bölgesel Kalkınma ve Gelişme Stratejileri**, Nobel Yayınları, Ankara, 1994, s.119.

³³ Devlet Planlama Teşkilatı, **Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Bölgesel Gelişme Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara, 2000, s. 174.

³⁴ EURADA, Creation, **Development and Management of RDA's – Does It Have To Be So Difficult**, p. 19, 1999.

kalkınmaya fayda sağlayacak kurum ve kuruluşlara destek olmak, verimliliği, rekabet gücünü ve iş olanaklarını fazlaştırmak gibi amaçları da bulunmaktadır.³⁵

Genel olarak bölgesel kalkınma ve gelişme amacıyla misyonlarını yürüten BKA'ların görevleri de farklılıklar gösterebilir. BKA'ların görevleri özet olarak;

- Finansal kalkınma planlarının organizasyonu
- Sosyal, fiziksel ve finansal yenilikler için rehberlik yapılması,
- Kırsal kesimlerde ekonomik kalkınmayı hayata geçirmek ve yeni teknolojilere uyum sağlanması,
- İçsel yatırımların bölgesel koordinasyonu,
- Merkezi hükümete bölgesel kalkınma konularıyla ilgili tavsiyeler sunulması,
- İşletmelerin desteklenmesi, yatırım yerlerinin tespiti ve hazırlanması,
- Yatırımların hayata geçirilmesinin sağlanması,
- Bölgenin tanıtımının yapılması ve yabancı yatırımların bölgeye çekilmesi,
- Kurum ve kuruluşları teknoloji transferine yönlendirmek,
- Bölgenin yetenek ve bilgi altyapısının geliştirilmesi,
- Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması,
- Bölgeye katma değer sağlayacak projelere ve ilgili program ve politikalara katkıda bulunulmasıdır.

Bölgenin potansiyelini, beklentilerini ve pazarı ölçümlemek için kamuoyu araştırmalarının yapılması, bölgeyle ilgili veri tabanlarının oluşturulması, ajans desteklerinin ilgili projelere verilmesi, bölgedeki kamu kurumları, STK'lar ve özel sektör kuruluşlarıyla iletişimin sağlanması ve yeni ekonomik faktörlerin belirlenmesi de BKA'ların görevleri arasında yer almaktadır.³⁶

Zayıf olarak nitelendirilen, tek bir amaç doğrultusunda hareket eden BKA'lar, amaçlarını gerçekleştirmek için bilgi bankaları oluşturmakta, uluslararası networklerini kuvvetlendirmek için kendi ülkelerinde veya Avrupa Birliği nezdinde

³⁵ İsa Altınışık, Hasan Sencer Peker, "Bölgesel Kalkınma Ajansları, Ekonomik Önemi, Avrupa Birliği ve Türkiye'deki Durumları, **Bütçe Dünyası Dergisi**, S. 34, C. 2, İstanbul, 2010, s. 147.

³⁶ EURADA A.e., p.65.

yatırım ofisleri açmaktadır. Avrupa’da bulunan BKA’ların büyük çoğunluğu bu statüdedir. ³⁷ Faaliyetleriyle paralel olarak çok fonksiyonlu ajanslar olarak nitelendirilen kuvvetli ajansların faaliyetleri ise; organize sanayi bölgeleri ve teknoloji parkları geliştirmek, yatırımcılara hibe verilmesine rehberlik etmek, teknoloji transferini kolaylaştırmak, bölgesel kalkınmayla ilgili konularda teknik danışmanlık hizmetleri vermek yer almaktadır. ³⁸

1.4.4. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Finansal Kaynakları

Yasal ve finansman yapılar BKA’ların türlerine, sundukları hizmetlerin içeriğine göre ülkeden ülkeye veya bölgeden bölgeye farklılıklar göstermektedir.

BKA’lar Polonya, İsveç, İngiltere, Yunanistan, Slovakya, Hollanda, Portekiz, İtalya, Almanya ve Fransa’da şirket şeklinde faaliyet sürdürürken, Fransa, Bulgaristan, Ukrayna, Litvanya, Danimarka ve Macaristan’da ise kar amacı gütmeyen kuruluşlar olarak hizmet sunmaktadır. ³⁹

Dolayısıyla, yasal yapıları gereği kâr amacı gütmeyen vakıf veya anonim şirket gibi pek çok farklı statüde kurulabilen BKA’ların bütçe kaynakları yasal statülerine göre de farklılıklar gösterebilir. Örnek vermek gerekirse, Avusturya, İtalya ve İngiltere gibi AB ülkelerinde BKA’lar özerk bir yapıya sahip olmasına rağmen genel olarak merkezi hükümet tarafından finanse edilmektedir. ⁴⁰

Genel olarak BKA’ların finansman kaynakları incelendiğinde kaynakların genel bütçe ve özel fonlar olduğu görülmüştür. Kuruluş aşamasında merkezi idare

³⁷ Neşe Kumral, “Bölgesel Gelişme Politikası Aracı Olarak Ekonomik Kalkınma Ajansları ve Girişimciliğin Teşviki”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Doktora Tezi**, İzmir, 1993, s.51.

³⁸ Aytül Güneşer Demirci, “Farklı Ülkelerde Bölge Kalkınma Ajansları”, **Bölge Kalkınma Ajansları Nedir Ne Değildir?** Ed. Menaf Turan, Paragraf Yayınevi, Ankara 2005, s. 187.

³⁹ Süleyman Yaman Koçak ve Naci Karkin, “Kalkınma Ajanslarının Çoklu Paydaş Kuramı Çerçevesinde Analizi”, **Kalkınma Ajansları Üzerine Seçme Yazılar**, Ed. Birol Akgül, Nispet Uzay, Ekin Yayınevi, Bursa, 2010, s. 597.

⁴⁰ Marek Kozak, **Reforms and Regional Development: Case Of Poland**, Polish Agency for Regional Development, 1999, p.27.

tarafından nakdi ve emlak sermaye tahsis edilen BKA'lar, sanayiye yönelik projelerde devlet fonu kullanılmaktadırlar.⁴¹

Genel olarak BKA'ların finansman kaynakları;

- Devlet ve Özel fonlar
- Hizmetlerden Sağlanan Gelirler
- Ayni Destekler,
- Uluslararası Fonlar ve Projeler,
- Faaliyet Giderleri,
- Gayrimenkul Yatırımı ve Yönetimi,
- Eğitim Masrafları
- Yabancı Yatırımcılara ve Şirketlere Verilen Hizmetler,
- KOBİ'lere sunulan danışmanlık ve bunun gibi hizmetler neticesinde alınan fonlar gösterilebilir.⁴²

Türkiye'de ise Kalkınma Ajansları'nın ana gelir kalemleri;

- İl özel idare gelirlerinin yüzde biri,
- Genel bütçe gelirlerinin binde beşi,
- Sanayi ve ticaret odalarının gelirlerinin yüzde biri,
- Hibe ve yardımlar,
- AB tarafından fonlanan gelirler,
- Yerel yönetim gelirlerinin yüzde biri,
- Bir önceki yılın bütçesinden aktarılan gelirler olarak tanımlanmıştır.⁴³

⁴¹ Güneşer, A.e., s 7.

⁴² Serap Kayasü, Melih Pınarcıoğlu vd., **Ekonomik Kalkınma ve Rekabet Gücünün Artırılması: Bölgesel Kalkınma Ajansları**, İstanbul Ticaret Odası, 2003, s.13-14.

⁴³ Devlet Planlama Teşkilatı, 5549 Sayılı Kanunun Gerekçesi, Ankara, 2008, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/02/20060208-1.htm> Erişim Tarihi: 4 Aralık 2019.

1.4.5. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Türleri

BKA'ların türleri kimler tarafından kurulduğuna, hizmet alanlarına, fonksiyonlarına ve geleneksel ya da yenilikçi olmalarına bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir.⁴⁴

BKA'lar kaynağına göre; merkezi hükümet tarafından kurulan ajanslar, merkezi hükümetçe hayata geçirilen, yerel ve bölgesel otoritenin içinde mevcut BKA'lar, yerel ve bölgesel kurumlarca kurulan BKA'lar ve kamu ve özel sektör iş birliği ile hayata geçirilen ajanslar olmak üzere dörde ayrılmaktadır.⁴⁵

Merkezi otorite tarafından hayata geçirilen BKA'lar, gelişmiş ülkelerden ziyade en fazla gelişmekte olan ülkelerde görülmektedir. Bu tür BKA'ların en önemli özelliği merkezi hükümetler tarafından kurulduklarından dolayı amaç ve faaliyetleri için mali kaynak avantajına sahip olmalarıdır. Yine bu tür ajanslar merkezi hükümetten bağımsız hareket edememekte ve merkezi hükümetin durumundan büyük ölçüde etkilenmektedirler.

Yerel ve bölgesel idare tarafından mevcut olan ajansalar sorumlu oldukları bölgeyle ilgili ihtiyaçlara ve kaynaklara daha fazla hakimdirler. Bu nedenle bu tür BKA'lar bölgeyle ilgili daha gerçekçi ve istikrarlı stratejileri hayata geçirebilme potansiyeline sahiptir.⁴⁶ Fakat bu bürokratik açıdan yerel idarelere bağlı oldukları için fonksiyonları daha azdır.⁴⁷

Yerel ve bölgesel kurum ve kuruluşlarca hayata geçirilen BKA'lar merkezi hükümetten bağımsız olmaları nedeniyle politik müdahalelerden uzak, aynı zamanda

⁴⁴ EURADA A.e., p.18.

⁴⁵ Murat Pıçak, "Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Kurulacak Bölgesel Kalkınma Ajansları Üzerine Bir Değerlendirme", **Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Karaman, 2007, s. 69

⁴⁶ İhsan Denli, "Bölgesel Kalkınmada Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Rolü Açısından Dika ve Geka Örneklerinin Karşılaştırılması", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı**, Muğla, 2013, s. 69.

⁴⁷ Burcu Yavuz Tiftikçigil, "Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yaşanan Dönüşüm ve Kalkınma Ajansları Üzerine Bir Değerlendirme", Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı**, İstanbul, 2010, s. 77

esnek ve dinamik yapıya sahip olma avantajıyla paralel olarak hızlı karar alma özelliklerine sahiptirler.⁴⁸

Kamu ve özel sektör iş birliğiyle kurulan BKA'lar ise kamu ve özel sektör vizyonunu entegre etme yeteneğine hâkim olduklarından dolayı politika, ekonomi ve sosyal alanlardaki paradigmlar nezdinde sayıları ilerleyen yıllarda yaygınlaşacak olan yapılar olarak görülmektedir.⁴⁹

BKA'lar faaliyetleri açısından incelendiğinde ise, belirli hedefler doğrultusunda faaliyetlerini hayata geçiren stratejik, küresel alanda çalışan, belirli sektör üzerine çalışan ve bölgeye dışardan yatırımcı çekmeyi teşvik eden ajanslar olmak üzere dörde ayrılmaktadır.⁵⁰

1.4.6. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının İdari Yapıları

Dünya genelinde incelendiği zaman Bölgesel Kalkınma Ajansları finansal, yapısal ve görevsel alandaki farklılıklar idari alanda görülmektedir. BKA'ların yönetim yapıları incelendiğinde yasal ve teknik olmak üzere birbirini tamamlayan ikili bir idari yapılanma mevcuttur. Yasal yönetim; genel kurul, genel sekreter, yönetim kurulu, genel müdür ve denetleme kurulu gibi ana birimlerden oluşmaktadır. Teknik yönetim ise çalışma grupları ve teknik bölümlerden meydana gelmektedir.⁵¹

Genel olarak bakıldığında BKA'ların idari yapılarında;⁵²

- Genel Meclis,
- Bölgesel Kalkınma Ajansı Başkanı ve Başkan Yardımcısı
- Bölgesel Kalkınma Ajansı Yönetim Kurulu,
- Bölgesel Kalkınma Ajansı Denetim Kurulu,
- Genel Müdür veya Ajans Sekreteri mevcut bulunmaktadır.

⁴⁸ Tiftikçiğil A.e., 77.

⁴⁹ Hayrettin Eren, Aynur Cidegiller, “Bölgesel Kalkınma Ajansları” **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C.69, S. 1-2, İstanbul, 2011, s. 395

⁵⁰ Ali Cem Göz, “Bölgesel Kalkınma Ajanslarına Genel Bakış ve Birleşik Krallık Örneği”, **Yerel Siyaset Dergisi**, Yıl 2, S.17, 2007, s. 49

⁵¹ Volkan Alaçam, “Bölgesel Kalkınma Ajansları”, **İGEME'den Bakış**, C.3, S. 28, 2004, s. 42

⁵² EURADA A.e., p.34.

Belirli bir bölgede merkez hükümetten bağımsız olmalarına rağmen dünya genelinde BKA'ların birçoğu merkezi hükümetler tarafından kurulmuşlardır. Hükümet tarafından atanan üyelere sahip olan BKA'lar harcamaları açısından merkezi hükümete karşı sorumlu olmalarına rağmen politikaların oluşturulması ve uygulanması açısından ise kanun ve mevzuatlarına uygun olmak koşuluyla serbesttirler.⁵³

BKA'ların yönetim kurullarının oluşumunda da farklılıklar gözlemlenmektedir. BKA'ların bir kısmında yönetim kurulu merkezi hükümet tarafından seçilirken diğerlerinde ise yerel idare tarafından seçilmektedir.⁵⁴ Ayrıca BKA'ların yönetim kurulunda özel sektör temsilcileri de yer almakla birlikte yönetim kurulunun en önemli görevlerinden birisi de Genel Müdürü seçmektir.⁵⁵

Yönetim tarafından seçilen genel müdür BKA'nın uluslararası ilişkiler, halkla ilişkiler, iç ilişkilerinden ve teknik grubun yerleştirilmesinden sorumludur. Yönetim tarafından seçilen Genel Müdür, ulusal ve uluslararası kalkınma programları hakkında bilgi sahibi olmalı, bölgeyle ilgili sosyal, ekonomik ve kültüre potansiyel hakkında yetkin olmalıdır.⁵⁶

BKA'ların Genel Meclisi'nde bölgesel kalkınma aktörleri olan kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, il ve ilçe belediyelerinin temsilcileri, STK temsilcileri, özel sektör temsilcileri gibi paydaşlar yer alabilir. Aynı zamanda bölgesel kalkınmanın önemli bir aktörü olan üniversiteler, araştırma enstitüleri, meslek kuruluşları, sanayi ve ticaret odaları gibi oluşumlar da Genel Meclis üyesi olabilir.⁵⁷

Genel Meclis tarafından seçilen Başkan ve Başkan Yardımcılarının en temel görevlerinden birisi ajansın hedeflerine ve amaçlarına ulaşmasını sağlamaktır.

⁵³ Aytül Güneşer Demirci, "Bölgesel Kalkınma Ajansları", **Sosyal Bilimler Kongresi**, 2013, Ankara, s.5.

⁵⁴ Devlet Planlama Teşkilatı, A.e., s.176.

⁵⁵ Aytül Demirci, "Bölgesel Kalkınma Ajansları", **Kamu Yönetimi Dünyası Dergisi**, C4, S5, 2003, s. 16.

⁵⁶ EURADA A.e., p.40-41.

⁵⁷ Erol Çakmak, **Yerel Ekonomi ve Bölgesel Kalkınma Ajansları**, Ankara, İmaj Yayınevi, s. 78-79.

Başkan ve Başkan Yardımcıları yönetim kuruluna ve meclise sorumlu olmakla birlikte kamu kurumları tarafından hayata geçirilen BKA’larda ek olarak Genel Sekreterlik makamı da yer alabilmektedir.⁵⁸

Ajansı yıllık veya gerekli görüldüğü hallerde ara dönemlerde mali ve idari açıdan denetleme yetkisine sahip olan Denetleme Kurulu Genel Meclis ve Yönetim Kurulu üyelerinden oluşabildiği gibi dışarıdan bağısız denetçilerden de seçilebilmektedir.⁵⁹

1.4.7. Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Personel Yapıları

Personel yapıları açısından incelendiğinde Bölgesel Kalkınma Ajansları için dünya genelinde bir standart görülememektedir. Bunun nedenleri arasında dünya üzerindeki bölgeler arasındaki ekonomik farklar, kaynakların çeşitliliği, nüfus gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır.

Bölgesel Kalkınma Ajanları’nda personel istihdamı küreselleşmenin de etkisiyle geleneksel yöntemlerden farklılıklar göstermektedir. Esnek istihdam diye adlandırılan yöntemle personel istihdam eden BKA’lar personelin işe alımında iş sözleşmesinin sonlandırılmasında özerkliğe sahiptirler.⁶⁰

Personel seçimi konularında serbestiye sahip olan BKA’lar genellikle sözleşmeli personel istihdam etmektedir. İstihdam ettikleri personeli süreç içerisinde performansa dayalı denetime tabi tutan BKA’ların yapılan denetimler sonucunda yeterli başarıyı elde edemeyen personellerin sözleşmesini sonlandırma hakkı da bulunmaktadır.⁶¹

⁵⁸ Çakmak A.e., s79.

⁵⁹ Çakmak A.e., s. 80

⁶⁰ Aytül Güneşer Demirci, “Bölge Kalkınma Ajanslarının Personel Yapısı”, **Kamu Yönetim ‘Reform’u Çevre ve Bölge Kalkınma Ajansları Yasa Tasarısı Sempozyumu**, Mayıs 2005, Ankara, s. 73.

⁶¹ Yahya Can Dura, “Dünya Uygulamaları Bağlamında Kalkınma Ajanslarının Yapısal Analizi”, **Türk İdare Dergisi**, S. 455, 2007, s. 155.

BKA'lar 'ad hoc' diye adlandırılan, BKA'ların sundukları hizmetlere göre personel istihdam ettiği bir personel rejimini de sahiptirler. 'Ad Hoc' personel rejimine göre BKA'nın hayata geçirdiği proje ve ihtiyaçlarına göre proje boyunca teknik personel ve danışman istihdam edebilmektedir. Aynı zamanda, personelin görevi ve anlaşma feshi proje sona erdiğinde bitmektedir.⁶²

BKA'da görev yapan personellerin uzmanlıkları bölgesel politikalara ve BKA'ların hedeflerine göre farklılıklar göstermektedir. Genel olarak BKA'larda avukat, ekonomist, mühendis, akademisyen ve işletmeci görev yapmaktadır.⁶³

BKA'larda görev yapan personel sayıları ise yine BKA'ların bütçesi, yerine getirdikleri faaliyetler ve bulundukları bölgeyle orantılı olarak farklılıklar göstermektedir. Genel olarak BKA'ların personel yapıları şu şekilde özetlenebilir:

Tablo 1: Avrupa'daki Kalkınma Ajanslarının Personel Sayısı

ÜLKE ADI	KALKINMA AJANSI ADI	PERSONEL SAYISI
AVUSTURYA	ECO-PLUS	25-50
BELÇİKA	IDELUX	51-100
BELÇİKA	GOM VIAAMS BRABANT	11-25
BELÇİKA	GOM OOST	25-50
BULGARİSTAN	SMOLIAN	10 Veya Daha Az
BULGARİSTAN	BURGAS	10 Veya Daha Az
ALMANYA	RHEIN ERFT	10 Veya Daha Az
ALMANYA	NORDREIN WESTFALEN	25-50
DANİMARKA	STORSTROMS	11-25
İSPANYA	SODENA	10 Veya Daha Az
İSPANYA	IMPIVA	51-100
FRANSA	ARD HAUTE NORMANDIA	11-25
FRANSA	ARD NORD PAS CALAIS	251-500
İNGİLTERE	BATI MIDLANDS	25-50
İNGİLTERE	GREATER LONDON	51-100

⁶² https://www.tepav.org.tr/upload/files/1271245092r8246.Bolgesel_Kalkinma_Ajanslari.pdf, Pınar Özen, s. 9, 2005, Erişim Tarihi: 2 Şubat 2020.

⁶³ EURADA A.e., p.44-45.

İNGİLTERE	SCOTTISH ENTERPRISE	500 Veya Daha Fazla
YUNANİSTAN	ETANAM	10 Veya Daha Az
YUNANİSTAN	EPIROU	11-25
İTALYA	FIDI TOSCANA	11-25
İRLANDA	SHANNON BKA	25-50
HOLLANDA	NOM	25-50
HOLLANDA	GOM	25-50
PORTEKİZ	CDR SETUBAL	11-25
POLONYA	LUBNIN	11-25
POLONYA	RZEZSOW BKA	51-100
İSVEÇ	ALMI FÖRETAGSPARTNER	11-25

Kaynak: Demirci, A.e., s. 189

1.5. Avrupa’da ve Dünya’da Bölgesel Kalkınma Ajansları

1.5.1. Fransa’da Bölgesel Kalkınma Ajansları

1789 Fransız Devrimi ve Sanayi Devrimi’nin ardından Fransa’da sanayi kuruluşları kömür yataklarının Güney Fransa’nın bulunduğu bölgelere kurulması nedeniyle Kuzey Fransa ve Güney Fransa arasında bölgesel eşitsizlikler ortaya çıkarmıştır.⁶⁴

Bu durumun ortaya çıkardığı bölgesel ekonomik farkları ortadan kaldırmak amacıyla İkinci Dünya Savaşı’nın ardından 1950 yılında Avrupa’nın ilk BKA’sı özelliğini taşıyan Fransa Alsace BKA kurulmuştur. Bu ajansın kurulmasının ardından 1954 yılında Bölgesel Kalkınma Komiteleri oluşturularak Fransa 21 ekonomik bölgeye ayrılmıştır.⁶⁵

Fransa’da başkent Paris ve diğer bölgeler arasındaki eşitsizliği kaldırmak amacıyla 1963 yılında Ülke Düzenleme ve Bölgesel Aksiyon Delegasyonu

⁶⁴ Ali Apalı, Rifat Yıldız, “Bölgesel Kalkınma Ajansları: Fransa ve İngiltere Örnekleri”, **Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi**, C.1, S. 23, 2014, s.13-14.

⁶⁵ Didem Saygın, ‘‘Fransa’da Bölgesel Kalkınma Ajansları, **Avrupa Birliği’nde Bölgesel Kalkınma Ajansları**, ed. Didem Saygın, Mesut Savrul, Beta Yayınları, İstanbul, 2019, s. 21- 22.

kurulmuştur.⁶⁶ 1964 yılında Bölgesel Ekonomik Kalkınma Komisyonu CODER kurularak cazibe merkezlerini oluşturularak bölgesel yönetim ayağının ilk teşkilat yapısı oluşturulmuştur.⁶⁷

1982-1983 yıllarında hayata geçirilen yasal düzenlemelerle Fransa’da ilk yerinden yönetim uygulamaları hayata geçirilmeye başlanmış, bununla birlikte bölgeler yasal ve özerk statüde topraklar haline gelerek vergi oranlarını belirleme ve bütçelerini yönetme yetkisine sahip olmuşlardır.⁶⁸

1982 yılında Fransa’da seçilmiş meclis tarafından yürütülen bölgeler, binalar, lise eğitim ve öğretimini geliştirmek, ulaştırma ve bölgeye fayda sağlamak için network oluşturma, alan iyileştirmesi, ekonomik iyileşme, devlet – bölge planını hayata geçirme ve mesleki yeterlilik eğitimi konularında yetkiye sahip oldukları görülmüştür.⁶⁹

28 Mart 2003 tarihinde yapılan anayasa düzenlemesiyle Bölgesel Kalkınma Ajansları yasallık kazanırken günümüzde Fransa’da 4’ü deniz aşırı olmak üzere 26 Bölgesel Kalkınma Ajansı hizmet sunmaktadır.⁷⁰

1.5.2. Fransa Kalkınma Ajansı

İkinci Dünya Savaşı sırasında 1941 yılında Serbest Fransa Merkez Fonu (CCFL) adıyla kurulan Fransa Kalkınma Ajansı (AFD) dünyanın en uzun süreli gelişim kurumu olarak gösterilmektedir.⁷¹

⁶⁶ Yıldız Apalı A.e.,13-14.

⁶⁷ Bilal Eryılmaz ve Aziz Tuncer, “Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Bölgesel Kalkınma Politikaları: Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye Uygulaması”, **Akademik İncelemeler Dergisi**, C8, S1, 2013, s. 168

⁶⁸ Murat Okçu v.d., “Türkiye ve Fransa’da Yerelleşme ve Bölgeselleşme: AB Çok Düzlemli Yönetişim Sistemi Çerçevesinde İki Üniter Devlet İçin Karşılaştırmalı Bir Analiz”, Proje No 107K336, Isparta, 2009, s.41

⁶⁹ Didem Saygın, M. Özlem Ulutan, “Avrupa Birliği’nde Bölgesel Kalkınma Ajansları’na Geçiş Süreçleri ve Ülke Uygulamaları”, **Journal of Life Economics**, C.4, S.4, 2017, s. 81.

⁷⁰ Didem Saygın, M. Özlem Ulutan A.e., s. 188.

⁷¹ Fransa Kalkına Ajansı Resmi Sitesi <https://www.afd.fr/en/our-history?prevId=63>, Erişim Tarihi: 2 Mart 2020.

Fransa'daki bölgelerin refah seviyesini arttırmak için faaliyetler yürüten AFD Fransa dışında Türkiye'nin de bulunduğu 115 ülkede 4.000'den fazla proje yürütmektedir.⁷²

1.5.2.1. AD'OCC Bölgesel Ekonomik Kalkınma Ajansı

Bölgenin yerel ve küresel alanda çekiciliğini arttırmak ve istihdam alanları oluşturmak için faaliyetlerini yürüten AD'OCC Bölgesel Kalkınma Ajansı'nın temel görevleri arasında; yurt içi ve yurt dışında yeni pazar imkanları oluşturmak, iş ve araştırma dünyası arasındaki ilişkileri yürütmek, inovasyon şirketlerinin kurmasına ve geliştirilmesine destek vermek yer almaktadır.⁷³

1.5.2.2. Korsika Ekonomik Kalkınma Ajansı

Akdeniz'de Fransa'ya bağlı bir ada olan Korsika'da 1992 yılında Korsika Bölge Otoritesi (OTC) tarafından kurulan Korsika Ekonomik Kalkınma Ajansı ekonomik politikaların hayata geçirilmesiyle görevlendirilmiştir.

Ajansın sorumluluk alanları aşağıda özetlendiği gibidir;

- Ekonomik destek politikası önlemlerinin koordinasyonu ve uygulanması,
- Bölgesel kalkınmaya destek olmak amacıyla bankacılık ve finansman sektörleriyle koordinasyon,
- Sanayi ve tüketime dayalı sektörlerin gelişmesi ve desteklenmesi için politika önlemleri ve planların oluşturulması.⁷⁴

1.5.3. Almanya'da Bölgesel Kalkınma Ajansları

Almanya'nın en önemli yatırım merkezlerinden olan ve nanoteknoloji, otomotiv, enerji, plastik ve turizm sektörleriyle ön plana çıkan Kuzey Ren –

⁷² Didem Saygın A.e., s 24.

⁷³ AD'OCC Bölgesel Kalkınma Ajansı Resmi Sitesi, <https://www.agence-adocc.com/agence/missions/>, Erişim Tarihi: 5 Mart 2020.

⁷⁴ Korsika Ekonomik Kalkınma Ajansı http://www.adec.corsica/Les-fonctions-de-l-agence_a28.html, Erişim Tarihi: 5 Mart 2020.

Vestfalya Bölgesi'ne daha fazla yatırımcı çekmek amacıyla 1960 yılında ajans kurulmuştur, 2006 yılında ise bölgeye küresel alanda yatırımcı çekmek için adı NRW Invest Germany olarak değiştirilmiştir. 2017 yılı rakamlarına göre Almanya'nın GSYİH'sında %21'lik paya sahip olan ajan aynı zamanda Almanya'ya yapılan doğrudan yabancı yatırımların %23'üne de sahiptir. Özel şirket statüsüne sahip olan ajans bölgeye yatırım yapmak isteyen yatırımcılara yatırım analizi, uygun yatırım lokasyon seçimi ve pazar analizi gibi hizmetler sunmaktadır. Küresel alanda hizmet sunan NRW'nin Japonya ve ABD'deki iştiraklerinin yanında Çin, İngiltere, Hindistan, İsrail, Kore, Polonya, Rusya ve Türkiye'de temsilcilikleri bulunmaktadır.⁷⁵

1.5.4. Belçika'da Bölgesel Kalkınma Ajansları

Flaman, Brüksel ve Valon olmak üzere üç bölgeden oluşan ve üniter bir devlet yapısına sahip olan Belçika'da BKA'ların yasal statüleri bölgelere göre değişiklik göstermektedir. BKA'ların yönetiminde yerel seviye temsiliyetler dikkate alınırken, finansmanında ise bölge illerin gelir seviyeleri belirleyici olmaktadır.

Belçika'da bulunan başlıca BKA'lar şu şekilde özetlenebilir;

- Antwrep BKA
- Batı Flanders BKA
- Brabant BKA
- Doğu Flanders BKA
- Limburg BKA
- Brüksel BKA⁷⁶

⁷⁵ Kuzey Ren Westfalya Dış Ticaret ve Yatırım Destek Ajansı Resmi Sitesi <https://www.nrwinvest.com/tr/hakkimizda/hakkimizda/>, Erişim Tarihi: 10 Mart 2020.

⁷⁶ Adviye Damla Ünlü, “Benelüks (Hollanda-Belçika-Lüksemburg) Ülkelerinde Bölgesel Kalkınma Ajansları”, **Avrupa Birliğinde Bölgesel Kalkınma Ajansları**, Ed. Didem Saygın ve Mesut Savrul, Beta Yayınları, İstanbul, 2019, s. 65.

1.5.4. Hollanda’da Bölgesel Kalkınma Ajansları

Hollanda’da BKA’ların ortaya çıkış temeli İkinci Dünya Savaşı’na dayanmaktadır. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra ülkenin Batı kısmına yapılan sanayi yatırımları Hollanda’nın kuzeyi ve batısı arasında ekonomik farklılıklar ortaya çıkarmıştır. Bu bölgeler arası eşitsizliği kaldırmak çalışmalar yürüten Hollanda 1970’li yıllarda BKA’ları hayata geçirmiştir.⁷⁷

Yasal statüleri bakımından kamusal şirket konumunda yer alan BKA’ların temel hedefi ülkeye yabancı yatırımcı çekmek, inovatif kalkınma için KOBİ’lere destek sağlamaktır. Hollanda Dış İşleri Bakanlığı ve Hollanda Kalkınma Birliği’ne bağlı olan BKA’ların adı aşağıda belirtilmiştir;

- Overijssel BKA,
- Kuzey BKA,
- Brabantse BKA.⁷⁸

1.5.5. İspanya’da Bölgesel Kalkınma Ajansları

19 bölgenin bulunduğu İspanya’da bölgesel kalkınma çalışmaları General Franco’nun 1975 yılında ölmesi ve diktatörlük rejiminin ortadan kalkmasıyla birlikte 1978 Anayasası’nda ekonomik regülasyonlar arasında yer almıştır.⁷⁹

İspanya’da BKA’lar Sanayi, Ticaret ve Turizm Bakanlığı bünyesinde çalışmalarını sürdürmektedir. BKA’ların temel hedefleri aşağıda belirtilmiştir;

- KOBİ’leri desteklemek,
- Yabancı yatırımcıları İspanya’ya çekmek,
- Bölgeler arası daha dengeli bir ekonomik kalkınma sağlamak,
- İnovasyon ve AR-GE yatırımlarını arttırmak.⁸⁰

⁷⁷ Adviya Damla Ünlü A.e., s. 67.

⁷⁸ Adviye Damla Ünlü A.e., s. 68.

⁷⁹ Mehlika Özlem Ultan, “İspanya’da Bölgesel Kalkınma Ajansları”, **Avrupa Birliği’nde Bölgesel Kalkınma Ajansları**, Ed. Didem Saygın, Mesut Savrul, Beta Yayınları, İstanbul, 2019, s.75

İspanya’da bulunan BKA’ların isimleri ise şu şekilde belirtilmiştir;

- Galiçya Kalkınma Ajansı (IGAPE)
- Asturias Ekonomik Gelişme Enstitüsü
- Cantabria Bölgesel Kalkınma Ajansı (SODERCAN)
- Bask Kalkınma Ajansı (SPRI)
- Navarra Kalkınma Ajansı (SODENA)
- La Rioja Ekonomik Kalkınma Ajansı
- IAF Bölgesel Kalkınma Ajansı
- Madrid Kalkınma Ajansı
- Castilla y Leon Yatırımlar ve Hizmetler Ajansı
- Junta Extremadura Kalkınma Ajansı
- Katalan Kalkınma Ajansı (ACCIO)
- Valesiya Kalkınma Ajansı (IVACE)
- Balear Adaları Kalkınma Ajansı
- Endülüs İnovasyon ve Gelişim Ajansı (IDEA)
- Murcia Bölgesel Kalkınma Ajansı (INFO)
- Ceuta Bölgesi Kalkınma Ajansı (PROCESA)
- Melilla Bölgesi Kalkınma Ajansı (Promise)
- Kanarya Adaları Bölgesel Kalkınma Ajansı (ACIISI)
- Castilla la Manca Bölgesi Kalkınma Ajansı⁸¹

1.5.6. İtalya’da Bölgesel Kalkınma Ajansları

İkinci Dünya Savaşı’nın sona ermesiyle birlikte bariz şekilde görülebilen bölgeler arası ekonomik farklılıkları minimuma indirmek isteyen İtalyan Parlamentosu 1950 yılında Cassaper il Mezzogirno’nun (Güney Sandığı)

⁸⁰ Ultan A.e.,s. 79.

⁸¹ Ultan A.e., s. 81.

kurulmasına karar vermiştir. Bununla birlikte Güney İtalya yedi bölgeye ayrılarak altyapı yatırımlarına ve tarıma ağırlık verilmiştir.⁸²

Avrupa Birliği ülkelerinde bölgeleri iktisadi olarak ayırmak, bölge istatistiklerinin toplanması ve geliştirilmesi için kullanılan hiyerarşik bir sistem olan NUTS sınıflandırması kullanılmaktadır. NUTS 1 büyük sosyo ekonomik bölgeler, NUTS 2 bölgesel politikaların hayata geçirileceği temel bölgeler, NUTS 3 ise spesifik çalışmalar için küçük bölgeler halinde sınıflandırılmıştır.⁸³

İtalya, NUTS 2016 düzenlemesine göre NUTS 1 içinde 5, NUTS 2 içerisinde ise 21 olmak üzere toplam 26 bölgeye ayrılmıştır.⁸⁴

İtalya’da görev yapan başlıca BKA’ların isimleri aşağıda belirtilmiştir;

- FINPIEMONTE
- FINAOSTA
- FILSE
- FINLOMBARDA
- Veneto Sviluppo
- FRIULIA
- ERVET
- ASTER
- Sviluppo Toscana
- Sviluppo Umbria
- Sviluppo Marche
- Sviluppo Lazio
- Sviluppo Italia Molise⁸⁵

⁸² Dinler A.e., s. 441- 442.

⁸³ Serap Kayasü vd., **Yerel/Bölgesel Ekonomik Kalkınma ve Rekabet Gücünün Artırılması: Bölgesel Kalkınma Ajansları**, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın Numarası: 2003- 8, İstanbul, 2003, s. 63-64.

⁸⁴ NUTS 2016 <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/345175/7451602/2016-NUTS-2-map-IT.pdf>, Erişim Tarihi: 15 Mart 2020.

1.5.7. Yunanistan’da Bölgesel Kalkınma Ajansları

NUTS-2 düzeyinde 13 bölgeye ayrılan Yunanistan, Dünya Bankası 2017 verilerine göre Dünya’nın 51., satın alma gücü açısından ise 54. büyük ekonomisidir. Avrupa Birliği’ne katılımından sonra bölgesel kalkınma ajanslarının kurulum çalışmalarına hız veren Yunanistan’da BKA’lar belediye girişimleri şeklinde hizmet veren anonim şirket yapılarındadır.⁸⁶

Yunanistan’da faaliyet gösteren BKA’ların temel amaçları; ekonominin gelişmesine katkıda bulunmak, bölgeye yabancı yatırımcılar çekmek, uluslararası yatırımcıların ülkede iş yapmasına katkı sağlamak, kamu idaresi ve yönetimiyle ilgili sorunlara çözüm üretmek şeklinde özetlenebilir.⁸⁷

Yunanistan’da faaliyet gösteren BKA’lar aşağıda listelenmiştir;

- Enterprice Greece,
- Doğu Selanik Yerel Yönetimler,
- Yerel Kalkınma ve Yerel Yönetim Ajansı A.Ş.,
- Rodop Bölgesel,
- Batı Makedonya
- Parnonans Bölgesel
- Pelion Bölgesel,
- Heraklion,
- Olympia
- Karditsa,
- Epirus,
- Achaia

⁸⁵ İzmir Kalkınma Ajansı, **Avrupa’da Kalkınma Ajansları**, İzmir Kalkınma Ajansı Yayını. İzmir, 2008, s. 384-385.

⁸⁶ Ferhat Pehlivanoglu, Muhammet Rıdvan İnce, ‘‘Yunanistan’da Bölgesel Kalkınma Ajansları’’, **Avrupa Birliği’nde Bölgesel Kalkınma Ajansları**, Ed. Didem Saygın, Mesut Savrul, Beta Yayınları, İstanbul, 2019, s. 179.

⁸⁷ Ahmet Tekin, ‘‘Küreselleşen Dünya’da Bölgesel Kalkınma Dinamikleri Kamu Politikaları ve Bölgesel Kalkınma Ajansları’’, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.29, Kütahya, 2011, s.4.

- Trichonida
- Kavala
- Pella,
- Serra,⁸⁸

1.5.8. İngiltere’de Bölgesel Kalkınma Ajansları

Ada ülkesi olan İngiltere’de BKA’ların kuruluşu 1960 döneminde görülmektedir. 1965 yılında kurulan İskoçya ve Adalar Kalkınma Kurulu (Highlands and Islands Development Board), 1976 yılında ise İskoç Girişim (Scottish Enterprise) ve kurulan diğer BKA’lar ın çoğu 1999 yılına kadar hükümet kontrolü altında ve hükümet programlarıyla paralel projeleri hayata geçirmişlerdir.⁸⁹

9 Ocak 1998 tarihinde İşçi Partisi’nin çıkardığı Bölge Kalkınma Ajansları Yasası ile ekonomik amaçlı bölgeselleşme amacı hayata geçirilerek İngiltere’de 8 BKA ve bu bölgelerde kurullar oluşturulmuştur. 8 BKA’ya ek olarak 3 Temmuz 2000 tarihinde Londra Kalkınma Ajansı kurulmuştur.⁹⁰

İngiltere’de faaliyet gösteren BKA’ların temel amaçları, bölgelerin ekonomik gelişmişliklerini yükseltmek, ulaştırma, turizm ve birden fazla sektöre özel stratejileri belirlemek, bölgesel rekabet potansiyelini arttırmak, işsizlere iş imkanı oluşturma, bölgelerin fiziki ve beşeri koşullarını iyileştirme, demokratik yönetişimi gerçekleştirme olarak belirtilebilir.⁹¹

1.5.9. Amerika’da Bölgesel Kalkınma Ajansları

Amerika Birleşik Devletleri’nde Bölgesel Kalkınma Ajansları’nın ilk örneği 1933 yılında Tennesse Valley Authority’nin (TVA) kurulmasıyla görülmüştür. Amerikan Kongresi tarafından kurulan ve kamu işletmesi olan TVA’nın amacı;

⁸⁸ Tekin A.e., s.11.

⁸⁹ Koray Karasu ‘‘İngiltere’de Bölge Kalkınma Ajansları’’, **Bölge Kalkınma Ajansları Nedir, Ne Değildir?**, Der. Menaf Turan, Paragraf Yayınevi, Ankara, 2005, s. 198.

⁹⁰ Kayasu A.e., s198.

⁹¹ Kayasu, A.e., s. 212.

Amerika Birleşik Devletleri'nin dördüncü büyük nehir yatağı olan Tennesse Nehri üzerinde elektrik enerjisi elde etmek, nehir yatağını geliştirmek, suyun akışını düzenlemek ve sel ve taşkınlara karşı önlem almak olmuştur.⁹²

TVA tarafından Tennesse Nehri üzerine 6 baraj gölü ve 21 baraj kurulmuştur. Nehir üzerine kurulan baraj ve baraj gölleri sayesinde nehrin iki yakasında sanayi tesisleri ve fabrikalar faaliyete geçmiş aynı zamanda sel baskınlarını kontrol altına alınmış ve gemicilik faaliyetleri geliştirilmiştir. Nehir kenarına kurulan fabrikalar sudan ucuz bir şekilde faydalanarak ham madde ve ürün taşımacılığında nehri kullanmışlar ve böylelikle nehir boyunca önemli sanayi yapıları da kurulmuştur. Calvert City, Calhaoun, Chattanooga ve New Johnsonville büyük sanayi komplekslerine örnek olarak gösterilebilir.⁹³

Günümüzde TVA en büyük kamu hizmeti kuruluşu olmakla birlikte Amerika Birleşik Devletleri'ndeki en büyük elektrik sağlayıcılarından biridir. TVA'nın mevcut enerji portföyü içerisinde; 30 baraj veya hidroelektrik tesisi, 8 kömür santrali, 16 doğal gaz santrali, 3 nükleer santral, 14 güneş enerjisi tesisi ve bir rüzgar enerji tesisi bulunmaktadır.⁹⁴

1.6. Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Ajansları

II. Dünya Savaşı'nın ardından Dünya genelinde başlayan ve yaygınlaşan bölgesel kalkınma çalışmaları ve faaliyetleri Türkiye'de 1960'lı Devlet Planlama Teşkilatı'nın kurulması ile başlamıştır. Beş Yıllık Kalkınma Planlarıyla bütüncü planlama anlayışı sürdüren Türkiye VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı ile bu anlayışını stratejik planlamaya ve yerinden yönetim anlayışına bırakmıştır.⁹⁵

⁹² Turgut Ergun, "Bölgelerarası Dengesizliklerin Giderilmesinde Bölgesel Örgütlenmelerin Önemi: 'Tennessee Valley Authority'", **Amme İdaresi Dergisi**, S: 1, C: 26, 1993, s. 74.

⁹³ Turgu A.e.,s. 77.

⁹⁴ TVA Resmi Sitesi <https://www.tva.gov/About-TVA/Our-History>, Erişim Tarihi: 6Mayıs 2020.

⁹⁵ Alkan Soyak, "Türkiye'de İktisadi Planlama: DPT'ye İhtiyaç Var mı?", **Doğuş Üniversitesi Dergisi**, C.4, S.2, İstanbul, 2003, s. 170

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne adaylığının kesinleştiği 1999 Helsinki Zirvesi'nden sonra ülke içerisinde BKA'ların kurulması çalışmaları gündemine alınmıştır.⁹⁶

Helsinki Zirvesi'nin ardından AB müktesebatına uyum çalışmaları yapan Türkiye, AB tarafından dağıtılan bölgesel fonlardan pay alabilmek için AB İstatistiki Sınıflandırma NUTTS'a paralel olarak İstatistiki Bölge Sınıflandırmasını (İBBS) uygulamıştır. 20 Ağustos 2002 tarihli ve 2002/4720 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan uygulama ile 26 bölgeden oluşan İBBS Düzey 2 sınıflandırılmıştır.

Tablo 2: Türkiye İstatistiki Bölge Sınıflandırması

TR10: İstanbul	TR71: Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Niğde, Nevşehir
TR21: Edirne, Kırklareli, Tekirdağ	TR72: Kayseri, Sivas, Yozgat
TR22: Balıkesir, Çanakkale	TR81: Bartın, Karabük, Zonguldak
TR31: İzmir	TR82: Çankırı, Kastamonu, Sinop
TR32: Aydın, Denizli, Muğla	TR83: Amasya, Samsun, Çorum, Tokat
TR41: Bilecik, Bursa, Eskişehir	TRA1: Bayburt, Erzincan, Erzurum
TR42: Bolu, Düzce, Sakarya, Yalova, Kocaeli	TRA2: Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars
TR51: Ankara	TRB1: Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli
TR52: Karaman, Konya,	TRB2: Bitlis, Hakkari, Muş, Van
TR61: Antalya, Burdur, Isparta	TRC1: Adıyaman, Gaziantep, Kilis
TR62: Adana, Mersin	TRC2: Diyarbakır, Şanlıurfa
TR63: Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	TRC3: Batman, Mardin, Şırnak, Siirt

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Kalkınma Ajansları 2010 Yılı Faaliyet Raporu, 2001, Ankara, s. 12

⁹⁶ Fatih Demir, “Bölgesel Kalkınma Ajansları: Ulusal Kalkınma ve Yerel Demokrasi İlişkinine Somut Bir Örnek”, **Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü IV. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu**, 2009, s.173

İBBS çalışmalarının ardından 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkındaki Kanun; 25 Ocak 2006 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görüşölüp onaylandıktan sonra, 8 Şubat 2006 tarihli ve 26074 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmasının ardından İzmir ve Çukurova'da pilot olarak Kalkınma Ajansı kurulmuştur. Faaliyete başladıktan kısa bir süre sonra Anayasa Mahkemesi ve Danıştay'a açılan davalara nedeniyle faaliyetlerini bir yıl durduran Çukurova ve İzmir Kalkınma Ajansları 2008 yılı Mart Ayı'nda herhangi bir hukuki engel kalmaması sonucu çalışmalarına yeniden başlamıştır.⁹⁷

Kalkınma Ajansları'nın önündeki hukuki engellerin kalkmasının ardından yeni ajans kurma çalışmalarına hız verilirken, 2008 yılında 8, 16 bölgede daha Kalkınma Ajansı ise 2009 yılında kurulmuştur.

⁹⁷ Tiftikçigil A.e., s. 119.

Tablo 3: 2008 ve 2009 Yıllarında Türkiye’de Kurulan Kalkınma Ajansları

KURULUŞ YILI	DÜZEY 2 BÖLGESİ	KAPSAMINDAKİ İLLER	MERKEZ
2008	TR10	İstanbul	İstanbul
2008	TR52	Karaman, Konya	Konya
2008	TR83	Amasya, Çorum, Tokat, Samsun	Samsun
2008	TRA1	Bayburt, Erzincan, Erzurum	Erzurum
2008	TRB2	Bitlis, Hakkari, Muş, Van	Van
2008	TRC1	Adıyaman, Gaziantep, Kilis	Gaziantep
2008	TRC2	Diyarbakır, Şanlıurfa	Diyarbakır
2008	TRC3	Batman, Mardin, Şırnak, Siirt	Mardin
2009	TR21	Edirne, Kırklareli, Tekirdağ	Tekirdağ
2009	TR22	Balıkesir, Çanakkale	Balıkesi
2009	TR32	Aydın, Denizli, Muğla	Denizli
2009	TR33	Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa, Uşak	Kütahya
2009	TR41	Bilecik, Bursa, Eskişehir	Bursa
2009	TR42	Bolu, Düzce, Kocaeli, Sakarya, Yalova	Kocaeli
2009	TR51	Ankara	Ankara
2009	TR61	Antalya, Burdur, Isparta	Isparta
2009	TR63	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	Hatay
2009	TR71	Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir, Niğde	Nevşehir
2009	TR72	Kayseri, Sivas, Yozgat	Kayseri
2009	TR81	Bartın, Karabük, Zonguldak	Zonguldak
2009	TR82	Çankırı, Kastamonu, Sinop	Kastamonu
2009	TR90	Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon	Trabzon
2009	TRA2	Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars	Kars
2009	TRB1	Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli	Malatya

Kaynak: 22 Kasım 2008 Tarihli 27062 Sayılı, 25 Temmuz 2009 tarihli ve 27299 Sayılı Resmi Gazete

1.6.1. Türkiye’de Kalkınma Ajansı Örnekleri

1.6.1.1. İzmir Kalkınma Ajansı

İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA) 26220 sayılı Resmi Gazete ’de 6 Temmuz 2006 tarihinde yayınlanarak TR31 Düzey 2 bölgesinde kurulmuştur.

Türkiye’nin ilk kalkınma ajanslarından olan İzmir Kalkınma Ajansı, şehrin kalkınması için faaliyetler yürütmektedir. Katılımcılığı ön plana alan ajans, bölgenin sahip olduğu potansiyeller doğrultusunda ulusal kalkınma hedefleriyle örtüşen bölge planları hazırlamaktadır.⁹⁸

Ajansın temel amaçları; ekonomik ve sosyal kalkınmayı gerçekleştirmek için, kamu kurum ve kuruluşları, il ve ilçe belediyeleri, STK’lar ve özel sektör arasındaki iş birliğini, ortak iş yapma kültürünü arttırmak, bölgede sürdürülebilir kalkınmayı etkin kılmak ve İzmir’deki bulunan bölgeler arasındaki ekonomik ve sosyal farkları azaltmak yer almaktadır.⁹⁹

1.6.1.2. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA) Bakanlar Kurulu’nun 2009/15236 tarih ve sayılı kararnamesinin ve 27299 sayılı Resmi Gazete’de 25 Temmuz 2009 tarihinde yayınlanması ile TR42 Düzey 2 bölgesinde kurulmuştur.¹⁰⁰

MARKA’nın amaç ve hedefleri özetle aşağıda belirtilmiştir;

- Kocaeli, Düzce, Sakarya, Bolu ve Yalova’daki kalkınmaya katkı sağlayacak aktörlerin kapasitelerinin geliştirilmesini sağlamak ve bölge planı doğrultusunda hazırlanan projeleri desteklemek,

⁹⁸ İzmir Kalkınma Ajansı Resmi Sitesi, <https://www.izka.org.tr/hakimizda.html#tarihce>, Erişim Tarihi: 20 Mart 2020.

⁹⁹ İzmir Kalkınma Ajansı, **İzmir Kalkınma Ajansı 2018 Yılı Faaliyet Raporu**, İzmir, 2019, s. 34.

¹⁰⁰ Doğu Marmara Kalkınma Ajansı, **Doğu Marmara Kalkınma Ajansı 2009 Yılı Faaliyet Raporu**, Kocaeli, 2010, s. 9.

- Yerel yönetimler, STK'lar, üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları arasındaki iletişim bağıını güçlendirmek ve ulusal ve uluslararası işbirliği potansiyelini arttırmak,
- Bölgede rekabet gücünü ve istihdamı arttırmak, bölgenin doğal ve kültürel varlıklarının korunmasına katkı sağlamak,
- Hayata geçirilen projelerin ve faaliyetlerin toplumsal mutabakat, adalet, eşitlik ve şeffaflık ilkeleri doğrultusunda gerçekleşmesine katkı sağlamak.¹⁰¹

¹⁰¹ Doğu Marmara Kalkınma Ajansı A.e., s. 15.

İKİNCİ BÖLÜM

İSTANBUL KALKINMA AJANSI

Çalışmanın bu bölümünde İstanbul Kalkınma Ajansı'nın idari, mali yapısı, görev ve sorumlulukları ile amaç ve hedefleri incelenmiş. Aynı zamanda ajansın teşkilat yapısı ele alınmıştır. İstanbul Kalkınma Ajansı'nın teşkilat yapısı incelendikten sonra ajansın birimleri tek tek incelenerek görev ve sorumlulukları el alınmıştır. Bu bölümün devamında İstanbul Kalkınma Ajansı'nın kurum ve kuruluşlara sunduğu destek türleri incelenerek İstanbul Kalkınma Ajansı'nın bu zamana kadar sağladığı desteklere örnekler verilmiştir.

2.1. İstanbul Kalkınma Ajansı

İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA), 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının, Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun'a dayanarak Bakanlar Kurulu'nun 10 Kasım 2008 tarih ve 2008/14306 sayılı kararı ile kurulmuştur. İSTKA faaliyetlerine 2009 yılında Genel Sekreter'in atanması ve 2009 yılı Aralık ayında uzman ve destek personellerinin işe alımlarıyla faaliyetlerine resmen başlamıştır.¹⁰²

Ajansın hedefleri İstanbul'u sürdürülebilir kalkınma alanında öncü yapmak, bölgenin potansiyelini kullanarak ulusal ve uluslararası arenada İstanbul'a stratejik bir kalkınma perspektifi eklemek, ekonomik ve sosyal kalkınma konularında güçlü paydaşları bir araya getirerek İstanbul'u marka şehre dönüştürmektir.¹⁰³

Bu kapsamda İSTKA'nın vizyon ve misyonu şu şekilde belirtilmiştir;

Vizyon: "Küresel kent İstanbul için çalışan, insan odaklı ve çevreye duyarlı, etkili ve yön veren bir çözüm merkezi olmak".

¹⁰² İstanbul Kalkınma Ajansı, **Stratejik Plan 2016-2020**, İstanbul, s.3.

¹⁰³ İstanbul Kalkınma Ajansı, **2019 Yılı Ara Faaliyet Raporu**, İstanbul, s. 3.

*Misyon: “Katılımcılığı benimseyerek ortak akli temsil etmek; işbirliği ağlarının merkezinde yer alarak kaynakları İstanbul için ortak değere dönüştürmek”.*¹⁰⁴

2.2. İSTKA’nın Amaç ve Hedefleri

İSTKA; İstanbul’u küresel alanda ekonomik açıdan güçlü bir bölge yapmak ve şehircilik açısından da özgün bir yapıya kavuşturmak için faaliyetlerini sürdürmektedir. İSTKA’nın amaç ve hedefleri aşağıdaki şekilde özetlenmiştir;

- Bölgeye yabancı yatırımcıları çekmek,
- İstanbul’un mevcut kaynaklarını ve potansiyelini etkin ve verimli bir şekilde kullanarak bölgenin yaşam kalitesini arttırmak,
- İstanbul’da kalkınmayı ekonomik, mekânsal ve sosyal boyutlarda gerçekleştirecek stratejiler oluşturmak ve bu stratejileri bölgesel aktörler ile koordineli şekilde yürütmek,
- Ekonomik alanda küresel güç olan, yenilikçi ve yaratıcı bir bölgesel ekonomik yapı oluşturmak,
- Paylaşımıcı, bütünleştirici ve gelişime açık bir topluluk için eğitim, sağlık ve sosyal alanlarda birlikteliğin sağlanması, kurumsal kapasitenin ve güven duygusunun pekiştirilmesi,
- Uluslararası kalkınmada rekabet edebilmek için kalkınma alanındaki temel paydaşlar arasında ortaklığı ve iş birliğini gerçekleştirmek.¹⁰⁵

2.3. İSTKA’nın Yetki, Görev ve Sorumlulukları

İSTKA ve Türkiye’de faaliyet gösteren kalkınma ajanslarının görev yetki, ve sorumlulukları 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 188. Maddesinde belirtilmiştir. Bu kanuna göre İSTKA’nın görev, yetki ve sorumlulukları şu şekilde belirtilmektedir;

¹⁰⁴ İstanbul Kalkınma Ajansı, **2019 Yılı Ara Faaliyet Raporu**, İstanbul, s. 3.

¹⁰⁵ İstanbul Kalkınma Ajansı, **2019 Yılı Ara Faaliyet Raporu**, İstanbul, s. 22.

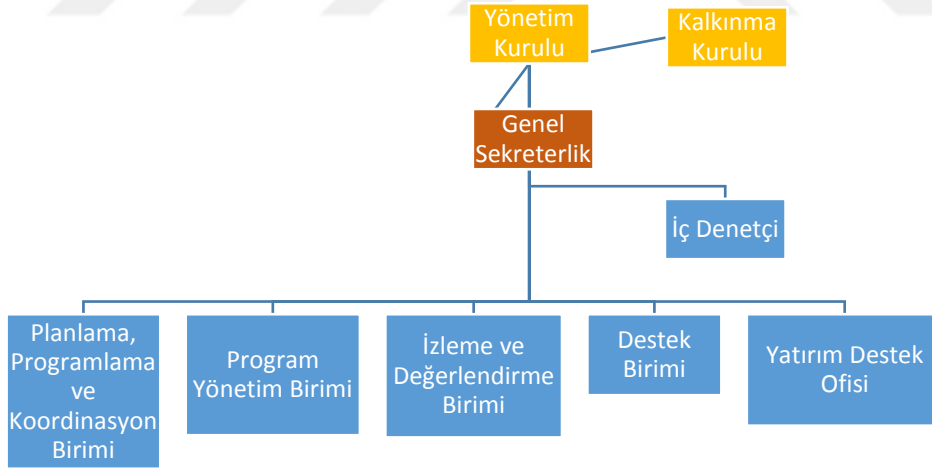
- “Yerel yönetimlerin planlama çalışmalarına teknik destek sağlamak”.
- Bölge planı ve program hedeflerine ulaşmak için faaliyetlerin hayata geçmesine katkı sağlamak, bölge plan ve programlarıyla uyumlu olmak koşuluyla proje ve faaliyetlerin uygulama süreçlerini gözlemlemek, raporlamak ve sonuçlarını Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bildirmek.”
- Plan ve program hedefleriyle uyumlu olarak İstanbul’un kırsal ve yerel kalkınma ile ilgili kapasitesinin arttırılmasına katkıda bulunmak ve bu amaca uygun projelere hibe vermek.”
- Bölge sınırları içerisinde kamu, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör işletmelerince hayata geçirilen, bölge planı ve programlarıyla uyumlu ve önem taşıyan projeleri takip etmek.”
- Bölgesel yenilikçi dönüşüm hedeflerini hayata geçirmek için kamu, özel sektör ve STK’lar arasındaki koordinasyonu sağlamak.”.
- Bölgesel kalkınma ve gelişme için ajansa ayrılan iç ve dış finansal kaynakları, bölge plan ve programlarına uyumlu olmak şartıyla kullanmak ve kullandırmak.”
- Bölgenin potansiyelini ve yeteneklerini açığa çıkarmaya, iktisadi ve beşeri ilerlemeyi hızlandırmaya ve rekabet kapasitesini yükseltmeye dönük incelemeler gerçekleştirmek, başka kişi ve kurumlara araştırma yaptırmak, diğer kişi, kurum ve kuruluşların yaptığı çalışmaları desteklemek.”
- Bölgenin istihdam ve yatırıma yönelik avantajlarını bölgesel aktörlerle birlikte yerel ve global alanda tanıtımını yapmak veya yaptırmak.”
- Bölgeye yatırım yapacak yatırımcıların ruhsat, izin veya diğer prosedür işlemleriyle ilgili süreçleri kamu kurum ve kuruluşlarıyla takip etmek ve koordinasyonu gerçekleştirme, süreçlerin sonlandırılmasını hızlandırmak.”
- Bölgeye katma değer sağlayacak iş gücü, yönetim, örgütlenme, üretim, tanıtım, finansman gibi konularda, ilgili kuruluşlarla koordinasyonu gerçekleştirerek küçük ve orta ölçekli işletmelerle yeni girişimcileri desteklemek.”

- Türkiye'nin katıldığı ikili veya daha çok taraflı uluslararası programlara yönelik faaliyetlerin bölgede duyurusunu gerçekleştirmek ve bu programlara yönelik proje üretilmesine destek olmak.”
- Ajansın hizmetlerini, finansal durumunu ve Ajansla ilgili önemli konuların güncel olarak yayınlanacağı online web sitesi oluşturmak.”¹⁰⁶

2.4. İSTKA'nın Teşkilat Yapısı

İSTKA'nın organizasyon şemasında bulunan organlar şunlardır;

- Kalkınma Kurulu,
- Yönetim Kurulu,
- Genel Sekreterlik,
- Yatırım Destek Ofisi,
- İç Denetçi.¹⁰⁷

Şekil 1. İSTKA Teşkilat Yapısı

¹⁰⁶ İstanbul Kalkınma Ajansı, 2019 Yılı Ara Faaliyet Raporu, İstanbul, s. 3-4.

¹⁰⁷ İstanbul Kalkınma Ajansı, 2019 Yılı Ara Faaliyet Raporu, İstanbul, s. 4.

2.4.1. Kalkınma Kurulu

Kalkınma Kurulu İSTKA'nın bölgesel hedefleri doğrultusunda İstanbul'da bulunan kamu, özel sektör, STK, yükseköğretim kurumları, il ve ilçe belediyeleri arasındaki koordinasyonu gerçekleştirmek ve ajansın stratejisini oluşturmak için kurulmuştur.

İSTKA Kalkınma Kurulu'nun görev ve yetkileri Türkiye'de bulunan diğer kalkınma ajanslarıyla aynıdır. Kalkınma Kurulu'nun görev ve yetkileri 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 192. Maddesinde belirtilmiştir. Buna göre Kalkınma Kurulu'nun görev ve yetkileri aşağıda belirtilmiştir;

- Yönetim kurulunda bulunan mülki veya idari üyelerin dışında yer alan temsilcilerini ve bu temsilcilerin iki katı kadar yedeklerini seçmek
- Bir yıllık faaliyetleri ve iç denetim sonuçlarını tartışmak, analiz etmek ve önerilerini tavsiye olarak Yönetim Kuruluna sunmak
- Yönetim Kuruluna bölgenin sorunları, tanıtımı, olanakları ve temel problemleriyle ilgili öneri ve tavsiyelerini iletmek,
- Gerçekleştirdikleri toplantıda alınan kararları ilgili bakanlığa raporlamak ve toplantı neticesini açıklayan bir sonuç bildirisi yayınlamak.

2.4.2. Yönetim Kurulu

Yönetim Kurulu ajansın karar ve yürütme organıdır. Ajansın Yönetim Kurulu; İstanbul Valisi, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı, şehrin Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlarından ve Kalkınma Kurulu mensupları içerisinde seçilen üç üyeden oluşmaktadır.

İSTKA Yönetimi Kurulu'nun görev ve yetkileri 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 192. Maddesinde belirtilmiştir. Yönetim Kurulu'nun yetki ve sorumlulukları aşağıdaki gibidir;

- Ajansın bir yıl içerisindeki çalışma takvimini kabul etmek ve ilgili bakanlığın onayına sunmak,
- Onaylanan bütçede ihtiyaçlara göre değişiklikler yapmak,
- Yıllık finansal raporu ve nihai bütçe sonuçlarını onaylamak,
- Menkul ve gayri menkul mal alımı, satımı ve kiralanması ile hizmet alımına karar vermek,
- Yıl ortasında hazırlanan ara rapor ve genel faaliyet raporunu Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına göndermek,
- Yıllık bütçeyi onaylamak Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına iletmek.
- Genel Sekreterliğin hazırladığı program, proje ve faaliyetlerin desteklenmesine yönelik öneriler ile kişi, kurum ve kuruluşlara yapılacak destekleri onaylamak.
- Ajansa yönelik hibe ve bağışların kabulüne onay vermek.
- İşe alınacak personellerin ve işine son verilecek personellerle ilgili nihai kararı vermek
- Genel Sekreter tarafından belirlenen çalışma organlarını ve bu birimler arasındaki iş bölümünü onaylamak.
- Taşıt haricindeki menkul mallarını alım, satım ve kiralanması ve hizmet alım işlerinde Genel Sekreterin yeki sınırlarını belirlemek.¹⁰⁸

2.4.3. Genel Sekreterlik

İSTKA'nın icra makamıdır. Yönetim Kurulu ve Kalkınma Kurulu'nun aldığı kararları Genel Sekreterlik makamı icra ve koordine eder. Genel Sekreterlik ve buraya bağlı Yatırım Destek Ofislerinin en üst düzey yöneticisi Genel Sekreterdir.

Genel Sekreterin, görev ve yetki bakımından sorumlu olduğu kurum Yönetim Kurulu'dur. İSTKA Genel Sekreteri'nin göreve ve yetkileri 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin ilgili maddesinde belirtilmiştir. Buna göre Genel Sekreter'in görev ve yetkileri arasında yönetim kurulu kararlarını yürürlüğe koymak,

¹⁰⁸ İstanbul Kalkınma Ajansı, **2019 Yılı Ara Faaliyet Raporu**, İstanbul, s. 6.

bir yıllık çalışma programını ve bütçeyi oluşturmak ve oluşturulan planları onay makamına sunmak, uygun harcamaları yapmak, yönetim kurulu tarafından tespit edilen taşınır malların ve hizmetlerin alım satımına karar vermek, faaliyetlerin kapasitesini geliştirici kararlar vermek, STK ve yerel yönetimlerin proje ve faaliyet tedbirlerini yönetim kuruluna sunmak, desteklenen projeleri izlemek ve değerlendirmek, personellerin performansını değerlendirmek, yerel yönetimlerin planlarına destek sağlamak, ajansın sekreteryası olarak ulusal ve uluslararası toplantılara katılmak gibi faaliyetler yer almaktadır.¹⁰⁹

2.4.4. Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi

Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi (PPKB) görev ve faaliyetleri İstanbul Bölge Planı'yla ilintili olarak gerçekleştirmektedir. PPKB, İstanbul Bölge Planı'nın uygulanması ve paydaşlar tarafından benimsenmesi için koordinasyon çalışmalarını gerçekleştirir. İstanbul Bölge Planı'yla paralel olarak analiz ve araştırma çalışmalarını gerçekleştiren PPKB, İstanbul'un öncelikli alanlarıyla ilgili stratejiler üretmekte ve eylem planları hazırlamaktadır.

İSTKA tarafından kamu kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler ve STK'lar için hazırlanan mali destek programlarının çerçevesini oluşturan birim aynı zamanda ajansın ulusal ve uluslararası koordinasyonlarını da yürütmektedir.¹¹⁰

2.4.5. Program Yönetim Birimi

Program Yönetim Birimi İSTKA'nın mali destek programlarının her aşamasından sorumlu olan birimdir. Program Yönetim Birimi, mali destek programlarının önceliklerin belirlenmesi, başvuruya ilgili dokümanların hazırlanması, mali destek çağrısının duyurulması, katılımcılara programla ilgili

¹⁰⁹ İstanbul Kalkınma Ajansı, **2019 Yılı Ara Faaliyet Raporu**, İstanbul, s. 7.

¹¹⁰ İstanbul Kalkınma Ajansı, **2019 Yılı Ara Faaliyet Raporu**, İstanbul, s. 7.

eğitimlerin verilmesi, başvuruların alınması ve hibe almaya hak kazanan adaylarla sözleşme imzalanmasına kadar olan proje süreçlerini yönetmektedir.¹¹¹

2.4.6. İzleme ve Değerlendirme Birimi

Hibe almaya hak kazanan projelerin yürütme faaliyetlerinden sorumludur. Birim, mali destek alan proje sahiplerini sözleşme koşullarına uygun hareket etme konusunda yönlendirme, sözleşmenin getirdiği yükümlülükleri kontrol etme ve ödeme taleplerini teknik yönden inceleyip onaylamakla yükümlüdür.¹¹²

2.4.7. Destek Birimi

İSTKA'nın mali işlerini, insan kaynakları uygulamalarını ve ayniyat işlerini Destek Birimi yürütmektedir. Mali destek almaya hak kazanan yararlanıcıların projeye ilgili mali kayıtların uygunluğunu kontrol etmektedir. Yararlanıcıların ödeme taleplerini inceleyen ve onaylanan Destek Birimi, aynı zamanda İSTKA'nın yıllık bütçesinin hazırlanmasından da sorumludur. Destek Birimi ajansın ayniyat uygulamalarının yanı sıra bakım onarım ihtiyaçları, yazışma ve dokümanların kaydının ve tasnifinin yapılması, Yönetim Kurulu ve Kalkınma Kurulu toplantılarının organizasyonunda da sorumludur.¹¹³

2.4.8. Yatırım Destek Ofisi

Yatırım Destek Ofisi'nin temel misyonu ulusal ve uluslararası arenada İstanbul'un iş potansiyelini, bölgenin mevcut kaynaklarını ve yatırım potansiyelini ve yatırımcılara sağlanan teşviklerin bilinirliğini arttırmak yer almaktadır.¹¹⁴

¹¹¹ İstanbul Kalkınma Ajansı, **2019 Yılı Ara Faaliyet Raporu**, İstanbul, s. 7-8.

¹¹² İstanbul Kalkınma Ajansı, A.e., s. 8.

¹¹³ İstanbul Kalkınma Ajansı, A.e., s. 8.

¹¹⁴ İstanbul Kalkınma Ajansı, A.e., s. 8.

2.4.9. İç Denetçi

İç Denetçi, yönetim kurulu ve Genel Sekreter ile denetim gerçekleştirerek ajansın mali işlemlerini, hesaplarını ve performansını denetleyip raporlayarak kalkınma kuruluna sunmaktadır.¹¹⁵

2.5. Temel Politikalar ve Öncelikler

İSTKA'nın temel politikalar ve öncelikleri şu şekilde belirtilmiştir;

- Bölgesel kalkınma için paydaşlarla birlikte İstanbul Kalkınma Planı'nın uygulanmasına yönelik politika ve stratejileri desteklemek,
- Toplumsal mutabakatın oluşmasına katkı sağlayarak ajans çalışmalarında katılımcılığı arttırmak, paylaşım, hesap verilebilirlik, şeffaflık ve maksimum kamu yararı için uygulamaları hayata geçirmek,
- Bütüncül ve sürdürülebilir bir kalkınma yaklaşımını tüm konularda esas almak,
- Bölgenin doğal ve kültürel varlıklarını korumak ve sürdürülebilirliği esas almak.¹¹⁶

2.6. Temel Değerler ve Çalışma İlkeleri

İSTKA'nın temel değerleri ve çalışma ilkeleri şu şekilde belirtilmiştir;

- Katılımcılık
- Verimlilik
- Şeffaflık
- Yenilikçilik
- Sürdürülebilirlik
- Hesap Verebilirlik
- Tarafsızlık

¹¹⁵ İstanbul Kalkınma Ajansı Organizasyon Yapısı <https://www.istka.org.tr/kurumsal/organizasyon-yapisi/>, Erişim tarihi: 25 Mart 2020.

¹¹⁶ İstanbul Kalkınma Ajansı, A.e., s. 22.

- Bilimsellik
- Güvenilirlik
- Etkinlik, Erişebilirlik
- Bütüncül Yaklaşım
- Çözüm Odaklılık
- Toplumsal Sorumluluk
- Çevreye ve kültürel değerlere duyarlılık¹¹⁷

2.7. İnsan Kaynakları

İSTKA'nın insan kaynakları politikasını 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin ve ajansın misyonu doğrultusunda belirlenmiştir. İSTKA'nın uyguladığı insan kaynakları politikasının amacı; ajansın görevlerini yerine getirebilecek, ulusal ve uluslararası düzeydeki ihtiyaçları karşılayacak nitelikli personel istihdamı, personellerin öğrenen organizasyon modeliyle gelişimini sürekli ve sürdürülebilir kılmaktır.

İstanbul Kalkınma Ajansı'nın hazırladığı 2019 Yılı Ara Faaliyet Raporu'na göre İSTKA'da 30 Haziran 2019 itibariyle, 1 Genel Sekreter Vekili, 25 Uzman, 7 Destek Personeli ve 8 Yardımcı Hizmetler Personeli olmak üzere 41 personel görev yapmaktadır.¹¹⁸

2.8. İstanbul Kalkınma Ajansı Destekleri

İSTKA, İstanbul'da kurulduğu tarihten itibaren genel olarak her yıl üniversite, yerel yönetimler, kamu kurumları, STK'lar, KOBİ'ler başta olmak üzere çeşitli hedef gruplara mali destek sağlamaktadır. Bir hedef grubun İSTKA'dan mali destek almaya hak kazanması için bazı koşulların mevcut olması gereklidir. Bu koşullar aşağıda açıklanmıştır.

¹¹⁷ İstanbul Kalkınma Ajansı, A.e., s. 22.

¹¹⁸ İstanbul Kalkınma Ajansı, **Stratejik Plan 2016-2020**, İstanbul, s.8.

2.8.1. Açık Bir Destek Programının Bulunması

Kurumlar, İSTKA'ya diledikleri zaman proje başvuru gerçekleştiremez. Yalnızca İstanbul'da faaliyet gösteren kurumlar İSTKA'nın yayınladığı başvuruya açık çağrılar kapsamında belirtilen tarihler aralığında başvuru gerçekleştirebilmektedir.

2.8.2. Uygunluk Kriterlerinin Karşılanması

İSTKA'nın sağlayacağı mali destek programlarına başvuracak kurumların uygunluk kriterleri mali destek programı kapsamında yayınlanan başvuru rehberlerinde belirtilmektedir. Buna göre başvuruyu yapacak kurumun hukuki statüsü, sunacağı proje kapsamında proje konusu ve faaliyetleri, mali destek çağrısının öncelikleriyle ilişkili olmalıdır. Ayrıca proje kapsamında yapılacak harcamalar rehberde belirtilen uygun maliyet kriterleriyle de uyumlu olmalıdır.

2.8.3. Doküman Formatıyla Uyumluluk Sağlanması

İSTKA'nın çağrıya çıktığı mali destek programları kapsamında hazırlanan projelerin kaliteli ve program öncelikleriyle ilintili olması destek almaya hak kazanması için yeterli sayılmamaktadır. Kurum, projeyi başvuru rehberinde belirtildiği şekilde, başvuru formu, bütçe ve mantıksal çerçeveye birlikte sunmak zorundadır.¹¹⁹

2.9. İSTKA Destek Türleri

2.9.1. GÜDÜMLÜ Proje Desteği

İlgili kurumlar GÜDÜMLÜ Proje tekliflerini İstanbul Bölge Planı veya saha analiz çalışmaları neticesinde belirlenen önceliklerle uyumlu özel nitelikli proje teklifleri, proje teklif çağırısı koşulu aranmaksızın gerçekleştirebilmektedir.

¹¹⁹ İstanbul Kalkınma Ajansı Destek Türleri, **İstanbul Kalkınma Ajansı Destek Türleri**, <https://www.istka.org.tr/destekler/destek-turleri/>, Erişim Tarihi: 25 Mart 2020.

Üniversite, özel sektör, kamu kurumları ve SKT'lar ortaklıkların teşvik edildiği GÜDÜMLÜ Proje modelinde; İstanbul Bölge Planı'yla uyumlu, öncelikleri karşılayan işletme modellerine, ortaklık yapılarına GÜDÜMLÜ Proje desteği sağlanmaktadır. ¹²⁰

2.9.1.1. GÜDÜMLÜ Proje Destek Konular

GÜDÜMLÜ Projeler üretim, finans, sanayi, uzmanlaşma, bilişim gibi alanlarda hazırlanabileceği gibi sosyal sorumluluk, kültürel bilinçlendirme, dezavantajlı gruplar için olmak üzere sosyal yaşamla ilgili konularda da hazırlanabilmektedir.

GÜDÜMLÜ Proje kapsamında desteklenecek proje konuları özetle şu şekildedir;

- Özel sektör işletme yönetimini güçlendirmek,
- Üretim ve ihracat kapasitesini arttırmak,
- Sektörel uzmanlaşmanın gerçekleşmesi,
- Yeni sanayi alt yapıları oluşturmak,
- Sektörlerin ihtiyaç duyacağı nitelikli insan kaynağını yetiştirmek,
- Mevcut finans modellerine alternatif finans modelleri üretmek,
- Sosyal sorumluluk bilincini güçlendirmek,
- Kültürel değerleri korumak ve geliştirmek,
- Sosyal yaşamın kolaylaştırılması,
- Dezavantajlı gruplar hizmetleri erişilebilir kılmak.

Kamu yatırımı programında yer alan projeler, uygulanmasında hukuki ve teknik engeller bulunan projeler, mahalli idarelerin rutin olarak gerçekleştirdiği projeler, spor salonu, kültür merkezi gibi hizmet binalarını kapsayan projeler GÜDÜMLÜ Proje kapsamında değerlendirilmemektedir. ¹²¹

¹²⁰ İstanbul Kalkınma Ajansı GÜDÜMLÜ Proje Desteği, **İstanbul Kalkınma Ajansı Destek Türleri**, <https://www.istka.org.tr/destekler/destek-turleri/> Erişim Tarihi: 25 Mart 2020.

¹²¹ İstanbul Kalkınma Ajansı GÜDÜMLÜ Proje Destek Konuları, İstanbul Kalkınma Ajansı Destek Türleri, <https://www.istka.org.tr/destekler/destek-turleri/> Erişim Tarihi: 25 Mart 2020.

2.9.1.2. Güdümlü Projelerde Destek Oranı ve Sresi

İSTKA Yönetim Kurulu tarafından alınan karar doğrultusunda Güdümlü Projelerin toplam maliyetinin en fazla %85'i ajans tarafından karşılanmaktadır. Desteklenecek projelerin uygulama süresi en fazla iki yıl olmak zorundadır.¹²²

2.9.1.3. Güdümlü Proje Hazırlık ve Değerlendirme İşlemleri

Güdümlü projelerin hazırlık ve başvuru sürecinde İSTKA koordinasyonda başvuru sahibi, ortakları ve Kalkınma Bakanlığı tarafından belirlenen kriterlere uygun olarak ana projeye yönelik fizibilite raporu hazırlanmaktadır. Fizibilite raporuyla projenin uygulanabilirliği ortaya konulduktan sonra proje başvuru formu, fizibilite raporu ve diğer belgelerle birlikte İSTKA'ya proje başvurusu gerçekleştirilmektedir.

Genel Sekreterlik makamınca incelenen proje Genel Sekreter'in onayı ile incelenmesi ve onaylanması için Yönetim Kuruluna sunulmaktadır Proje başvurusu Yönetim Kurulunca onaylanması ile birlikte Kalkınma Bakanlığı'na iletilmektedir. Güdümlü proje başvuruları Kalkınma Bakanlığı'ndan onay alındığı takdirde desteğe hak kazanmaktadır.¹²³

şekil 2. Güdümlü Proje Başvuru Süreci

¹²² İstanbul Kalkınma Ajansı Güdümlü Proje Destek Oranı ve Sresi, İstanbul Kalkınma Ajansı Destek Türleri, <https://www.istka.org.tr/destekler/destek-turleri/> Erişim Tarihi: 25 Mart 2020.

¹²³ İstanbul Kalkınma Ajansı Güdümlü Proje Değerlendirme İşlemleri, İstanbul Kalkınma Ajansı Destek Türleri, <https://www.istka.org.tr/destekler/destek-turleri/>, Erişim Tarihi: 25 Mart 2020.

Tablo 4: Güdümlü Proje Desteği Almaya Hak Kazanan Projeler

PROJE SAHİBİ	PROJE ORTAKLARI	PROJE ADI	PROJE BÜTÇESİ	İSTKA PROJE DESTEğİ	PROJE SÜRESİ
ESENLER BELEDİYESİ	İSTANBUL KALKINMA AJANSI	ESENLER İLÇESİ TEKSTİL ATÖLYELERİ İYİLEŞTİRME	8.367.447,60 TL	6.275.585,70 TL	24 AY
ORGAN NAKLİ VAKFI	BELİRTİLMEMİŐ	ULUSLARARAS I ORGAN NAKLİ AğI	BELİRTİLMEM İŞ	BELİRTİLMEM İŞ	24 AY
İT ARI KENT	BN TEKNOPARK, TEKNOPARK İSTANBUL, YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ TEKNOPARK	INNOGATE	BELİRTİLMEM İŞ	BELİRTİLMEM İŞ	24 AY
İSTANBUL BYŐEHİR BELEDİYESİ	BELİRTİLMEMİŐ	İSTANBUL LİVİNG LAB DENEYİM MERKEZİ	6.979.830,25 TL	4.999.652,40 TL	24 AY
İTO BİLGİYİ TİCARİLEŐTİRME VE ARAŞTIRMA VAKFI	İSTANBUL TİCARET ODASI, İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ'	BİLGİYİ TİCARİLEŐTİRME MERKEZİ PROJESİ	BELİRTİLMEM İŞ	BELİRTİLMEM İŞ	BELİRTİLMEM İŞ
ÇELİK İHRACATÇILARI BİRLİğİ	TRRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ, İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ VE MATİL MALZEME TEST VE İNOVASYON LABORATUVARLARI A.Ő.	ÇELİK TEST VE ARAŞTIRMA MERKEZİ	14.000.000 TL	7.000.000 TL	24 AY
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ	GİRİŐİMCİ ALÜMİNYUM SANAYİCİ VE İŞ ADAMLARI DERNEğİ (GALSİAD) İSTANBUL DEMİR VE DEMİR DİŐİ METALLER İHRACATÇILAR BİRLİğİ (İDDMİB)	ALÜMİNYUM TEST EğİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ	6.555.175,57 TL	4.914.585,27 TL	24 AY
FİNANS TEKNOPARK YÖNETİCİ A.Ő.	BORSA İSTANBUL A.Ő. BOğAZİCİ ÜNİVERSİTESİ	FİNANS TEKNOPARK	22.000.000 TL	11.000.000 TL	24 AY

Kaynak: İstanbul Kalkınma Ajansı, <https://www.istka.org.tr/projeler/gudumlu-projeler/>, Erişim Tarihi: 25 Mart 2020.

2.9.2 Teknik Destek

İSTKA, İstanbul Blęe Planı'nda yer verilen önceliklere ve amaçlara eriőebilmek için ilgili kurum ve kuruluşlara teknik destek sağlamaktadır. Mali olarak

destek sağlanmadığı teknik destek kalemlerinde kurumlara hizmet alım yöntemiyle personel desteği sağlanmaktadır.¹²⁴

2.9.3. Proje Teklif Çağrısı

Proje teklif çağrılarının kapsamı, amacı ve öncelikleri İSTKA tarafından belirlenerek potansiyel proje sahiplerine duyurulmaktadır. Yayınlanan başvuru rehberlerinde istenilen kriterleri sağlayan kurum ve kuruluşlar program kapsamında belirtilen hedeflere uygun olarak proje başvurusu yapabilmektedir.

Teklif çağrıları kapsamında gelen proje başvurularının içeriği, şekil şartları, uygunluk kriterleri İSTKA ekibi tarafından ön incelemeye tabi tutulmaktadır. Ön inceleme aşamasını başarıyla geçen proje başvuruları daha sonra İSTKA'da görev yapmayan, ajans ile doğrudan bağı bulunmayan Bağımsız Değerlendiriciler tarafından değerlendirilmektedir.

Bağımsız ve adil değerlendirme, tüm başvurulara eşit muamele ve bilgi güvenliği prensipleri esas alınarak gerçekleştirilen değerlendirme sürecini başarıyla tamamlayan proje başvuru sahipleri destek almaya hak kazanarak İSTKA ile sözleşme imzalamaktadır.¹²⁵

Şekil 3. Proje Başvuru Süreci

¹²⁴ İstanbul Kalkınma Ajansı Destek Türleri, İstanbul Kalkınma Ajansı Destek Türleri, <https://www.istka.org.tr/destekler/destek-turleri/> Erişim Tarihi: 25 Mart 2020.

¹²⁵ İstanbul Kalkınma Ajansı Destek Türleri, <https://www.istka.org.tr/destekler/destek-turleri/>, Erişim Tarihi: 25 Mart 2020.

Tablo 3.2. 2018 Yılında Proje Teklif Çağrısı Kapsamında Destek Almaya Hak Kazanan Projelerden Örnekler

REFERANS NUMARASI	PROJE ADI	BAŞVURU SAHİBİ	İLGİLİ DESTEK PROGRAMI	DESTEK YILI
TR10/18/ÇVG/0002	GENÇLİĞİNE VE GELECEĞİNE SAHİP ÇIK	ÇATALCA KAYMAKAMLIĞI	ÇOCUKLAR VE GENÇLER MALİ DESTEK PROGRAMI	2018
TR10/18/ÇVG/0003	UMUT DOLU ÇOCUKLAR PROJESİ	ÇATALCA İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ	ÇOCUKLAR VE GENÇLER MALİ DESTEK PROGRAMI	2018
TR10/18/GMP/0004	İSTANBUL TEKNOKENT ULUSLARARASI HIZLANDIRMA PROGRAM	İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGESİ	GİRİŞİMCİLİK MALİ DESTEK PROGRAMI	2018
TR10/18/GMP/0010	İSO-KOZA: GİRİŞİM HIZLANDIRMA PROGRAMI	İSTANBUL SANAYİ ODASI	GİRİŞİMCİLİK MALİ DESTEK PROGRAMI	2018
TR10/18/GMP/0019	ENDERUN GİRİŞİMCİLİK MERKEZİ	İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ	GİRİŞİMCİLİK MALİ DESTEK PROGRAMI	2018
TR10/18/YMP/0002	KOBİ'LER GELECEKLE BULUŞUYOR: DİJİTAL DÖNÜŞÜM MERKEZİ	TÜRK GİRİŞİM VE İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU	YENİLİKÇİ VE YARATICI İSTANBUL MALİ DESTEK PROGRAMI	2018
TR10/18/YMP/0004	İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ TASARIM FABRİKASI	İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ	YENİLİKÇİ VE YARATICI İSTANBUL MALİ DESTEK PROGRAMI	2018

Kaynak: İstanbul Kalkınma Ajansı Destek Arşivi, <https://www.istka.org.tr/destekler/destek-arsivi/>, Erişim Tarihi: 25 Mart 2020.

2.9.4. Fizibilite Desteği

Fizibilite Desteği, İSTKA tarafından İstanbul'un kalkınması, ulusal ve uluslararası arenada rekabet gücünün artması, İstanbul'un yenilikçi ve girişimcilik kapasitesinin arttırılmasına yönelik projelerin fizibilite çalışmaları için uygulamaya geçirilen mali destek türüdür.

En fazla bir yıl olan fizibilite desteğinden yerel yönetimler, üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, organize

sanayi bölgeleri, teknoparklar, teknoloji geliştirme bölgeleri, sanayi bölgeleri, birlikler ve kooperatifler yararlanabilmektedir.¹²⁶

Tablo 2.3. 2019 Yılında Fizibilite Desteği Almaya Hak Kazanan Projeler

REFERANS NUMARASI	PROJE ADI	PROJE SAHİBİ
TR10/19/FZD/0001	Ulusal Erken Müdahale Uygulamaları Geliştirme (Kalite) Merkezi Ticari, Ekonomik, Finansal ve Sosyal Etki Fizibilitesi Projesi	Türkiye Spastik Çocuklar Vakfı
TR10/19/FZD/0002	Boğaziçi Üniversitesi Siber Güvenlik Merkezi Fizibilite Projesi	BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ
TR10/19/FZD/0003	ISTisNA -İstanbul Tanısız ve NADir Hastalıklara Çözüm Platformu Fizibilite Projesi	Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi
TR10/19/FZD/0004	AVANTAJIMIZ DEZAVANTAJIMIZ	Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi

Kaynak: İstanbul Kalkınma Ajansı,

<https://www.istka.org.tr/destekler/destek-turleri/>, 26 Mart 2020.

2.9.5. Faiz ve Faizsiz Kredi Desteği

Faizli ve faizsiz kredi desteği İSTKA tarafından kar amacı güden kurum ve kuruluşlara verilmektedir. Faizsiz kredilerde kurumların ödeyeceği faiz giderleri İSTKA tarafından karşılanmaktadır. Aynı zamanda İSTKA kurum ve kuruluşlara faizsiz kredi desteği sağlayarak mali destek sağlamaktadır.¹²⁷

¹²⁶ İstanbul Kalkınma Ajansı Destek Türleri, <https://www.istka.org.tr/media/132262/2019-fizibilite-deste%C4%9Fi-program%C4%B1-fzd.pdf>, Erişim Tarihi: 07 Ekim 2020.

¹²⁷ İstanbul Kalkınma Ajansı Destek Türleri, <https://www.istka.org.tr/destekler/destek-turleri/>, Erişim Tarihi: 26 Mart 2020.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ENGELLİ KAVRAMI ve İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Üçüncü bölümde engelli kavramı ve engellilik türleri incelenmiştir. Engelli kavramının tanımı incelenerek ulusal ve uluslar arası kurum ve kuruluşların engelli kavramlarına dair yaptıkları tanımlar karşılaştırılmıştır. Bu bölümün devamında engellilik türleri incelenerek engellilik türlerinin tanımı yapılmıştır. Aynı zamanda bölümün devamında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin, idari, mali yapısı, görev ve sorumlulukları incelenmiştir. Bunun yanında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin engelli bireyler ve yakınları için hayata geçirdiği hizmetler incelenerek bölümün sonunda İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin İstanbul Kalkınma Ajansı desteğiyle hayata geçirdiği engelli bireylere yönelik projeler incelenmiştir.

3.1. Engelli Kavramı

Engelli kavramının tanımını nesnel bir biçimde açıklayacak bir tanım yapmak oldukça güçtür. Dünya üzerinde birbirinden farklı engelli tanımı bulunmaktadır. Genel olarak engelli, sakat ve özürlü kavramları geçmiş zaman içerisinde aynı anlamda kullanılmıştır.¹²⁸

Engelliliğe dair kullanılan kavramlar hem ulusal hem uluslararası mevzuatta farklılık ve çeşitlilik göstermektedir. Bu farklılık ve çeşitlilik engelliliğe dair tanımlamanın açık ve net bir şekilde yapılamadığını ortaya koymaktadır. 'Sakat', 'özürlü', 'engelli' kavramları birbiri yerine sıkça kullanılmalarına rağmen, bu kavramlar özünde anlamsal farklılıklar barındırmaktadır

1 Temmuz 2005 tarihinde kabul edilen 5378 Sayılı Engelliler Kanunu'nda yapılan tanımlamaya göre engelli kavramı; 'Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuşsal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit

¹²⁸ Aysen Tokol, Yusuf Alper, **Sosyal Politika**, Bursa, Dora Basım Yayın Dağıtım, 2015, s. 336.

koşullarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen birey' olarak tanımlanmıştır.¹²⁹

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) engelli kavramının tanımını yaparken yetersizlik (impairment), özürlülük (disability), engellilik (handicap) diye üç kategoriye ayırarak bireyin vücut fonksiyonlarının gelişim gösterememesi veya vücudun işlevlerin yerine getirmedeki eksiklik veya sınırlılık olarak tanımlamıştır.

Yetersizlik (Impairment); genellikle organ seviyesinde bozuklukların belirleyici olduğu, bireyin psikolojik durumunda, anatomik veya fizyolojik yapısında işlev kaybının ya da normalden sapma olarak tanımlanmaktadır.

Özürlülük (Disability) bireylerde ortopedik veya zihinsel düzeyde meydana gelen yeti kaybı olarak tanımlanmaktadır. Bir başka deyişle, bireyin sağlığının bozulması neticesinde bir yeteneğini tamamen veya normalden daha hızlı şekilde kaybetmesi durumu olarak tanımlanmaktadır.

Engellilik (Handicap) ise; yetersizlik veya özürlülük kavramlarından kaynaklanan bireyin normal ve doğal kabul edilen yaşam fonksiyonlarını kaybetmesi durumu olarak tanımlanmaktadır.¹³⁰

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), engelli kavramını bireyin iş bulmasını, mevcut işini korumasını veya mevcut işindeki beklentileri karşılmasını engelleyecek zihinsel ve ortopedik özürler neticesinde azalmış bireyler olarak tanımlamaktadır.¹³¹

Birleşmiş Milletler Sakat Hakları Bildirgesi'nde engelliler, sosyal veya bireysel hayatında ihtiyaç duyduğu aktiviteleri doğuştan veya sonradan meydana

¹²⁹ Engelliler Hakkında Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5378.pdf>, Erişim Tarihi: 2 Nisan 2020.

¹³⁰ World Health Organisation. **International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps**, 1980, <http://whqlibdoc.who.int/> Erişim Tarihi: 2 Nisan 2020.

¹³¹ Abdülkadir Karabulut, “‘Ataerkil İdeolojinin Toplumsal Cinsiyet Çerçevesinde Ortopedik Engelli Kadın ve Erkeklerin Deneyimlerine Yansımaları’”, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı**, 2017, Ankara, S. 7.

gelen bir eksiklik neticesinde yerine getiremeyenler olarak tanımlamaktadır.¹³² Türkiye’de engelli, özürlü ve sakat kavramlarının tanımları farklılıklar göstermektedir. Türk Dil Kurumu’na göre sakat kavramı; vücudunda hastalık veya noksanlık bulunan kişi anlamına gelirken, vücut uzuvlarından eksik veya kusur bulunan kişi ise engelli olarak tanımlanmaktadır. Türk Dil Kurumu’na göre özürlü kavramı ise, fiziksel veya zihinsel gelişim süreçlerinde yetersizlik veya sakatlık olan kişi olarak tanımlanmaktadır.¹³³

3.2. Engellilik Türleri

Engellilik türleri genel olarak literatürde ortopedik, ortopedik, zihinsel, görme, işitme ve konuşma, süregen hastalıklar olmak üzere beş kategoriye ayrılmaktadır.¹³⁴

3.2.1. Ortopedik Engelli

Halk arasında kötürüm, sakat, çolak, kambur, total gibi kavramlarla adlandırılan ortopedik engelliler; el, kol ve bacak gibi organların işlevlerinin yerine getiremeyen, kas ve iskelet sisteminde noksanlık veya eksiklik olan kişilerdir.¹³⁵

Başkalarının bakım ve desteğine kısmen veya tamamen ihtiyaç duyan ortopedik engellilere örnek olarak; kısmi veya tamamen felç, el, kol veya bacak eksikliği, kalça çıkıklığı, parmak eksikliği örnek olarak gösterilebilir.¹³⁶

3.2.2. Zihinsel Engelli

Zihinsel engelli kavramı, doğum öncesi, anı veya sonrasında birden çok farklı nedenden dolayı zeka gelişmesinde yavaşlama, duraklama ve ya gerileme neticesinde

¹³² Mustafa Öztürk, **Türkiye’de Engelli Gerçeği**, MÜSİAD Yayınları, İstanbul, 2011, s.17

¹³³ Türk Dil Kurumu <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 5 Nisan 2020.

¹³⁴ Naci Münci Çakmak, “Türk Kamu Hukuku Açısından Engellilerin Hukuki Statüsü”, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı**, 2006, s.55,

¹³⁵ Mustafa Öztürk A.e., s. 20.

¹³⁶ Ali Seyyar, **Türkiye’de ve Dünya’da Engelli Dostu Sosyal Politikalar**, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2015, s. 32.

oluşan eksiklik durumudur.¹³⁷ Zihinsen engelliliğin örnek olarak down sendromu, demans, şizofreni, disleksi, cinsel kimlikle ilgili bozukluklar örnek olarak gösterilebilir.¹³⁸

3.2.3. Görme Engelli

Doğuştan veya sonradan herhangi bir sebepten dolayı bir yada iki gözünde görme bozukluğu veya görme kaybı olan kişiler için görme engelli kavramı kullanılmaktadır.¹³⁹

Az gören, kör ya da ama diye ikiye ayrılan görme engelli kavramına, gece körlüğü (tavuk karası), şaşılık, renk körlüğü gibi durumlar ise az gören kategorisinde değerlendirilmektedir.¹⁴⁰

3.2.4. İşitme ve Konuşma Engelli

İşitme engeli, bireyde doğum öncesinden veya sonrasında bir ya da iki kulağında meydana gelen kısmi yada tam işitme kaybı olmasına yol açan yetersizlik durumudur. Bireylerde doğuştan veya sonradan meydana gelen nedenlere işitme fonksiyonunu yerine getirememe veya işitmedeki uyum ve iletişimi yetine getirememe hali işitme kaybı olarak tanımlanmaktadır.¹⁴¹

İnsanların sosyalleşmesi, çevresiyle iletişim kurması, ihtiyaçlarını karşı tarafın anlamasını sağlayarak hayatını sürdürmesi konuşma yeteneği ile doğrudan bağlantılıdır. Çeşitli sebeplerle konuşamayan, konuşmanın hızında, akıcılığında ifade ve ses bozukluğu yaşayan kişiler konuşma engelli olarak tanımlanmaktadır.¹⁴²

¹³⁷ Seyyar A.e., 35.

¹³⁸ Mustafa Öztürk A.e., s. 21.

¹³⁹ Sıtkı Yıldız, Seda Gürler, “Görme Engelli Bireylerin Engelli Haklarına Dair Bilgi Düzeylerinin Ölçülmesi-Ankara Örneği”, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.8, S1, 2018, s. 243.

¹⁴⁰ Naci Münci Çakmak, *Türk Kamu Hukuku Açısından Engellilerin Hukuki Statüsü*, Doktora Tezi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 2006, s. 58.

¹⁴¹ Seyyar A.e., 33.

¹⁴² Berna Yazıcı, Yener Şişman ve Fatma Kocabaş, *Özürlülerin Çalışma Yaşamına Katılma Gereği ve Türkiye’de Bu Bağlamda Uygulanan Sosyal Politikaların Genel Bir Değerlendirmesi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2011, s. 5.

Konuşma engelinin de ağır ve hafif diye sınıflandırılan; tutukluk, kekemelik, gibi türleri bulunmaktadır.¹⁴³

3.2.5. Süreğen Hastalık

Halk arasında kronik hastalık olarak adlandırılan süreğen hastalıklar, bireyde iyileşme evrelerinin yavaş gözlemlendiği, sürekli olarak bakım ve tedaviye ihtiyaç duyan ve bu nedenle çalışma kapasitesini veya işlevlerini yerine getirememe durumudur. Kalp ve damar hastalıkları, sindirim sistemi hastalıkları, üreme organı hastalıkları, cilt ve deri hastalıkları gibi hastalıklar bu kategoriye örnek olarak verilebilir.¹⁴⁴

3.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi

İki farklı imparatorluğa başkentlik yapan İstanbul, konumu, tarihi ve kültürel mirası bakımından tarih boyunca küresel alanda dünyanın en önemli şehirlerinden birisi olmuştur. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, ekonomik büyüklüğü, insan kaynakları gücü bakımından dünyanın en önemli yerel yönetimlerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Anadolu ve Avrupa Yakası olmak üzere iki kıtaya hizmet sunan İstanbul'da Anadolu Yakası'nda 14, Avrupa Yakası'nda 25 olmak üzere toplam 39 ilçesi bulunmaktadır. 5343,22 km² kara alanı ve 17,63 km² göl alanı olmak üzere toplam 5460,85 km² sorumluluk alanına sahip olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yetki alanlarının %65'ine denk gelen 3474 km² Avrupa Yakası'nda, %35'i olan 1869 km² ise Anadolu Yakası'nda bulunmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin görev, yetki ve sorumlulukları 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununca belirlenmiştir.¹⁴⁵

¹⁴³ Türkiye İstatistik Kurumu, **Nüfus ve Konut Araştırması**, Ankara, 2013, s. 81.

¹⁴⁴ Emine Yılmaz Bolat, "Süreğen Hastalığı Olan Çocuklar ve Hastane Okulları", **Milli Eğitim Dergisi**, C. 47, S. 218, 2018, s. 1

¹⁴⁵ İstanbul Büyükşehir Belediyesi Web Sitesi <https://www.ibb.istanbul/SitePage/Index/82>, Erişim Tarihi: 10 Nisan 2020

5216 Sayılı Kanun'un 7, 8 ve 9. Maddelerine göre İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin görev, yetki ve sorumluluk konularından bazıları; altyapı, çevre, ulaşım, kültür sanat, park ve yeşil alanlar, mezarlık hizmetleri gibi konular örnek olarak gösterilebilir.¹⁴⁶

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin üzerindeki vesayet yetkisi Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçilmeden önce İç İşleri Bakanlığı tarafından kullanılırken, 2018 yılından itibaren bu yetki 10.07.2018 tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na devredilmiştir.

¹⁴⁷

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yönetim organları 5216 sayılı Kanun'a göre; büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanıdır. Büyükşehir Belediyesi Başkanının görevleri 5216 sayılı Kanun'un 18. maddesinde belirtilmiştir.¹⁴⁸

Buna göre İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı'nın görevleri özetle, belediyesi stratejik planla uyumlu yönetmek, uygun bütçeyi hazırlamak ve yönetmek, büyükşehir belediye meclisi ve encümenine başkanlık etmek ve burada alınan kararları uygulamak, büyükşehir belediyesini ve bağlı kuruluşları etkin ve verimli şekilde yönetmek, yetkili organların onayıyla büyükşehir belediyesi adına sözleşme yapmak, karşılıksız bağışları kabul etmek ve gerekli tasarruflarda bulunmak yer almaktadır.¹⁴⁹

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin diğer organı da büyükşehir belediye encümenidir. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı'nın başkanlık ettiği büyükşehir encümeninin üyeleri arasında Genel Sekreter, birim amirleri ve bir yıllık süreyle seçilen meclis üyeleri yer almaktadır.

¹⁴⁶ 5216 Sayılı Kanun.

¹⁴⁷ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180710.htm>, Erişim Tarihi:15 Nisan 2020.

¹⁴⁸ 5216 Sayılı Kanun.

¹⁴⁹ <https://www.ibb.istanbul/SitePage/Index/87> Erişim Tarihi: 15 Nisan 2020.

Birim amirleri büyükşehir belediye başkanları tarafından seçilirken meclis üyeleri ise büyükşehir meclisi tarafından gizli oylama ile seçilmektedir. Her hafta Çarşamba günü toplanan İstanbul Büyükşehir Belediye Encümeni'nin görev ve yetkileri 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 34. Maddesinde belirtilmiştir. Encümenin görev ve yetkileri arasında, stratejik plan ve yıllık faaliyet raporları, bütçe ve kesin hesabı inceleyerek belediye meclisine görüş bildirmek, kanunlarca belirtilen cezaları uygulamaya geçirmek, gayrimenkullerin satımına, trampasına ve tahsisine ilişkin büyükşehir belediye meclis kararlarını uygulamak yer almaktadır. Gündemi Büyükşehir Belediye Başkanı tarafından belirlenen encümen üyeleri büyükşehir belediye başkanının onayı ile gündeme eklemeler yapabilmektedir. Encümene havale edilen konular bir hafta içerisinde görüşülerek karara bağlanmaktadır.¹⁵⁰

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin karar organı Büyükşehir Belediye Meclisi'dir. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi ilçe belediye başkanları ve ilçe belediye meclis üyelerinden oluşmaktadır. 312 üyenin yer aldığı İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi'nin görev ve yetkileri 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belirtilmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi'nin görevleri arasında, beş yıl için hazırlanan stratejik ve yıllık hazırlanan faaliyet raporlarını onaylamak, bütçe ve performans kriterlerini belirlemek, çevre ve imar planlarının onaylanması gibi genel hizmetlerin yanı sıra belediye adına imtiyaz verilmesi, belediye iştiraklerinin özelleştirilmesi, borçlanma yetkisi gibi mali konular da büyükşehir belediye meclisinin görevleri arasındadır.¹⁵¹

Büyükşehir belediye meclisi çalışmalarını kolaylaştırmak için ihtisas komisyonlar yer almaktadır. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 15. Maddesine istinaden kurulan ihtisas komisyonlarından İmar ve bayındırlık

¹⁵⁰İstanbul Büyükşehir Belediyesi Web Sitesi <https://www.ibb.istanbul/SitePage/Index/113> Erişim Tarihi: 15 Nisan 2020.

¹⁵¹İstanbul Büyükşehir Belediyesi Web Sitesi <https://www.ibb.istanbul/SitePage/Index/77> Erişim Tarihi: 15 Nisan 2020.

komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plân ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonu zorunlu olarak kurulmaktadır.¹⁵²

Bu ihtisas komisyonlarının dışında İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi'nde Hukuk Komisyonu, Tarife Komisyonu, Harita Komisyonu, AB ve Dış İlişkiler Komisyonu, Turizm Komisyonu, Deprem ve Doğal Afet Komisyonu, Engelsiz Hayat Komisyonu, Kadın, Aile ve Çocuk Komisyonu, Kent Ekonomisi Ve Meslek Odaları Komisyonu, Halkla İlişkiler Komisyonu, Altyapı, Mesken ve Emlak Komisyonu, Temel Haklar Komisyonu, Tarım, Orman, Hayvancılık Ve Su Ürünleri Komisyonu, Çevre ve Enerji Komisyonu, Gençlik ve Spor Komisyonu, Sosyal Hizmetler, Bağımlılıkla Mücadele Ve Rehabilitasyon Komisyonu, Kentsel Yenileme Komisyonu olmak üzere toplam 23 ihtisas komisyonu bulunmaktadır.¹⁵³

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin teşkilat yapısında doğrudan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı'na bağlı olan birimler, Özel Kalem Müdürlüğü, Teftiş Kurulu Başkanlığı, İç Denetim Birim Başkanlığı, Genel Sekreter, İETT ve İSKİ Genel Müdürlüğü, UKOME, AYKOME ve Başkan Danışmanlarıdır.¹⁵⁴

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin en önemli yürütme organı olan Genel Sekreter'e bağlı 7 adet Genel Sekreter Yardımcılığı, Hukuk Müşavirliği, 29 Daire Başkanlıkları ve 101 Şube Müdürlüğü ve 30 İştirak Şirketi yer almaktadır.¹⁵⁵

İstanbul Büyükşehir Belediyesi sahip olduğu insan kaynağı gücü bakımından Türkiye'nin ve Dünya'nın en büyük yerel yönetimleri arasında yer almaktadır. İşçi, memur ve sözleşmeli personel olmak üzere toplam üç farklı istihdam politikası uygulayan İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde toplam 13.743 personel çalışmaktadır. 30 Kasım 2019 itibariyle İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde 8.484 memur, 1.650 sözleşmeli personel, 292 sözleşmeli sanatçı, 3.309 sözleşmeli

¹⁵²İstanbul Büyükşehir Belediyesi Web Sitesi <https://www.ibb.istanbul/SitePage/Index/185> Erişim Tarihi: 15 Nisan 2020.

¹⁵³İstanbul Büyükşehir Belediyesi Web Sitesi <https://www.ibb.istanbul/SitePage/Index/185> Erişim Tarihi: 15 Nisan 2020.

¹⁵⁴İstanbul Büyükşehir Belediyesi Web Sitesi <https://www.ibb.istanbul/CorporateUnit/Chart> Erişim Tarihi: 15 Nisan 2020.

¹⁵⁵ 2020 – 2024 Stratejik Plan, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, s. 51, 2020.

işçi ve 8 geçici işçi bulunmaktadır. Bu personellerin dışında iştirak İstanbul Büyükşehir Belediyesi iştirak şirketlerinde 27.075 personel, hizmet alımı kapsamında 2.375, hizmet alımı kapsam dışında ise 114 personel olmak üzere toplam 43.307 hizmet alım statüsünde personel görev yapmaktadır.¹⁵⁶

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin sahip olduğu mali kaynaklar açısından da Türkiye'de ve Dünya'da önemli bir yere sahiptir. Türkiye'de yerel yönetimler içerisinde en yüksek ve bazı bakanlıklardan bile daha fazla bütçeye sahip olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin kaynakları ve mali yapısı 5216 sayılı Kanun'un 23, 24, 25 ve 26. Maddelerinde belirtilmiştir. İlgili maddelere göre İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin gelirleri çeşitli kurumlar için ödenen vergilerin bir kısmı, sosyal, kültürel alanlardan elde edilen gelirler, ana arter üzerinde bulunan alanların reklam vergisi ve harçları, otopark gelirleri, bağışlar, tahsilat ve diğer kalemlerden oluşmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019 yılı gider bütçesi 23 milyar 800 milyon, gelir bütçesi 20 milyar 600 milyon olurken 2020 yılı için ise gider tahmini toplam 25 milyar 850 milyon TL, gelir tahmini ise 21 milyar 250 milyon TL olarak öngörülmüştür.¹⁵⁷

3.4. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Engellilik Hizmetleri

Dünya'da ve Türkiye'de engelli bireylerin sayısı bir hayli fazladır. OECD raporuna göre dünya üzerinde 1 milyar engelli bulunurken Türkiye'de ise Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın verilerine göre Ulusal Engelli Veri Tabanına kayıtlı 2 Milyon 448 Bin 354 engelli vatandaş bulunmaktadır.¹⁵⁸

Devlet desteği almak ve sosyal hizmetlerden yararlanmak için Ulusal Veri Tabanına kayıtlı olan engelli vatandaş sayısının dışında veri tabanına kayıtlı olmayan bireyler de bulunmaktadır. 2011 yılında Türkiye İstatistik Kurumu'nun gerçekleştirdiği Nüfus ve Konut Araştırması'na göre Türkiye'de 3 yaşından büyük

¹⁵⁶ İstanbul Büyükşehir Belediyesi A.e., s.54.

¹⁵⁷ İstanbul Büyükşehir Belediyesi, **2019 Yılı Kurumsal Mali Durum ve Beklentiler Raporu**, 2019, s.1

¹⁵⁸ <https://ailevecalisma.gov.tr/media/9085/buelten-haziran2019-son.pdf>, Erişim Tarihi: 20 Nisan 2020.

ve en az bir engeli olan 4 Milyon 876 bin vatandaş bulunmaktadır. Ayrıca aynı araştırmaya göre en fazla engelli nüfusa sahip olan il de İstanbul olmuştur.¹⁵⁹

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'ne göre engelli bireyler herkesle aynı haklara ve özgürlüklere sahiptirler. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 5216 sayılı Kanun'da engelli vatandaşlara yönelik hizmetleri ve faaliyetleri hayata geçirmektedir. Bu kanuna göre İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin engellilere yönelik görevleri; sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemek, etkinlik alanları hizmete açmak, sosyal yardım desteği sağlamak, engellilere yönelik bilgilendirme, bilinçlendirme, rehabilitasyon ve danışmanlık hizmetleri vermek şeklinde belirtilmiştir.¹⁶⁰

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 – 2024 Stratejik Planı'nda stratejik amaç ve hedeflerini belirlerken katılımcı ve kapsayıcı bir anlayış hayata geçirerek planın oluşturulmasında İstanbul'da yaşayan gruplar ile bir araya gelmiştir. Engelli vatandaşların da dahil olduğu Stratejik Plan Çalıştayında 9 Stratejik Amaç ve 48 Stratejik Hedef belirlenmiştir. Bu stratejik amaç ve hedefler kapsamında engelli bireyleri kapsayan 4 stratejik hedef bulunmaktadır. Bu hedefler; aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.¹⁶¹

¹⁵⁹ https://ailevecalisma.gov.tr/media/11564/eyhgm_buelten_temmuz2019.pdf Erişim Tarihi: 20 Nisan 2020.

¹⁶⁰ 5216 Sayılı Kanun.

¹⁶¹ İstanbul Büyükşehir Belediyesi A.e., s. 10-11

Tablo 5: Engellilere Yönelik Hizmetlerde Dört Stratejik Hedef

Amaç Kodu	Amaç	Hedef Kodu	Hedef
A5	Sosyal İhtiyaçları Eşit ve Kapsayıcı Bir Şekilde Karşılıyarak Paylaşan Bir Şehir Oluşturmak	H1	Sosyal Destek Hizmetinin Çeşitliliğini, Etkinliğini, Verimliliğini Geliştirmek ve Kapsayıcılığını Artırmak
A6	Sosyal Yaşam Olanaklarını Geliştirerek Yaşayan Bir Şehir Oluşturmak	H1	Spor Hizmetlerinin Çeşitliliğini ve Erişilebilirliğini Artırarak Kentin Spor İmkanlarını Genişletmek
A6	Sosyal Yaşam Olanaklarını Geliştirerek Yaşayan Bir Şehir Oluşturmak	H2	Koruyucu, Önleyici ve Tedavi Edici Sağlık Hizmetlerini Geliştirerek, Erişilebilir, Kapsayıcı ve Etkin Hale Getirmek
A6	Sosyal Yaşam Olanaklarını Geliştirerek Yaşayan Bir Şehir Oluşturmak	H2	Erişilebilir ve Kapsayıcı Stratejiler ile Dinamik Bir Kültür Sanat Alanı Yaratmak

Kaynak: İstanbul Büyükşehir Belediyesi A.e., s. 28

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 – 2024 Stratejik Planında engelli vatandaşlara yönelik çok yönlü ve kapsayıcı çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Üst Politika Belgeleri İhtiyaçlar Gelişim Alanında engelli vatandaşlara yönelik istihdamın arttırılması, meslek edindirme çalışmaları ve engelli vatandaşları sosyal ve sportif yaşama daha fazla dahil etmek İBB'nin geliştirmesi gereken hizmet alanı olarak belirtilmiştir. Ayrıca ulaşım alanında da engelli vatandaşların erişilebilirliği düşünülerek altyapının engelli vatandaşlara uygun olarak hazırlanması gerektiği belirtilmiştir.¹⁶²

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin engelli vatandaşlara yönelik hizmet ve projeleri Sağlık Daire Başkanlığı altında bulunan Engelliler Müdürlüğü (İSEM) tarafından yürütülmektedir. 1994 yılında kurulan İSEM, İstanbul sınırlarında yaşayan tam teşekküllü hastanelerden %40 veya daha fazla vücut fonksiyonu kaybı olduğu belirlenen bütün engelli bireylere hizmet vermektedir.¹⁶³

¹⁶² İstanbul Büyükşehir Belediyesi A.e., s. 28.

¹⁶³ <https://saglik.ibb.istanbul/engelliler-mudurlugu/> Erişim Tarihi: 20 Nisan 2020.

Engelli vatandaşların kapasitelerini artırmak, yaşamsal koşullarını iyileştirmek, bağımsızlaşmalarına destek olmak, toplumsal üretime katkıda bulunmak gibi amaçlar doğrultusunda hizmet veren İSEMİ'n İstanbul genelinde 26 merkezi ve 9 irtibat bürosunda bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri vermektedir. İSEM tarafından engelli vatandaşlara; psikolojik destek, sosyal destek, eğitim hizmetleri, rehabilitasyon hizmetleri, kamp ve ulaşım hizmetleri sunulmaktadır.¹⁶⁴

Psikolojik destek kapsamında engelli vatandaşların ve engelli ailelerin yaşadıkları ruhsal sorunlara çözüm bulma konusunda destek olunmakta, engellilik ve engelli yaşamı hakkında bireysel ve grup seminerleri verilmekte, aile eğitimi seminer çalışmalarıyla öğrenme geriliği olan 0-6 yaş arasındaki çocukların ailelerine yönelik eğitim programı uygulanırken, ağız ve dil kaslarında gelişim bozukluğu olan çocuklar için de rehabilitasyon çalışmaları uygulanmaktadır.¹⁶⁵

İSEM, sosyal destek hizmetleri kapsamında engelli bireyleri ve ailelerine çok yönlü hizmetler sunmaktadır. İş arayan engelli vatandaşlara uygun iş bulma, psiko-sosyal ve fiziksel özelliklerine uygun olan işler için engelli bireylere danışmanlık ve yönlendirme çalışmaları yapılmaktadır. Maddi durumu kötü olan engelli bireylere ilgili yönetmelik ve mevzuat kapsamında tekerlekli sandalye, akülü araç gibi medikal cihaz desteği ve cihazların bakım ve onarım desteği sağlanmaktadır. Engelli bireylerin sosyalleşmesi, moral ve motivasyon kazanması için kültür sanata faaliyetleri kapsamında tiyatrolar, konserler ve gezi programları da yıl boyunca İSEM tarafından düzenlenmektedir.¹⁶⁶

İSEM aynı zamanda engelli bireylerde gelişimi sürekli kılma, istihdama katkı sağlama ve toplumsal farkındalık yaratmak için eğitim çalışmaları da düzenlemektedir. Kamu kurumlarınca engelli vatandaşların istihdamı için uygulanan E-KPSS'ye yönelik kurslar düzenleyen İSEM, aynı zamanda engelli bireylerin

¹⁶⁴ <https://saglik.ibb.istanbul/engelliler-mudurlugu-2/> Erişim Tarihi: 20 Nisan 2020.

¹⁶⁵ <https://saglik.ibb.istanbul/psikolojik-destek-hizmetleri/> Erişim Tarihi: 20 Nisan 2020.

¹⁶⁶ <https://saglik.ibb.istanbul/sosyal-destek-hizmetleri/> Erişim Tarihi: 20 Nisan 2020.

yeteneklerine göre otelcilik, aşçılık, bahçıvanlık gibi mesleki eğitim kursları da düzenlemektedir.¹⁶⁷

Engelli bireylerin rehabilitasyonları için sporla rehabilitasyon, su ile terapi ve atlı binicilik metotları İSEM tarafından uygulanmaktadır. Sporla rehabilitasyon için başvuruda bulunan engelli bireyler, fiziksel ve ruhsal durumuna uygun, uzman eğitmenler tarafından seçilen spor dalında rehabilite edilmektedir. Ortopedik ve zihinsel engelli bireylerin rehabilitesi için Amerika ve Avrupa’da uygulanan suyun içerisinde egzersiz yaptırılarak fiziksel ve zihinsel gelişmeyi arttıran Watsu yöntemi Türkiye’de ilk İSEM tarafından uygulanmıştır. Duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişimlerini artırmak için atlı binicilik yöntemi engelli bireyler için hayata geçirilen uygulamalardan biridir.¹⁶⁸

Engelli bireylere ve ailelere psikolojik destek olmak için İSEM tarafından Engelli Yaz Kampı düzenlenmektedir. Her yıl Nisan – Eylül ayları arasında İstanbul’da ikamet eden engelliler ve aileleri için 6 gün boyunca tatil imkanı sunulurken, bu süre zarfında engellilere ve ailelerine yönelik kültürel, fiziksel ve zihinsel etkinlikler düzenlenmektedir.¹⁶⁹

Metropol şehirlerde ulaşım her zaman en büyük problemlerin başında gelmektedir. Özellikle engelli bireyler için daha da büyük bir sorun olan ulaşım konusuna İSEM tarafından çözümler üretilmektedir. İstanbul’da yaşayan ve toplu taşıma araçlarını kullanamayacak derecede engelli olan vatandaşlara eğitim, kamu kurum ve kuruluşları, cenaze, kültürel etkinlikler gibi konularda ulaşım hizmeti sunulmaktadır.¹⁷⁰

¹⁶⁷ <https://saglik.ibb.istanbul/egitim-hizmetleri/> Erişim Tarihi: 20 Nisan 2020.

¹⁶⁸ <https://saglik.ibb.istanbul/rehabilitasyon-hizmetleri/> Erişim Tarihi: 20 Nisan 2020.

¹⁶⁹ <https://saglik.ibb.istanbul/kamp-hizmetleri/> Erişim Tarihi: 20 Nisan 2020.

¹⁷⁰ <https://saglik.ibb.istanbul/ulasim-hizmetleri/> Erişim Tarihi: 20 Nisan 2020.

3.5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin İSTKA Hibeli Engellilere Yönelik Projeleri

İstanbul Büyükşehir Belediyesi İSTKA'nın çağrıya çıktığı mali destek programlarından uzun süredir yararlanmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi bu zamana kadar İSTKA'dan 32 proje için mali destek almaya hak kazanmıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin almaya hak kazandığı 32 projenin 8 adeti İstanbul'da yaşayan engelli vatandaşları doğrudan ilgilendirmektedir. Bu projeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6: İstanbul Büyükşehir Belediyesinin İSTKa Destekli Engellilere Yönelik Projeleri

MALİ PROGRAM ADI	ÇAĞRI YILI	DAİRE BAŞKANLIĞI	PROJE ADI
Çocukların ve Gençlerin Girişimcilik, Beceri Ve Geleceklerini Destekleme Mali Destek Programı	2012. I. Dönem	Sağlık Ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	İş'te Engel Yok
Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı	2012 I. Dönem	Basın Yayın Ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı	Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul
Sosyal İçermeye Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı	2012 2. Dönem	Sağlık Ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	İstanbul Sosyal Darüşşifa haneleri
Sosyal İçermeye Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı	2012 2. Dönem	İstanbul Elektrik Tünel Tramvay İşletmeleri Genel Müdürlüğü (İETT)	Engelli Bilgilendirme Sistemi
Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı	2014	Basın Yayın Ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı	Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul- II
Yenilikçi İstanbul Mali Destek Programı	2015	Basın Yayın Ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı	Gözüm Kulağım İstanbul
Yenilikçi İstanbul Mali Destek Programı	2015	Kültür Ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı	İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi
Çocuklar Ve Gençler Mali Destek Programı	2016	Sağlık Ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	İSEÇOM

Kaynak: www.istka.org

3.5.1. İş'te Engel Yok

İş'te Engel Yok Projesi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı Özürlüler Müdürlüğü (İSÖM) tarafından İSTKA desteği ile 2012 yılında hayata geçirilmiştir. Sözleşmesinin toplam bütçesi 1milyon 200 bin 719 TL olan proje İSTKA'dan toplam proje tutarının %83,18'i oranında destek olarak toplamda 998 bin 710 TL tutarında destek almıştır.¹⁷¹

Projenin temel amaçları arasında İstanbul'da yaşayan engelli gençlerin engellilik, ekonomik gelir, eğitim eşitsizliği ve çevre koşulları gibi dezavantajlı koşullarının azaltılması amaçlanmıştır. Proje kapsamında engelli bireylerle bire bir mülakatlar yapılarak mülakat sürecini başarıyla geçen 593 engelli vatandaşa bilgisayar kullanımı, web tasarım, e-ticaret/sosyal medya tasarımı ve takibi, yönetici asistanlığı, görme özürlüler için bilgisayar kullanımı, bilgisayar destekli muhasebe, çağrı merkezi operatörlüğü, bilgisayar destekli reklam ve tasarım, telemarketing, housekeeping eğitimi, aşçı çırağı, garsonluk, reyon görevlisi, kasiyerlik, kuaförlük, ipek halıcılık, kitle bebek yapımı, dış ticaret ofis hizmetleri ve bahçıvanlık eğitimleri verilmiştir.

Projeni ikinci aşamasında Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)'ten girişimcilik kursu alan engelli bireyler sonra diksiyon, ritim, zaman yönetimi ve proje yönetimi gibi iş yaşamında kendilerine avantaj getirecek eğitimler almışlardır. Eğitimlerin sonunda Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Halk Eğitim Merkezleri'nden sertifika verilerek proje sonunda eğitim alan 593 engelli bireyin 286'sı istihdam edilmiştir.¹⁷²

3.5.2. Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul – I

Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Projesi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı tarafından İSTKA 2012 Mali

¹⁷¹ <https://www.istka.org.tr/media/1114/2012-y%C4%B1%C4%B1-mal%C4%B1-destek-programlar%C4%B1-desteklenen-projeler.pdf> 25 Nisan 2020.

¹⁷² <https://saglik.ibb.istanbul/iste-engel-yok-projesi-ile-engelli-bireyler-is-hayatina-atiliyor/> Erişim Tarihi:25 Nisan 2020.

Destek Çağırısı Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı kapsamında hibe almaya hak kazanmıştır.

İstanbul'da yaşayan engelli vatandaşların hiç kimsenin yardımına muhtaç olmadan tarihi, kültürel ve sosyal mekânları gezme imkanı sunan projenin temel amaçları; İstanbul'un erişilebilirlik düzeyini arttırmak ve İstanbul'u turizm sektöründe küresel alanda önemli bir marka haline getirmek yer almaktadır.

Proje kapsamında engelli vatandaşlar için haftanın dört günü İstanbul Arkeoloji Müzesi, Topkapı Sarayı, Kariye Müzesi, Büyük Saray Mozaikleri Müzesi, Ayasofya Müzesi, Rahmi Koç Müzesi, Ayasofya Müzesi, Minatürk ve Panaroma 1453 Müzesi'ne ziyaretler düzenlenmiş, müzelerde görev yapan personellere işaret dili eğitimleri verilmiştir. Bunun yanında proje kapsamında ziyaretler gerçekleştirilen 8 müzenin erişilebilirlik raporları çıkarılarak gerekli teknik düzenlemeler yapılmıştır.

İSTKA'dan 658 bin 284 TL hibe almaya hak kazanan projenin sonunda Atatürk Hava Limanı ve Beyazıt Meydanı'na iletişim noktaları kurulmuş, 8 müzede erişilebilirlik çalışmaları gerçekleştirilmiş, 55 personele 3 ay boyunca işaret dili eğitimleri verilmiştir. Proje süresi boyunca 90 engelli STK'sı ziyaret edilerek 14.700 engelli vatandaşın projeden faydalanması sağlanmıştır.¹⁷³

3.5.3. İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri

İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri projesi İBB Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı tarafından 2012 yılında hayata geçirilmiştir. Projeyle arasında İstanbul'da yaşayan engelli, sokak çocukları ve risk altındaki çocukları su sesi, koku ve müzik gibi geleneksel terapi yöntemleri ile sportif, sosyal ve psikolojik faaliyetleri içeren modern metotlarla rehabilite etmek hedeflenmiştir.

¹⁷³ <https://www.istka.org.tr/media/1114/2012-y%C4%B1%C4%B1-mal%C4%B1-destek-programlar%C4%B1-desteklenen-projeler.pdf> Erişim Tarihi: 25 Nisan 2020.

Sözleşmenin toplam bütçesi 1 Milyon 896 bin TL olan proje İSTKA'dan sözleşme toplam bütçesinin %74,17 oranında 1 Milyon 407 bin 033 TL destek almaya hak kazanmıştır. Proje kapsamında yapılan faaliyetler aşağıda belirtilmiştir;

- Engelli ve dezavantajlı çocukların rehabilitasyon süreçlerine katkı sağlamak için 7 farklı mekanda iyileştirme çalışmaları yapılmıştır.
- 15.710 engelli ve dezavantajlı çocuğa 80.880 saat sporla rehabilitasyon etkinliği düzenlenmiştir.
- 378 dezavantajlı bireye 11 farklı dalda mesleki eğitim, 8 farklı dalda sanatsal eğitimler verilmiştir.
- Engelli vatandaşlara ve ailelerine yönelik engelli hakları bilinçlendirme çalışmaları kapsamında 50 farklı etkinlik düzenlenerek 1714 kişiye eğitim verilmiştir.
- 135 engelli vatandaş proje kapsamında özel sektörde istihdam edilmiştir.
- Kadıköy'de görme engelli vatandaşların faydalanabileceği dijital bir kütüphane kurulmuştur.
- Bağımsız yaşam seminerleri düzenlenerek engelli ve dezavantajlı bireylerin sosyal hayata katılmalarına destek sağlanmıştır.

3.5.4. Engelli Bilgilendirme Sistemi

Engelli Bilgilendirme Sistemi Projesi İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı İstanbul Elektrik Tünel Tramvay İşletmeleri Genel Müdürlüğü (İETT) tarafından hayata geçirilmiştir. Projenin temel amaçları arasında İstanbul'da yaşayan görme engelli vatandaşlar için ulaşım hizmetlerini erişilebilir kılmak, engelli vatandaşlara konforlu ve güvenli ulaşım hizmeti sunmak yer almaktadır.

2012 yılının 2. döneminde Sosyal İçermeye Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı kapsamında desteklenen projenin toplam sözleşme bütçesi 644 bin 800 TL olup %59, 46 oranında destek alarak toplam 383 bin 383 TL hibe almaya hak kazanmıştır.

Proje kapsamında görme engelli vatandaşların araç içi bilgilendirme anonsları hayata geçirilmiştir. Görme engelli vatandaşlar proje ile hangi durağa geldiğini, otobüsün güzergâhını kimsenin yardımına ihtiyaç duymadan öğrenebilmişlerdir. ¹⁷⁴

3.5.5. Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul – II

Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul – II Projesi 2014 yılında İSTKA’dan Küresel Turizm Merkezi İstanbul Mali Destek Programı kapsamında hibe almaya hak kazanmıştır. 854 bin 176 TL toplam sözleşme bütçesi olan proje İSTKA’dan %88, 80 oranında 758 bin 518 TL tutarında destek almıştır. Projenin temel amaçları arasında engelli vatandaşların tarihi, kültürel ve sosyal mekanlara erişilebilirlik oranları arttırmak ve İstanbul’u küresel alanda turizm sektöründe rekabet edebilir düzeye getirmek yer almaktadır.

Proje kapsamında İstanbul’da bulunan 32 tarihi, kültüre ve sosyal mekanlara Türkçe, İngilizce ve Arapça tanıtım filmleri çekilmiş, Ayasofya, Kariye, Panorama 1453 ve Topkapı Sarayı’nın görme engelli vatandaşların dokunarak anlayabileceği replikaları hazırlanmıştır. Ayrıca proje kapsamında İstanbul’da 7 noktaya engelli akülü şarj cihazları konumlandırılmış, 250 kurum için erişilebilirlik raporları hazırlanmış ve 10 bin engelli vatandaşa gezi düzenlenmiştir. Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul – II projesi ulusal ve uluslararası alanda ödül kazanmaya hak kazanmıştır. ¹⁷⁵

3.5.6. Gözüm Kulağım İstanbul

Gözüm Kulağım İstanbul Projesi İSTKA’dan 2015 yılında Yenilikçi İstanbul Mali Destek Programı kapsamında destek almaya hak kazanan, İstanbul’da yaşayan engelli vatandaşların hayatlarını kolaylaştırmayı, yaşam kalitesini arttırmayı hedeflemektedir.

¹⁷⁴ <https://www.iETT.istanbul/tr/main/news/iETT-otobuslerde-engel-birakmadi/1679> Erişim Tarihi: 25 Nisan 2020.

¹⁷⁵ http://www.yapi.com.tr/haberler/ibdden-erisilebilir-turizm-engelsiz-istanbul-projesi_102029.html Erişim Tarihi: 25 Nisan 2020.

Proje kapsamında işitme, konuşma ve görme engelli vatandaşların ALO 153 Çağrı Merkezi'ne görüntülü olarak bağlanabileceği bir mobil uygulama oluşturularak engelli vatandaşların işaret dili de bilen çağrı operatörlerinden her türlü konuda destek alabilmesi sağlanmıştır. Proje süresi boyunca İstanbul Büyükşehir Belediyesi Halkla İlişkiler Müdürlüğü bünyesinde görev yapan 40 personele işaret dili eğitimleri verilmiş, projenin bilinirliğini arttırmak için 8 fuara katılım sağlanarak yaklaşık 25 bin kişi bilgilendirilmiştir. 668 bin 6 TL tutarında toplam sözleşme bütçesine sahip olan proje İSTKA tarafından %87,78 oranında desteklenerek 586 bin 345 TL hibe almıştır.¹⁷⁶

3.5.7. İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi

İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi Projesi, İstanbul Kültür Varlıkları Daire Başkanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı Yenilikçi Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü ortaklığıyla 2015 yılında İstanbul Mali Destek Programı kapsamında hibe alarak hayata geçirilmiştir.

891 bin 312 TL tutarında toplam sözleşme bütçesi olan ve İSTKA'dan %81,62 oranında 727 bin 481 TL hibe almaya hak kazanan proje kapsamında görme engelli vatandaşlar proje kapsamında hazırlanan web sitesi ve mobil uygulama aracılığıyla 7/24 gönüllü vatandaşlar tarafından seslendirilen kitaplara erişebilmekte ve kitapları indirebilmektedir. İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi projesiyle görme engelli vatandaşların bilgiye erişimi kolaylaşarak hayat standartları yükseltilmiştir.¹⁷⁷

3.5.8. İSEÇOM

İSEÇOM, Erken Çocuklukta Müdahale Projesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı tarafından projelendirilerek 2016 yılında İSTKA Çocuklar ve Gençler Mali Destek Programı kapsamında hibe

¹⁷⁶ <https://www.istka.org.tr/haberler/gozum-kulagim-istanbul-projesi-ile-engeller-ortadan-kalkacak/> Erişim Tarihi: 25 Nisan 2020.

¹⁷⁷ <https://www.haberler.com/istanbul-gorme-engelliler-bilgi-merkezi-projesi-8963060-haberi/> Erişim Tarihi: 25 Nisan 2020.

almaya hak kazanmıştır. İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü ortaklığında gerçekleştirilen proje gelişimsel yetersizliği olan veya gelişimsel yetersizlik riski bulunan çocukları tespit etmeyi, çocuklara ve aileler müdahale planlarını uygulamayı amaçlamaktadır. Proje kapsamında Kadıköy, Esenyurt ve Beyoğlu başta olmak üzere 14 ilçede hayata geçirilen projede 0-6 yaş aralığında risk altında olan çocuklara ve ailelere psikolojik tarama testleri, akıllı tahta uygulamaları, özelleştirilmiş aile eğitimleri gibi eğitimler verilmiştir. İSTKA'dan 493 Bin 816 TL hibe almaya hak kazanan proje kapsamında yasal haklar, sosyal haklar, özel eğitim ve rehabilitasyon üzerine 10 ayrı seminer düzenlenerek toplamda 700 aileye bilinçlendirme çalışmaları düzenlenmiştir.¹⁷⁸

¹⁷⁸<https://saglik.ibb.istanbul/istanbul-buyuksehir-belediyesinden-engelli-ve-ailelerine-gelisimsel-destek/> Erişim Tarihi: 25 Nisan 2020.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İSTKA DESTEKLİ PROJELER İLE İLGİLİ BULGULAR

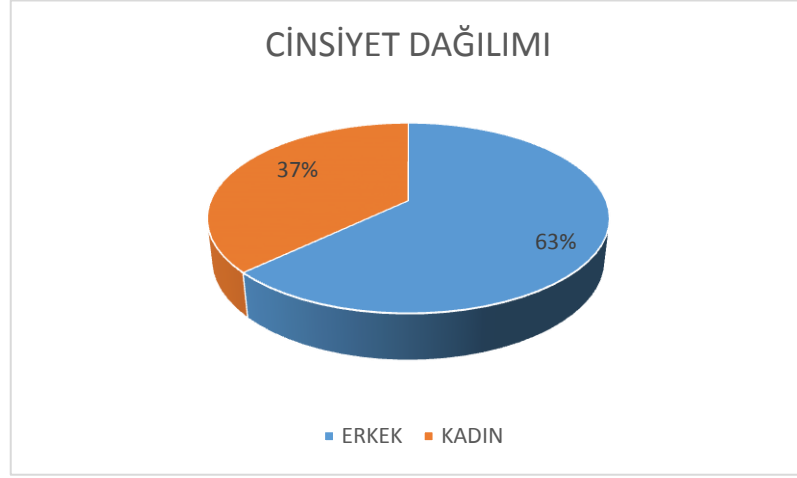
Çalışmanın son bölümünde İstanbul’da yaşayan engelli bireyler ve engelli yakınları ile çevrim içi ortamda yapılan anketlerin sonuçları analiz edilecektir. Anket soruları korona virüs salgını nedeniyle çevrim içi ortamda yapılmış olup, anket soruları İstanbul’da yaşayan engelli bireylere, ailelerine ve ilgili STK’lara gönderilmiştir. Ayrıca anket çalışmasında İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin datasında bulunan engelli bireylerle de iletişime geçilerek anket soruları iletilmiştir. Pandeminin etkisi nedeniyle İçişleri Bakanlığı’nın genelgesiyle STK’ların kapatılması nedeniyle STK’lara ulaşılmakta güçlük çekilmiş, sosyal medya hesapları ve elektronik posta yoluyla iletişim kurulmuştur.

4.1. İSTKA Destekli Projelerin Engelli Yaşamına Etkisi

01.12.2020 – 05.01.2021 tarihleri arasında “İSTKA DESTEKLİ PROJELERİN ENGELLİ YAŞAMINA ETKİSİ ANKETİ” düzenlenmiş ve anket kullanıcılar tarafından çevrimiçi olarak cevaplanmıştır. Ankete 309 kişi katılmıştır.

Tablo 7: Cinsiyet Dağılımı

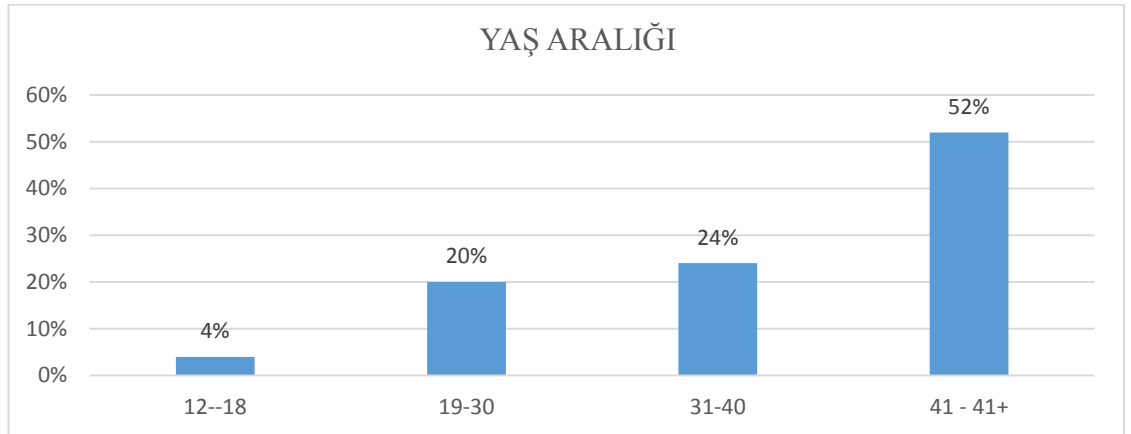
CİNSİYET	SAYI	YÜZDE
ERKEK	195	63%
KADIN	114	37%
TOPLAM	309	100%

Ankete katılan 309 örnekleminin %63'ü (195) erkek, %37'si (114) kadındır. Erkek katılımcılar kadınların yaklaşık iki katı kadardır.

Tablo 8: Yaş Aralığı Dağılımı

YAŞ ARALIĞI	SAYI	YÜZDE
12-18	12	4%
19-30	62	20%
31-40	74	24%
41 - 41+	161	52%
GENEL TOPLAM	309	100%

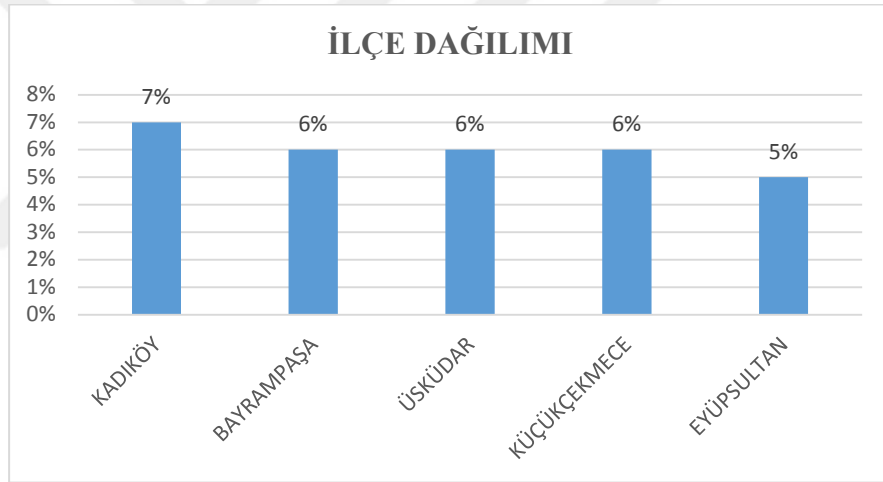

Ankete katılanların %4'ü (12) 12-18 yaş arasında, %20'si (62) 19-30 yaş arasında, %24'ü (74) 31-40 yaş arasında, %52'sinin (161) ise 41-41+ yaş aralığında olduğu gözlemlenmiştir.

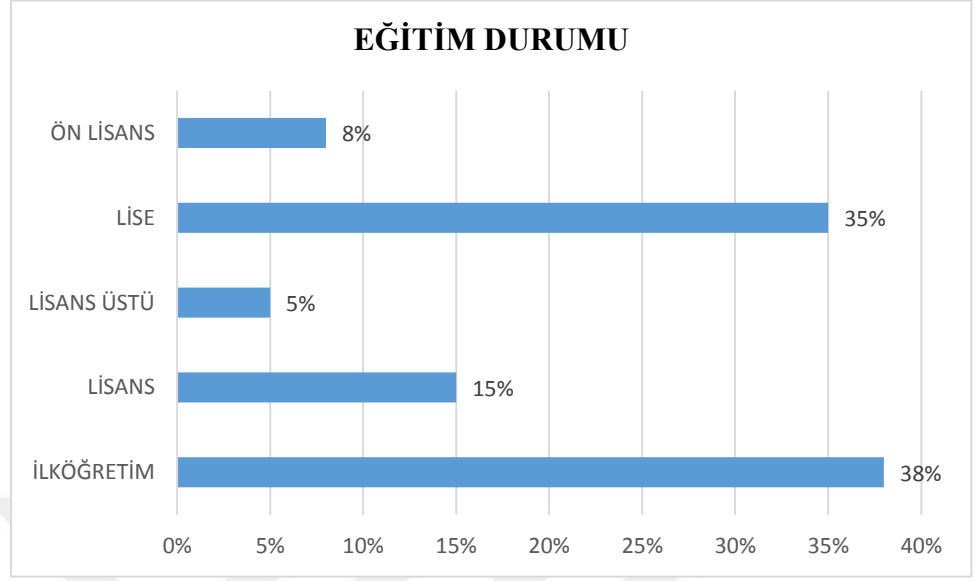
Tablo 9: İlçe Dağılımı

İLÇE	SAYI	YÜZDE
KADIKÖY	23	7%
BAYRAMPAŞA	20	6%
ÜSKÜDAR	18	6%
KÜÇÜKÇEKMECE	17	6%
EYÜPSULTAN	16	5%

Ankete İstanbul'un 39 ilçesinin tamamından katılımcı dahil olmuştur. Katılan örneklemeler ikamet ettiği ilçeye göre incelendiğinde en fazla katılım sağlanan ilk 5 ilçeye ait bilgiler paylaşılmıştır. En fazla **Kadıköy, Bayrampaşa, Üsküdar, Küçükçekmece ve Eyüpsultan** ilçelerinden katılım olmuştur.

Tablo 10: Örneklem Eğitim Durumu

MEZUNİYET	SAYI	YÜZDE
İLKÖĞRETİM	116	38%
LİSANS	47	15%
LİSANSÜSTÜ	14	5%
LİSE	108	35%
ÖN LİSANS	24	8%
GENEL TOPLAM	309	100%

Örneklemelerin %38'i (116) ilköğretim mezunu, %35'i lise mezunu (108), %15'i (47) lisans mezunu, %8'i (24) ön lisans mezunu, %5'i (14) ise lisansüstü mezunudur.

Tablo 11: Çalışma Durumu

ÇALIŞMA DURUMU	SAYI	YÜZDE
EVET	126	41%
HAYIR	183	59%
GENEL TOPLAM	309	100%

Ankete katılan örneklemin %59'u (183) çalışmadığını belirtirken, %41 (126) ise bir işte çalıştığını belirtmiştir.

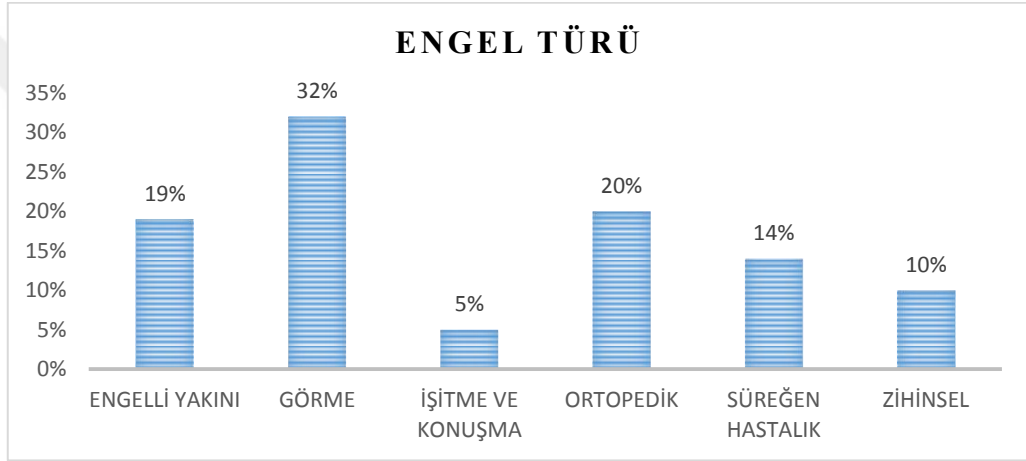
Tablo 12: Çalışılan Sektör

ÇALIŞMA	SAYI	YÜZDE
DİĞER	106	41%
KAMU	61	24%
ÖZEL SEKTÖR	89	35%

Herhangi bir işte çalıştığını belirten örneklem grubunun %35'i özel sektörde, %41'i diğer alanda, %24'ü ise kamuda çalıştığını belirtmiştir.

Tablo 13: Engel Türü

ENGEL TÜRÜ	SAYI	YÜZDE
ENGELLİ YAKINI	59	19%
GÖRME	102	32%
İŞİTME VE KONUŞMA	15	5%
ORTOPEDİK	61	20%
SÜREĞEN HASTALIK	42	14%
ZİHİNSEL	30	10%
GENEL TOPLAM	309	100%

Ankete katılan örneklem engel türü açısından incelendiğinde ise en fazla %32 (102) ile görme engellilerin ankete katıldığı gözlemlenmiştir. Görme engelli örneklem grubunu, %20 (61) ile ortopedik engelliler, %19 (59) ile engelli yakınları, %14 (42) ile süreğen hastalıklılar %10 (30) ile zihinsel engelliler ve %5 (15) ile de işitme ve konuşma engelliler takip etmektedir.

Tablo 14: İBB Engelli Hizmetleri Bilinirlik

İBB HİZMETLERİ BİLİNLİLİK	ÖRNEKLEM	YÜZDE
AZ BİLGİ VAR	32	10%
BİLGİ VAR	91	29%
BİLGİ YOK	105	34%
ÇOK AZ BİLGİ VAR	41	13%
FAZLA BİLGİ VAR	40	13%

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin engelli bireylere yönelik hizmetlerinin bilinirliğini ölçen soruya ankete katılan örneklem grubunun %34'ü 'Bilgi Yok',

%29'u ise 'Bilgim Var' demeyi tercih etmiştir. 'Çok Az Bilgim Var' ve 'Fazla Bilgim Var' diyenlerin oranı %13 iken 'Az Bilgim Var' diyenlerin oranı ise %10 olarak ölçümlenmiştir.

Tablo 15: İBB Engelli Hizmetleri Eğitim Durumuna Göre Bilinirlik

İBBENGELLİ/EĞİTİM	İLKÖĞRETİM	LİSE	ÖN LİSANS	LİSANS	LİSANS ÜSTÜ
AZ BİLGİM VAR	5%	10%	13%	19%	21%
BİLGİM YOK	47%	29%	33%	19%	14%
ÇOK AZ BİLGİM VAR	10%	9%	13%	28%	21%
BİLGİM VAR	28%	39%	29%	15%	21%
FAZLA BİLGİM VAR	9%	13%	13%	19%	21%

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin engelli bireylere yönelik hizmetleri örneklem grubunun eğitim durumu açısından incelendiğinde örneklem grubunun eğitim seviyesi arttıkça hizmetlerden haberdar olma durumunun da arttığı gözlemlenmiştir. 'Fazla Bilgim Var' diyen ilköğretim mezunlarının oranı %9 iken lisansüstü örneklem grubunun oranı %21'dir. Ayrıca 'Bilgim Yok' diyen örneklem grubunun %47 ilköğretim mezunu iken %19'u lisans, %14'ü ise lisansüstü mezuniyet derecelerine sahiptir.

Tablo 16: İBB Engelli Hizmetleri Engel Türüne Göre Bilinirlik

İBB/ENGEL TÜRÜ	ENGELLİ YAKINI	GÖRME	İŞİTME VE KONUŞMA	ORTOPEDİK	SÜREĞEN HASTALIK	ZİHİNSEL
AZ BİLGİM VAR	22%	5%	27%	15%	2%	0%
BİLGİM YOK	32%	32%	27%	30%	33%	57%
ÇOK AZ BİLGİM VAR	19%	13%	20%	13%	10%	7%
BİLGİM VAR	17%	31%	27%	30%	43%	30%
FAZLA BİLGİM VAR	10%	19%	0%	13%	12%	7%

İstanbul Büyükşehir Belediyesi engelli hizmetleri örneklem grubunun engel türü açısından incelendiğinde ise 'Fazla Bilgim Var' diyenlerin en fazla görme engelli, 'Bilgim Var' diyenlerin ise en fazla süreğen hastalıklı bireylerden oluştuğu ölçümlenmiştir. Zihinsel engelli bireylerin %57'si ve engelli yakınlarının %32'si bilgisinin olmadığını belirtmiştir.

Tablo 17: İBB Engelli Hizmetleri Yaş Grubuna Göre Bilinirlik

İBB HİZ. YAŞ	12-18	19-30	31-40	41+
AZ BİLGİ VAR	8%	11%	11%	10%
BİLGİ YOK	42%	34%	41%	30%
ÇOK AZ BİLGİ VAR	25%	10%	8%	16%
BİLGİ VAR	25%	29%	28%	30%
FAZLA BİLGİ VAR	0%	16%	12%	13%

Örneklemin İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin engelli hizmetleri bilgi seviyesi yaş grubu olarak incelendiğinde hemen hemen her yaş grubundan katılımcının hizmetler hakkında bilgi sahibi olduğu, 'Fazla Bilgi Var' diyen örneklem grubunun ise 19-30 yaş arasında olduğu gözlemlenmiştir. 12-18 ve 31-40 aralığındaki örneklem grubunun büyük çoğunluğu 'Bilgi Yok' derken 41 yaş üstündeki örneklem grubunun ise hemen hemen yarı yarıya bilgi sahibi olduğu ölçümlenmiştir.

Tablo 18: İSTKA Bilinirlik

İSTANBUL KALKINMA AJANSI BİLİNİRLİK	ÖRNEKLEM	YÜZDE
AZ BİLGİ VAR	32	10%
BİLGİ VAR	13	4%
BİLGİ YOK	243	79%
ÇOK AZ BİLGİ VAR	17	6%
FAZLA BİLGİ VAR	4	1%

İstanbul Kalkınma Ajansı'nın bilinirlik durumu incelendiğinde ise örneklem grubunun büyük çoğunluğunun İSTKA hakkında bilgisinin olmadığı gözlemlenmiştir. Örneklem grubunun %79'u 'Bilgi Yok' derken %1'inin ise fazla bilgisinin olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 19: İSTKA Bilinirlik Yaş Grubu

YAŞ	12-18	19-30	31-40	41+
AZ BİLGİ VAR	8%	10%	1%	15%
BİLGİ YOK	67%	81%	82%	77%
ÇOK AZ BİLGİ VAR	25%	2%	11%	3%
BİLGİ VAR	0%	8%	5%	2%
FAZLA BİLGİ VAR	0%	0%	0%	2%

İSTKA'nın bilinirliği yaş grubuna göre incelendiğinde ise bütün yaş aralığındaki örneklem grubunun bilgisinin olmadığı gözlemlenmiştir. Bilgim Var diyen en fazla orana sahip yaş grubu %8 ile 19-30 yaş grubuna ait olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 20: İSTKA Bilinirlik/ Eğitim Durumu

İSTKA BİLİNİRLİK	İLKÖĞRETİM	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	LİSE	ÖN LİSANS
AZ BİLGİM VAR	2%	17%	14%	17%	8%
BİLGİM YOK	94%	66%	57%	74%	63%
ÇOK AZ BİLGİM VAR	3%	9%	7%	5%	17%
BİLGİM VAR	2%	4%	14%	4%	13%
FAZLA BİLGİM VAR	0%	4%	7%	1%	0%

Örneklem grubunun İSTKA hakkındaki bilinirliği eğitim durumuna göre incelendiğinde eğitim durumu arttıkça bilinirlik oranının arttığı ölçümlenmiştir. İlköğretim mezunlarının %2'lik grubun 'Bilgim Var' derken lisansüstü mezunlarının ise %14'ü 'Bilgim Var' demıştır.

Tablo 21: İSTKA Bilinirlik/ Engel Türü

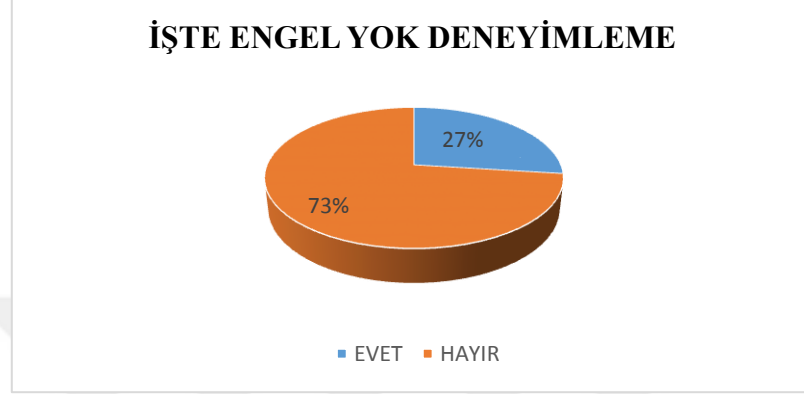
Engel türü	Engelli yakını	Görme	İşitme ve konuşma	Ortopedik	Süreğen hastalık	Zihinsel
AZ BİLGİM VAR	5%	5%	20%	10%	33%	3%
BİLGİM YOK	80%	84%	73%	77%	60%	90%
ÇOK AZ BİLGİM VAR	7%	6%	0%	8%	2%	3%
BİLGİM VAR	8%	3%	7%	3%	2%	3%
FAZLA BİLGİM VAR	0%	2%	0%	2%	2%	0%

İstanbul Kalkınma Ajansı hakkında en fazla bilgiye sahip olan engel türü %8 oranı ile engelli yakınları olurken, zihinsel engellilerin %90'ı İSTKA hakkında herhangi bir bilgisinin olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 22: İşte Engel Yok/Deneyimleme

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
EVET	82	27%
HAYIR	227	73%

İşte Engel Yok Projesi örneklem grubunun %27'si tarafından deneyimlenirken, ankete katılanların %73'ü İşte Engel Yok Projesi'ni deneyimlememiştir.

Tablo 23: İş Engel Yok Deneyimleme/ Eğitim

MEZUNİYET	EVET
İLKÖĞRETİM	29%
LİSANS	9%
LİSANSÜSTÜ	6%
LİSE	49%
ÖN LİSANS	7%

İşte Engel Yok Projesi en fazla %49 ile lise mezunları tarafından deneyimlenirken, en az %6 lisansüstü ve %9 lisans mezunları tarafından deneyimlenmiştir.

Tablo 24: İşte Engel Yok Deneyimleme/ Yaş Grubu

YAŞ ARALIĞI	EVET
12-18	10%
19-30	18%
31-40	24%
41 - 41+	48%

İşte Engel Yok Projesi en fazla %48 oranı ile 41 ve üstü yaş grubu tarafından deneyimlenirken, 31-40 yaş aralığındaki örneklem grubu %24, 19-30 yaş %18 ve 12-18 yaş grubu tarafından ise %10 oranında deneyimlenmiştir.

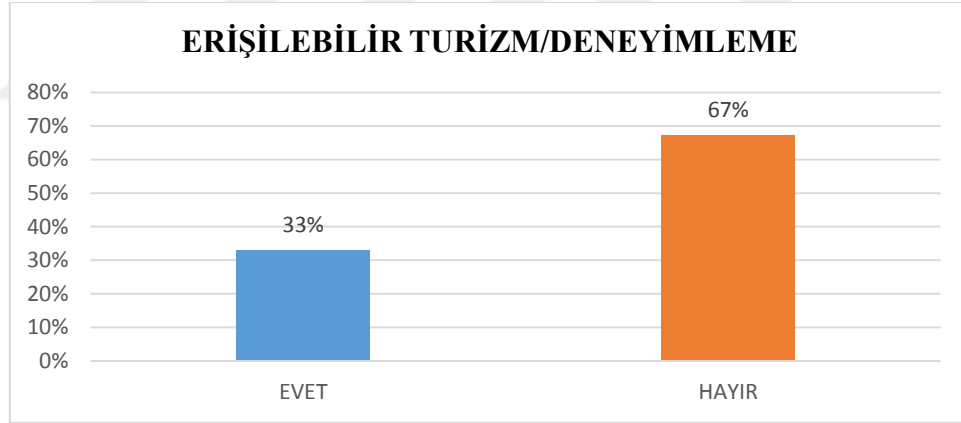
Tablo 25: İşte Engel Yok Deneyimleme/ Engel Türü

ENGEL TÜRÜ	EVET
ENGELLİ YAKINI	27%
GÖRME	2%
İŞİTME VE KONUŞMA	7%
ORTOPEDİK	26%
SÜREĞEN HASTALIK	29%
ZİHİNSEL	9%

Proje en fazla %29 ile süreğen hastalıklılar ve %26 ile ortopedik engelliler tarafından deneyimlenirken işitme ve konuşma engellilerin %7'si, görme engellilerin ise %2'si projeyi deneyimlemiştir.

Tablo 26: Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Deneyimleme

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
EVET	102	33%
HAYIR	207	67%

Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Projesi ankete katılan örneklem grubunun %67'si tarafından deneyimlenmezken, örneklem grubunun %33'ü ise projeyi deneyimleme şansı elde ettiklerini belirtmiştir.

Tablo 27: Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Deneyimleme/Eğitim

MEZUNİYET	ÖRNEKLEM	YÜZDE
İLKÖĞRETİM	29	28%
LİSANS	13	13%
LİSANSÜSTÜ	10	10%
LİSE	41	40%
ÖN LİSANS	9	9%

Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Projesi en fazla %40 oranla lise mezunları tarafından deneyimlenmiştir. Projeyi deneyimleyen örneklem grubu içerisinde ilköğretim mezunlarının %28'i, lisans mezunlarının %13'ü, lisansüstü mezunlarının %10'u ve ön lisans mezunlarının %9'u deneyimlemiştir.

Tablo 28: Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Deneyimleme/Engel Türü

ENGEL TÜRÜ	ÖRNEKLEM	EVET
ENGELLİ YAKINI	36	35%
GÖRME	5	5%
İŞİTME VE KONUŞMA	5	5%
ORTOPEDİK	20	20%
SÜREĞEN HASTALIK	24	24%
ZİHİNSEL	12	12%

Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Projesi bütün engelli gruplarına hitap eden bir proje olarak görünmektedir. Engelli yakınlarının %35 oranla en fazla orana sahip engel türü olurken, ortopedik engelliler %20 ile ikinci sırada yer almıştır.

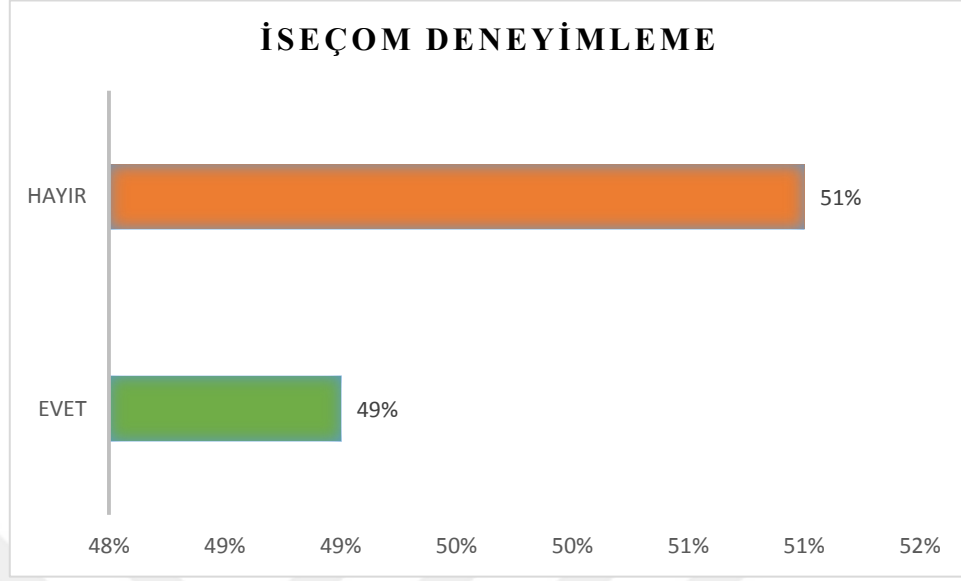
Tablo 29: Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Deneyimleme/ Yaş

YAŞ ARALIĞI	ÖRNEKLEM	EVET
12-18	8	8%
19-30	16	16%
31-40	26	25%
41- 41+	52	51%

Örneklem grubu içerisinde yaş aralığı arttıkça projeyi deneyimleme oranının da arttığı gözlemlenmiştir. 41 yaş üstündeki örneklem grubunu %51'i Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Projesi'ni deneyimlerken, 31-40 yaş grubundakiler %25, 19-30 yaş %16, 12-18 yaş ise %8 oranında projeyi deneyimlemiştir.

Tablo 30: İSEÇOM Deneyimleme

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
EVET	150	49%
HAYIR	159	51%

İSEÇOM Projesi örneklem grubunun %49'u tarafından deneyimlenirken, örneklemin %51'i ise projeyi deneyimlememiştir.

Tablo 31: İSEÇOM Deneyimleme/Yaş

YAŞ ARALIĞI	ÖRNEKLEM	YÜZDE
12-18	11	7%
19-30	32	21%
31-40	35	23%
41 - 41+	72	48%

İSEÇOM Projesi'ni örneklem grubun içerisinde deneyimleyenlerin yaşı arttıkça projeyi deneyimleme oranı da artmıştır. 12-18 yaş aralığındaki örneklem grubu projeyi %7 oranında deneyimlerken, 19-30 yaş grubunun %21'i, 31-40 yaş grubunun %23'ü, 41 yaş ve üstündekilerin ise %48'i projeyi deneyimleme şansı elde etmiştir.

Tablo 32: İSEÇOM Deneyimleme/ Engel Türü

ENGEL TÜRÜ	ÖRNEKLEM	YÜZDE
ENGELLİ YAKINI	46	31%
GÖRME	15	10%
İŞİTME VE KONUŞMA	12	8%
ORTOPEDİK	30	20%
SÜREĞEN HASTALIK	31	21%
ZİHİNSEL	16	11%

İSEÇOM Projesinin en fazla %31 oranı ile engelli yakınları tarafından deneyimlenmiştir. Süreğen hastalıklılar 21 oranında projeyi deneyimlerken işitme ve konuşma engelliler ise %8 ile projeyi en az deneyimleyen örneklem grubu arasında yer almıştır.

Tablo 33: İSEÇOM Deneyimleme/ Eğitim

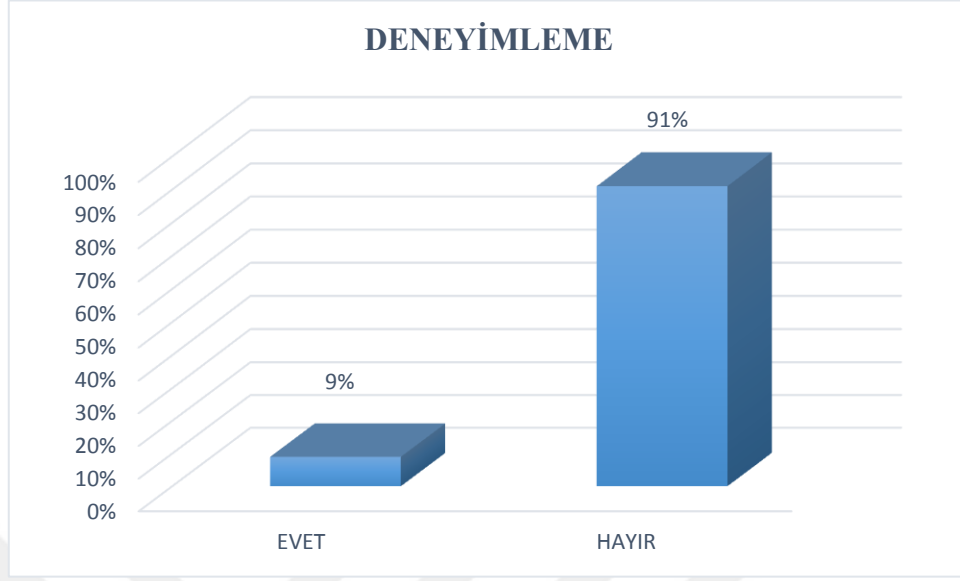
MEZUNİYET	ÖRNEKLEM	YÜZDE
İLKÖĞRETİM	37	25%
LİSANS	28	19%
LİSANSÜSTÜ	11	7%
LİSE	61	41%
ÖN LİSANS	13	9%

İSEÇOM Projesi en fazla %41 oranıyla lise mezunları tarafından deneyimlenmiştir. İlköğretim mezunları tarafından %25 oranıyla deneyimlenen İSEÇOM Projesi, lisans mezunlarının %20'si, lisansüstü mezunlarının %7'si, ön lisans mezunlarının ise %9'u tarafından deneyimlenmiştir.

Tablo 34: İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Deneyimleme

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
EVET	29	9%
HAYIR	280	91%

İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Projesi örneklemin büyük çoğunluğu tarafından deneyimlenmemiştir. Projeyi deneyimleyenlerin oranı %9 iken deneyimlemeyenlerin oranı ise %91 olarak ölçümlenmiştir.

Tablo 35: İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Deneyimleme/ Yaş

YAŞ ARALIĞI	ÖRNEKLEM	YÜZDE
12-18	2	7%
19-30	6	21%
31-40	9	31%
41 - 41+	12	41%

İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Projesi gençlerin aksine orta yaş ve daha yaşlı olan örneklem grubu tarafından daha fazla deneyimlenmiştir. Projeyi deneyimleyenlerin %41'i 41 yaş ve üstünde, %31'i ise 31-40 yaş aralığında olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 36: İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Deneyimleme/ Engel Türü

MEZUNİYET	ÖRNEKLEM	YÜZDE
İLKÖĞRETİM	6	21%
LİSANS	5	17%
LİSANSÜSTÜ	4	14%
LİSE	11	38%
ÖN LİSANS	3	10%

İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Projesi en fazla ilköğretim ve lise mezunları tarafından deneyimlenmiştir. Lise mezunlarının %38'i, ilköğretim

mezunlarının %21'i, lisans mezunlarının %17'si, lisansüstü mezunlarının %14'ü ve ön lisans mezunlarının ise %10'u tarafından deneyimlenmiştir.

Tablo 37: İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Deneyimleme/ Engel Türü

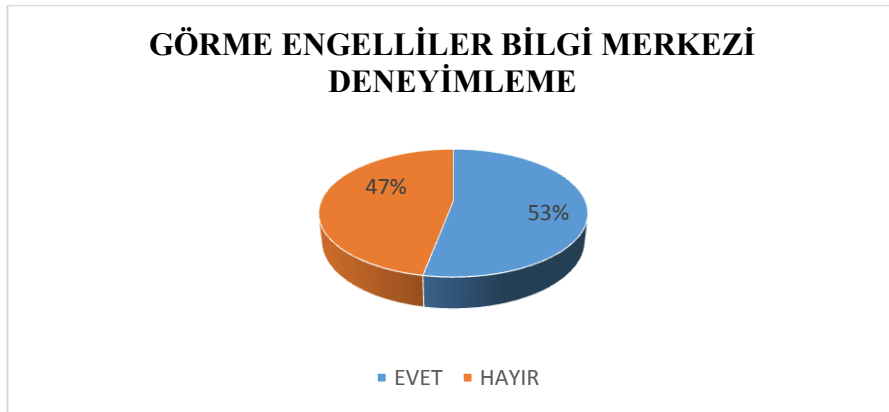
ENGEL TÜRÜ	ÖRNEKLEM	YÜZDE
ENGELLİ YAKINI	6	21%
GÖRME	3	10%
İŞİTME VE KONUŞMA	2	7%
ORTOPEDİK	7	24%
SÜREĞEN HASTALIK	10	34%
ZİHİNSEL	1	3%

İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Projesi'ni deneyimleyenlerin engel türü incelendiğinde, projeyi en fazla süreğen hastalıklıların deneyimlediği gözlemlenmiştir. Ortopedik engellilerin %24'ü, engeli yakınlarının %21'i, görme engellilerin %10'u, zihinsel engellilerin ise %3'ü deneyimlemiştir.

Tablo 38: İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi Deneyimleme

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
EVET	164	53%
HAYIR	145	47%

İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi Projesi örneklemin %53'ü tarafından deneyimlenirken, örneklemin %47'i ise projeyi deneyimlememiştir.

Tablo 39: İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi Deneyimleme/ Yaş

YAŞ ARALIĞI	ÖRNEKLEM	YÜZDE
12-18	11	7%
19-30	32	20%
31-40	40	24%
41- 41+	81	49%

İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi Projesi’ni deneyimleyenlerin oranı yaş arttıkça artmaktadır. 41 yaş ve üstündeki örneklem grubunun %49’u projeyi deneyimlerken, 31-40 yaş aralığındaki %24 olarak ölçümlenmiştir. 19-30 yaş grubunun %20’si projeyi deneyimlerken, 12-18 yaş grubunun ise %7’si projeyi deneyimlediklerini belirtmiştir.

Tablo 40: İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi Deneyimleme/ Eğitim

MEZUNİYET	ÖRNEKLEM	YÜZDE
İLKÖĞRETİM	43	26%
LİSANS	30	18%
LİSANSÜSTÜ	12	7%
LİSE	64	39%
ÖN LİSANS	15	9%

İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi Projesi’nin deneyimleyenler mezuniyet açısından incelendiğinde lise mezunları %39 ile en fazla deneyimleyen örneklem grubudur. İlköğretim mezunlarının %26’sı, lisans mezunlarının %18’i, ön lisans mezunlarının %9’u ve lisans üstü mezunlarının ise %7’si projeyi deneyimlemiştir.

Tablo 41: İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi Deneyimleme/ Engel Türü

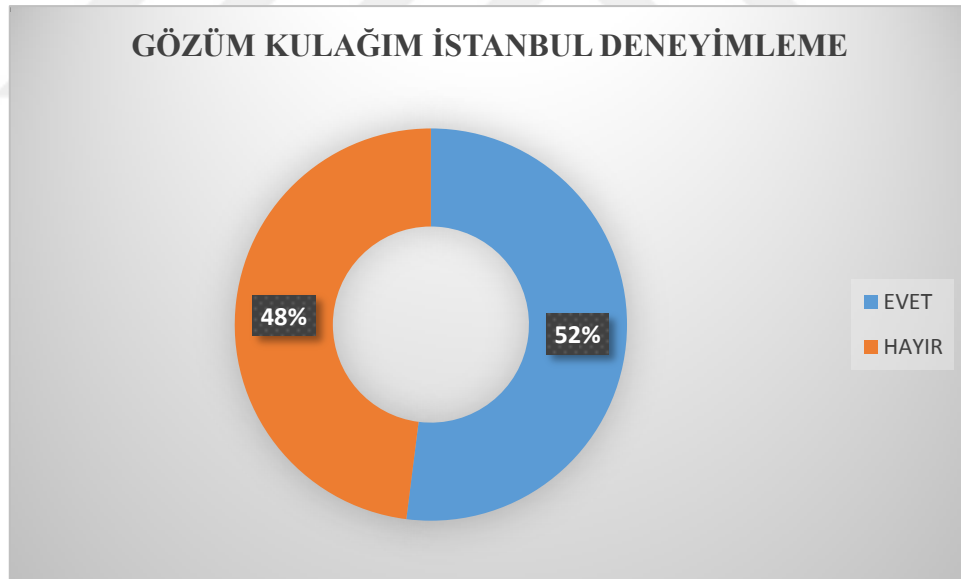
ENGEL TÜRÜ	ÖRNEKLEM	YÜZDE
ENGELLİ YAKINI	47	29%
GÖRME	23	14%
İŞİTME VE KONUŞMA	12	7%
ORTOPEDİK	35	21%
SÜREĞEN HASTALIK	31	19%
ZİHİNSEL	16	10%

İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi'ni deneyimleyen örneklem grubu engel türü açısından incelendiğinde projeyi %29'la en fazla engelli yakınlarının deneyimlediği gözlemlenmiştir. Ortopedik engellilerin %21'i projeyi deneyimlerken, süregen hastalıkların %19'u, görme engellilerin %14'ü, zihinsel engellilerin %10'u, işitme ve konuşma engellilerin ise %7'si projeyi deneyimlemiştir.

Tablo 42: Gözüm Kulağım İstanbul/Deneyimleme

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
EVET	161	52%
HAYIR	148	48%

Gözüm Kulağım İstanbul Projesi ankete katılan örneklemin %52'si tarafından deneyimlenirken, örneklemin %48'i ise projeyi deneyimlememiştir.

Tablo 43: Gözüm Kulağım İstanbul Deneyimleme/Yaş

YAŞ ARALIĞI	ÖRNEKLEM	YÜZDE
12-18	4	2%
19-30	26	16%
31-40	40	25%
41 - 41+	91	57%

Gözüm Kulağım İstanbul Projesi'nin deneyimleyen örneklem grubu yaş aralığı açısından incelendiğinde, projeyi en fazla %57 oranla 41 yaş ve üstündekiler deneyimlemiştir. 31-40 yaş aralığındaki örneklem grubunun %25'i, 19-30 yaş arasındaki örneklem grubunun %16'sı, 12-18 yaş aralığındaki örneklem grubunun ise %2'si projeyi deneyimlemiştir.

Tablo 44: Gözüm Kulağım İstanbul Deneyimleme/Eğitim

MEZUNİYET	ÖRNEKLEM	YÜZDE
İLKÖĞRETİM	54	34%
LİSANS	30	19%
LİSANSÜSTÜ	11	7%
LİSE	53	33%
ÖN LİSANS	13	8%

Örneklem grubunun eğitim seviyeleri incelendiğinde Gözüm Kulağım İstanbul Projesi'ni deneyimleyenlerin %34'ünün ilköğretim mezunu olduğu gözlemlenmiştir. Lise mezunlarının %33'ü projeyi deneyimlerken, lisans mezunlarının %19'u, ön lisans mezunlarının ise %8'i projeyi deneyimlemiştir.

Tablo 45: Gözüm Kulağım İstanbul Deneyimleme/Engel Türü

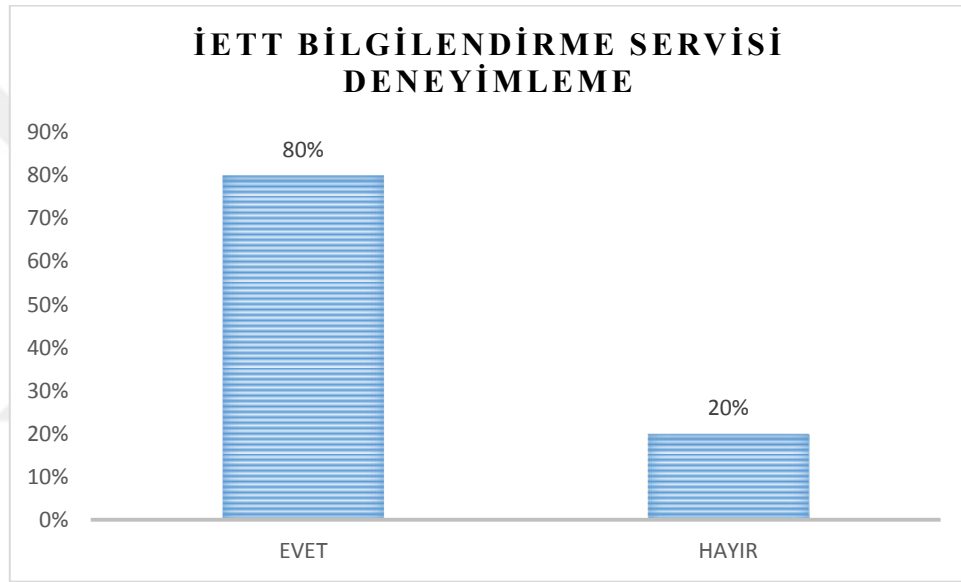
ENGEL TÜRÜ	ÖRNEKLEM	YÜZDE
ENGELLİ YAKINI	47	29%
GÖRME	74	46%
İŞİTME VE KONUŞMA	14	9%
ORTOPEDİK	14	9%
SÜREĞEN HASTALIK	9	6%
ZİHİNSEL	3	2%

Gözüm Kulağım İstanbul Projesi'ni en fazla görme engelliler deneyimlemiştir. Görme engelli olan örneklem grubunun %46'sı projeyi deneyimlerken, engelli yakınlarının ise %29'u projeyi deneyimlemiştir. İşitme ve konuşma engelliler ve ortopedik engellilerin %9'u, süreğen hastalıklıların %6'sı ve zihinsel engellilerin ise %2'si Gözüm Kulağım İstanbul Projesi'ni deneyimlemiştir.

Tablo 46: İETT Bilgilendirme Servisi Deneyimleme

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
EVET	248	80%
HAYIR	61	20%

İETT Bilgilendirme Servisi örneklem grubunun %80 gibi büyük bir oranı tarafından deneyimlenirken, örnekle grubunun %20'si projeyi deneyimlememiştir.

Tablo 47: İETT Bilgilendirme Servisi Deneyimleme/Yaş

YAŞ ARALIĞI	ÖRNEKLEM	YÜZDE
12-18	12	5%
19-30	46	19%
31-40	55	22%
41- 41+	135	54%

Örneklemin yaşı arttıkça İETT Bilgilendirme Servisi Projesi'ni deneyimlediği gözlemlenmiştir. 41 yaş ve üstündeki örneklem grubunun %54'ü projeyi deneyimlerken, 31-40 yaş aralığındakilerin %22'si, 19-30 yaş arasındakilerin %19'u, 12-18 yaş aralığındakilerin ise %5'i projeyi deneyimlemiştir.

Tablo 48: İETT Bilgilendirme Servisi Deneyimleme/Eğitim

MEZUNİYET	ÖRNEKLEM	YÜZDE
İLKÖĞRETİM	86	35%
LİSANS	40	16%
LİSANSÜSTÜ	14	6%
LİSE	90	36%
ÖN LİSANS	18	7%

İETT Bilgilendirme Servisi'ni deneyimleyenlerin %36'sı lise mezunu, %35'i ilköğretim mezunu, %16'sı lisans mezunu, %7'si ön lisans mezunu ve %6'sı ise ön lisans mezunudur.

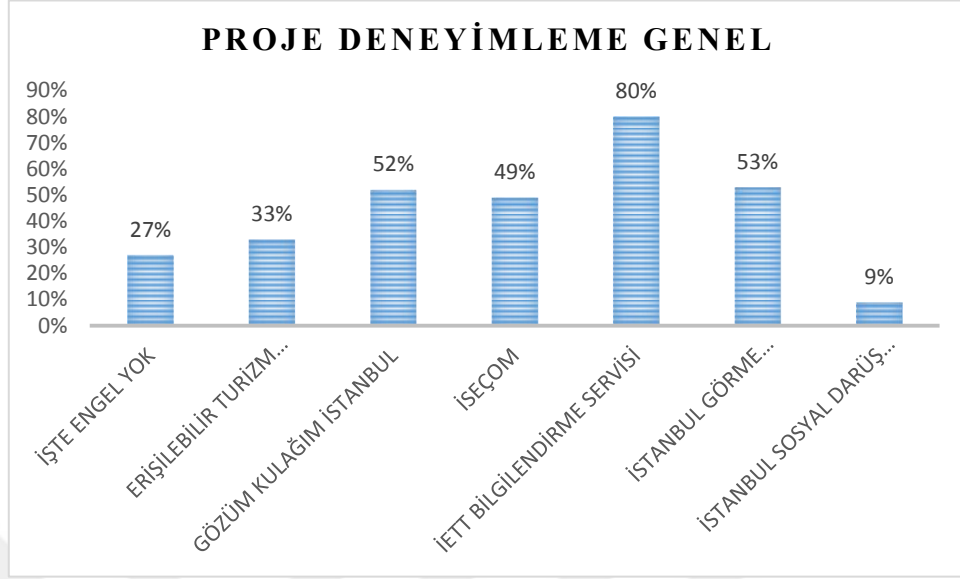
Tablo 49: İETT Bilgilendirme Servisi Deneyimleme/Engel Türü

ENGEL TÜRÜ	ÖRNEKLEM	YÜZDE
ENGELLİ YAKINI	50	20%
GÖRME	78	31%
İŞİTME VE KONUŞMA	15	6%
ORTOPEDİK	52	21%
SÜREĞEN HASTALIK	36	15%
ZİHİNSEL	17	7%

İETT Bilgilendirme Servisi'ni deneyimleyenler engel türü açısından incelendiğinde, projeyi deneyimleyenlerin %31'i görme engelli, %21'i ortopedik engelli, %20'si engelli yakını, %15'i süreğen hastalıklı ve %7'si ise zihinsel engellilerden oluştuğu gözlemlenmiştir.

Tablo 50: Proje Deneyimleme Genel

PROJE ADI	YÜZDE
İŞTE ENGEL YOK	27%
ERİŞİLEBİLİR TURİZM ENGELSİZ İSTANBUL	33%
GÖZÜM KULAĞIM İSTANBUL	52%
İSEÇOM	49%
İETT BİLGİLENDİRME SERVİSİ	80%
İSTANBUL GÖRME ENGELLİLER BİLGİ MERKEZİ	53%
İSTANBUL SOSYAL DARÜŞ ŞİFAHANELERİ	9%

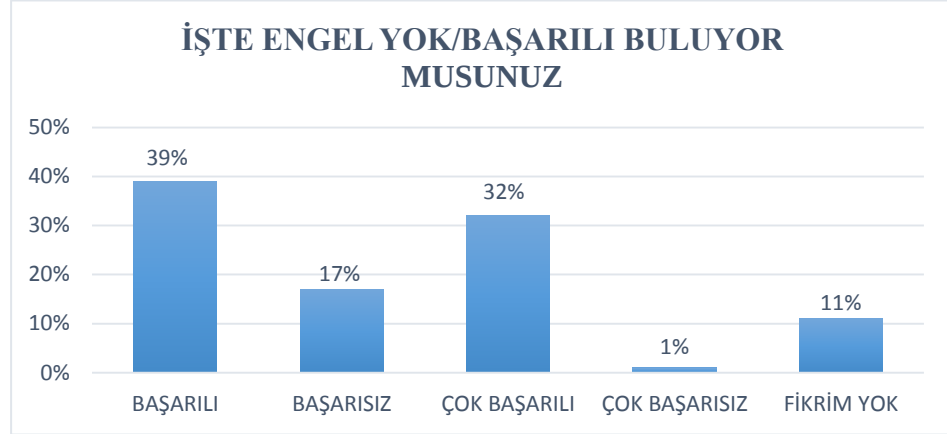

Örneklem grubunun proje deneyimleme oranları genel olarak incelendiğinde;

- İETT Bilgilendirme Servisi %80,
- İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi %53,
- Gözüm Kulağım İstanbul %52,
- İSEÇOM %49,
- Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul %33,
- İşte Engel Yok %27,
- İstanbul Sosyal Darüş Şifahaneleri %9'u tarafından deneyimlenmiştir.

Tablo 51: İşte Engel Yok Projesini Başarılı Buluyor musunuz?

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
BAŞARILI	32	39%
BAŞARISIZ	14	17%
ÇOK BAŞARILI	26	32%
ÇOK BAŞARISIZ	1	1%
FİKRİM YOK	9	11%

‘İşte Engel Yok Projesi başarılı buluyor musunuz?’ sorusuna projeyi deneyimleyenlerin %39’u ‘Başarılı’, %32’si ‘Çok Başarılı’, %17’si ‘Başarısız’, %1’i ise ‘Çok Başarısız’ bulmuştur. Projeyi deneyimleyenleri %11’i ise ‘Fikrim Yok’ seçeneğini kullanmayı tercih etmiştir.

Tablo 52: İşte Engel Yok Projesini Başarılı Buluyor musunuz/Yaş

YAŞ ARALIĞI	BAŞARILI	BAŞARISIZ	ÇOK BAŞARILI	ÇOK BAŞARISIZ	FİKRİM YOK
12-18	0%	43%	8%	0%	0%
19-30	28%	0%	23%	0%	0%
31-40	28%	43%	15%	0%	11%
41 - 41+	44%	14%	54%	100%	89%

Projeyi deneyimleyen örnekleme ‘İşte Engel Yok Projesinin Başarılı Buluyor musunuz?’ sorusu sorulmuştur. Buna göre; ‘Başarılı’ diyenlerin %44’ü 41 yaş üstünde, ‘Başarısız’ diyenlerin %43’ü 31-40 yaş aralığında, ‘Çok Başarılı’ diyenlerin %54’ü 41 yaş ve üstünde, ‘Çok Başarısız’ diyenlerin tamamı 41 yaş ve üstünde yer aldığı gözlemlenmiştir.

Tablo 53: İşte Engel Yok Projesini Başarılı Buluyor musunuz/Eğitim

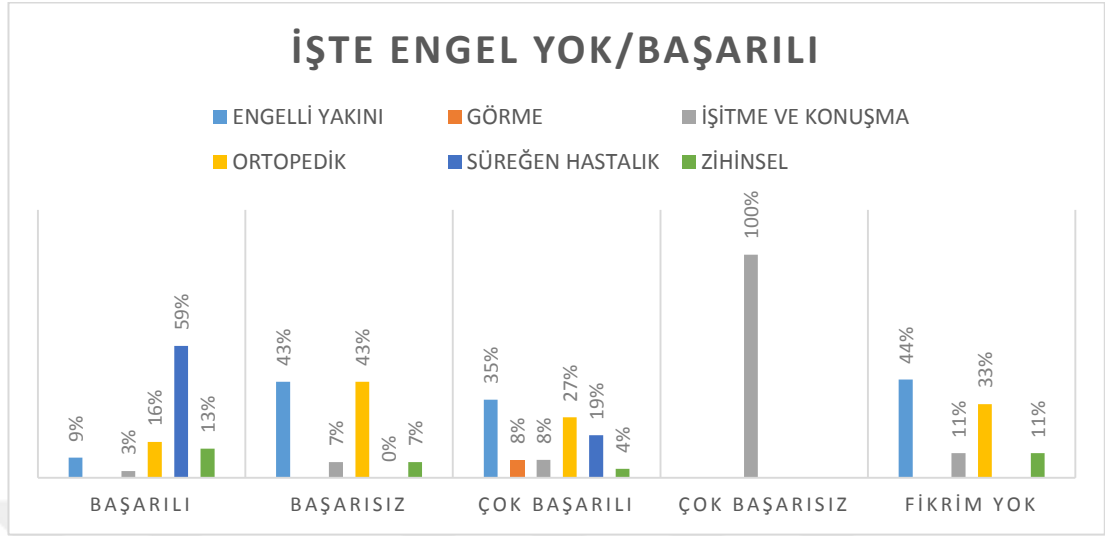
MEZUNİYET	BAŞARILI	BAŞARISIZ	ÇOK BAŞARILI	ÇOK BAŞARISIZ	FİKRİM YOK
İLKÖĞRETİM	13%	64%	27%	0%	44%
LİSANS	9%	0%	15%	0%	0%
LİSANSÜSTÜ	9%	0%	8%	0%	0%
LİSE	66%	29%	38%	100%	44%
ÖN LİSANS	3%	7%	12%	0%	11%

İşte Engel Yok Projesi'nin 'Başarılı' bulanların %66'sı lise mezunu iken, ön lisans mezunlarının %3'ü projeyi 'Başarılı' bulmuştur. İlköğretim mezunlarının %64'ü projenin 'Başarısız' olduğunu belirtirken, lise mezunlarının %38'i projeyi 'Çok Başarılı' bulduklarını belirtmiştir.

Tablo 54: İşte Engel Yok Projesini Başarılı Buluyor musunuz/Engel türü

ENGEL TÜRÜ	BAŞARILI	BAŞARISIZ	ÇOK BAŞARILI	ÇOK BAŞARISIZ	FİKRİM YOK
ENGELLİ YAKINI	9%	43%	35%	0%	44%
GÖRME	0%	0%	8%	0%	0%
İŞİTME VE KONUŞMA	3%	7%	8%	100%	11%
ORTOPEDİK	16%	43%	27%	0%	33%
SÜREĞEN HASTALIK	59%	0%	19%	0%	0%
ZİHİNSEL	13%	7%	4%	0%	11%

İşte Engel Yok Projesi'nin 'Başarılı' bulanların %59'u Süreğen hastalıklılar, Başarısız bulanların %86'sını engelli yakınları ve ortopedik engelliler oluşturmaktadır. Projeyi 'Çok Başarılı' bulanların %35'i ve 'Fikrim Yok' diyenlerin %44'ü engelli yakınlarından olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 55: İşte Engel Yok Projesinin Engellilerin Hayatına Katkısı

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
KATILIYORUM	11	13%
KATILMIYORUM	29	35%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	41	50%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	1	1%

İşte Engel Yok Projesi’ni deneyimleyen örneklem grubuna ‘İş Engel Yok Projesi Engellerin Bireylerin Hayatına Katkı Sağladı’ sorusu sorulmuştur. Buna göre örneklem grubunun %50’si ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %35’i ‘Katılmıyorum’, %13’ü ‘Katılıyorum’ ve %1’i de ‘Kesinlikle Katılmıyorum’ olarak ölçümlenmiştir.

Tablo 56: İşte Engel Yok Projesinin Engellilerin Hayatına Katkısı/Yaş

YAŞ ARALIĞI	KATILIYORUM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
12-18	27%	0%	12%	0%
19-30	0%	28%	15%	100%
31-40	36%	31%	17%	0%
41 - 41+	36%	41%	56%	0%

‘İş Engel Yok Projesi Engellerin Bireylerin Hayatına Katkı Sağladı’ sorusuna;

- ‘Kesinlikle Katılıyorum’ diyenlerin %56’sı 41 yaş ve üstü, %17’si 31-40 yaş, %15’i 19-30 yaş, %12’si 12-18 yaş,
- ‘Katılıyorum’ diyenlerin %36’sı 31-40 yaş, %36’sı 41 yaş ve üstü, %27’si 12-18 yaş,
- ‘Katılmıyorum’ diyenlerin %41’i 41 yaş ve üstü, %31’i 31-40 yaş, %28’i 19-30 yaş,
- ‘Kesinlikle Katılmıyorum’ diyenlerin %100’ü 19-30 yaş aralığında olduğu ölçümlenmiştir.

Tablo 57 İşte Engel Yok Projesinin Engellilerin Hayatına Katkısı/Engel:

ENGEL TÜRÜ	KATILIYORUM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
ENGELLİ YAKINI	27%	7%	41%	0%
GÖRME	0%	0%	5%	0%
İŞİTME VE KONUŞMA	9%	3%	10%	0%
ORTOPEDİK	45%	14%	27%	100%
SÜREĞEN HASTALIK	9%	62%	12%	0%
ZİHİNSEL	9%	14%	5%	0%

‘İş Engel Yok Projesi Engellerin Bireylerin Hayatına Katkı Sağladı’ sorusunu cevaplayanlar engel türü açısından incelendiğinde ise,

- ‘Kesinlikle Katılıyorum’ %41’i engelli yakını, %5’i görme, %10’ işitme ve konuşma, %27’si ortopedik, %12’si süreğen hastalıklı, %5’si zihinsel engelli
- ‘Katılıyorum’ diyenlerin %27’si engelli yakını, %9’u işitme ve konuşma engelli, %45’i ortopedik engelli, %9’u süreğen hastalıklı ve zihinsel engelli
- ‘Katılmıyorum’ diyenlerin %7’si engelli yakını, %3’ü işitme ve konuşma engelli, %14’ü ortopedik engelli, %62’si süreğen hastalıklı, %14’ü zihinsel engelli
- ‘Kesinlikle Katılmıyorum’ diyenlerin %100’ünün ortopedik engelli olduğu ölçümlenmiştir.

Tablo 58: İşte Engel Yok Projesinin Engellilerin Hayatına Katkısı/Mezuniyet

MEZUNİYET	KATILİYORUM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILİYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
İLKÖĞRETİM	45%	14%	37%	0%
LİSANS	0%	7%	12%	0%
LİSANS ÜSTÜ	9%	7%	5%	0%
LİSE	27%	69%	39%	100%
ÖN LİSANS	18%	3%	7%	0%

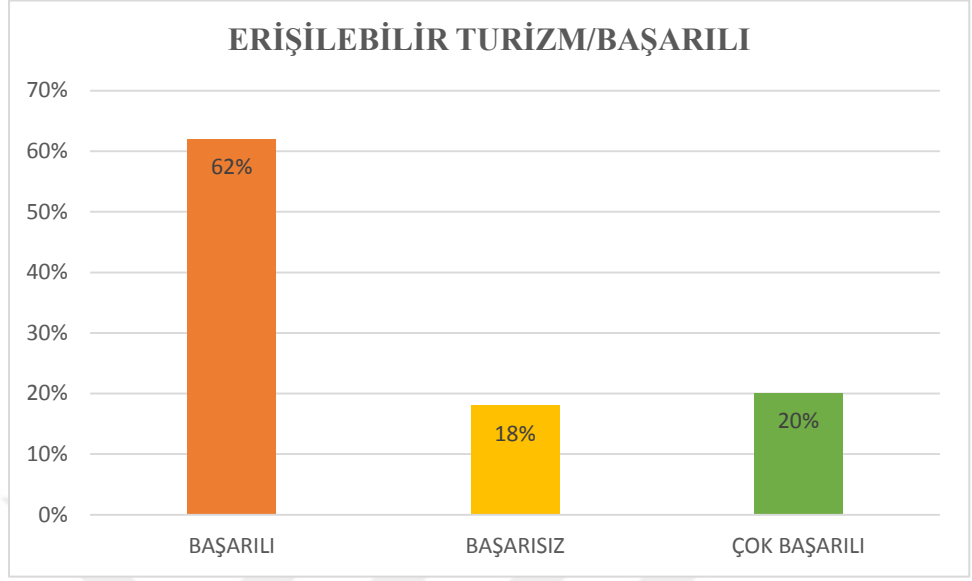
‘İş Engel Yok Projesi Engellerin Bireylerin Hayatına Katkı Sağladı’ sorusuna;

- Kesinlikle Katılıyorum’ %39’u lise, %37’si ilköğretim, %12’si lisans, %7’si ön lisans, %5’i lisansüstü,
- ‘Katılıyorum’ diyenlerin %45’i ilköğretim, %27’si lise, %18’i ön lisans, %9’u lisansüstü
- ‘Katılmıyorum’ %69’u lise, %14’ü ilköğretim, %’si lisans, %7’si lisansüstü, %3’ü ön lisans,
- ‘Kesinlikle Katılmıyorum diyenlerin %100’ünün lise mezunu olduğu ölçümlenmiştir.

Tablo 59: Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Başarı

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
BAŞARILI	63	62%
BAŞARISIZ	18	18%
ÇOK BAŞARILI	21	21%

Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Projesi’nin deneyimleyenlerin %62’si projeyi ‘Başarılı’ bulduklarını belirtirken, %21’i çok başarılı, %18’i ise başarısız bulmuşlardır.

Tablo 60: Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Başarı/Yaş

YAŞ	12-18	19-30	31-40	41+
BAŞARILI	25%	88%	54%	63%
BAŞARISIZ	0%	6%	23%	21%
ÇOK BAŞARILI	75%	6%	23%	15%

Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Projesi’ni deneyimleyen,

- 12-18 Yaş arasındakilerin %25’i ‘Başarılı’, %75’i ‘Çok Başarılı’,
- 19-30 Yaş arasındakilerin, %88’i Başarılı’, %6’sı ‘Başarısız’, %6’sı ‘Çok Başarılı’
- 31-40 Yaş arasındakilerin %54’ü ‘Başarılı’, %23’ü ‘Başarısız’, %23’ü ‘Çok Başarılı’,
- 41 yaş üstündekilerin %63’ü ‘Başarılı’, 21’i ‘Başarısız’, %15’i ‘Çok Başarılı’ buldukları ölçümlenmiştir.

Tablo 61: Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Başarı/Mezuniyet

MEZUNİYET	İLKÖĞRETİM	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	LİSE	ÖN LİSANS
BAŞARILI	55%	31%	50%	83%	44%
BAŞARISIZ	10%	54%	30%	7%	22%
ÇOK BAŞARILI	34%	15%	20%	10%	33%

‘Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Projesi’nin başarılı buluyor musunuz?’

sorusuna,

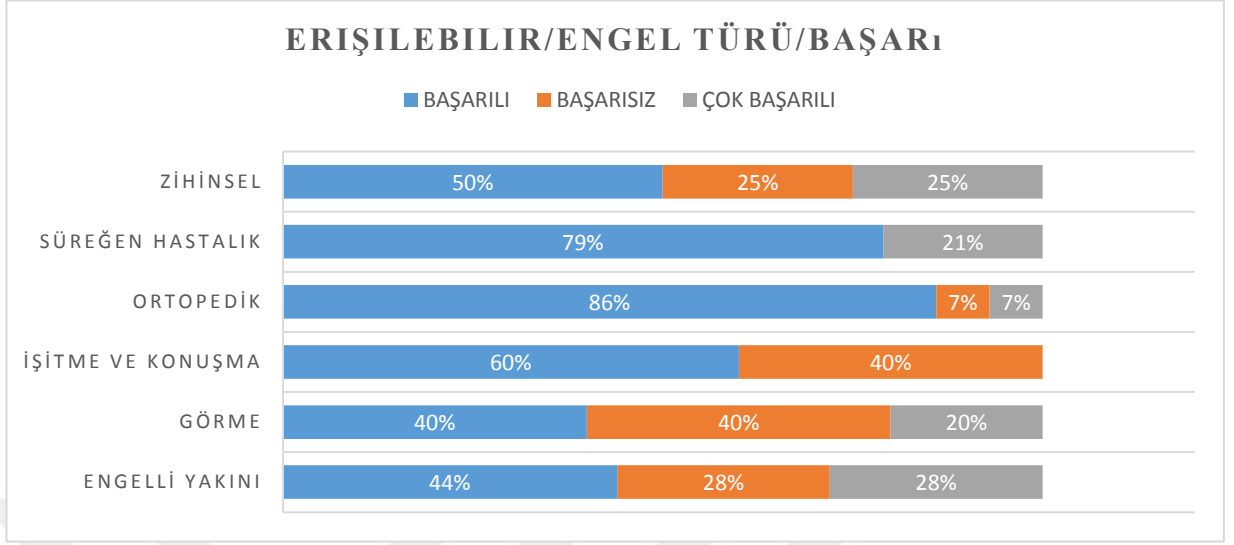
- İlköğretim mezunlarının %55'i 'Başarılı', %10'u, 'Başarısız' %35'i 'Çok Başarılı',
- Lisans mezunlarının %31'i 'Başarılı', %54'ü 'Başarısız', %15'i 'Çok Başarılı',⁹⁶
- Lisans Üstü mezunlarının %50'si 'Başarılı', %30'u 'Başarısız', %20'si 'Çok Başarılı',
- Lise mezunlarının %83'ü 'Başarılı', 7'si 'Başarısız', %10'unun ise 'Çok Başarılı' buldukları ölçümlenmiştir.

Tablo 62: Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Başarı/Engel Türü

ENGEL TÜRÜ	ENGELLİ YAKINI	GÖRME	İŞİTME VE KONUŞMA	ORTOPEDİK	SÜREĞEN HASTALIK	ZİHİNSEL
BAŞARILI	44%	40%	60%	86%	79%	50%
BAŞARISIZ	28%	40%	40%	7%		25%
ÇOK BAŞARILI	28%	20%		7%	21%	25%

'Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Projesi'nin başarılı buluyor musunuz?' sorusuna,

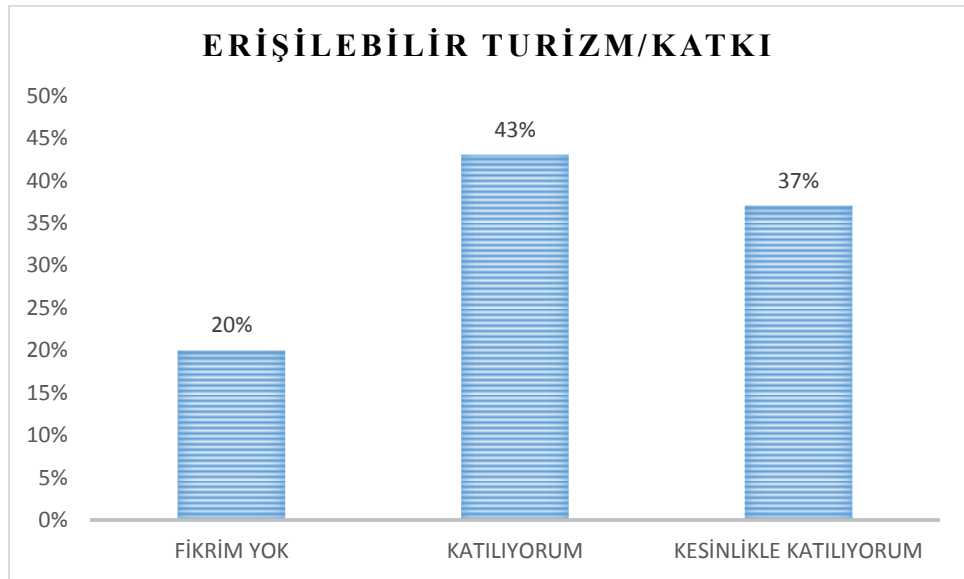
- Engelli yakınlarının %44'ü 'Başarılı', %28'i, 'Başarısız', %28'i 'Çok Başarılı',
- Görme engellileri %40'ı 'Başarılı', %40'ı 'Başarısız', %20'si 'Çok Başarılı'
- İşitme ve konuşma engellileri %60'ı 'Başarılı', %40'ı 'Başarısız',
- Ortopedik engellilerin %87'u 'Başarılı', 7'si 'Başarısız', %7 ise 'Çok Başarılı'
- Süreğen hastalıklıların %79'u 'Başarılı', 7'si, %21 ise 'Çok Başarılı'
- Zihinsel engellilerin %50'si 'Başarılı', 25'i 'Başarısız', %25'i ise 'Çok Başarılı' buldukları ölçümlenmiştir.

Tablo 63: Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Katkı

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
FİKRİM YOK	20	20%
KATILIYORUM	44	43%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	38	37%

‘Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı’ sorusuna projeyi deneyimleyenlerin %43’ü ‘Katılıyorum’, %37’si ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %20’si ise ‘Fikrim Yok’ demiştir.

Tablo 64: Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Katkı/Yaş

	12-18	19-30	31-40	41+
FİKRİM YOK	0%	25%	23%	19%
KATILIYORUM	100%	31%	42%	38%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	0%	44%	35%	42%

‘Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı’ sorusuna,

- 12-18 Yaş arasındakilerin %100’ü ‘Katılıyorum’
- 19-30 Yaş arasındakilerin, %25’ü ‘Fikrim Yok’, %31’i ‘Katılıyorum’, %44’ü ‘Kesinlikle Katılıyorum,’
- 31-40 Yaş arasındakilerin %23’ü ‘Fikrim Yok’, %42’si ‘Katılıyorum’, %35’i ‘Kesinlikle Katılıyorum,’
- 41 yaş üstündekilerin %19’u ‘Fikrim Yok’, %38’i ‘Katılıyorum’, %42’si ‘Kesinlikle Katılıyorum’ seçenekleri ölçümlenmiştir.

Tablo 65: Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Katkı/Eğitim

	İLKÖĞRETİM	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	LİSE	ÖN LİSANS
FİKRİM YOK	3%	15%	20%	37%	0%
KATILIYORUM	72%	8%	30%	34%	56%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	24%	77%	50%	29%	44%

‘Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı’ sorusuna,

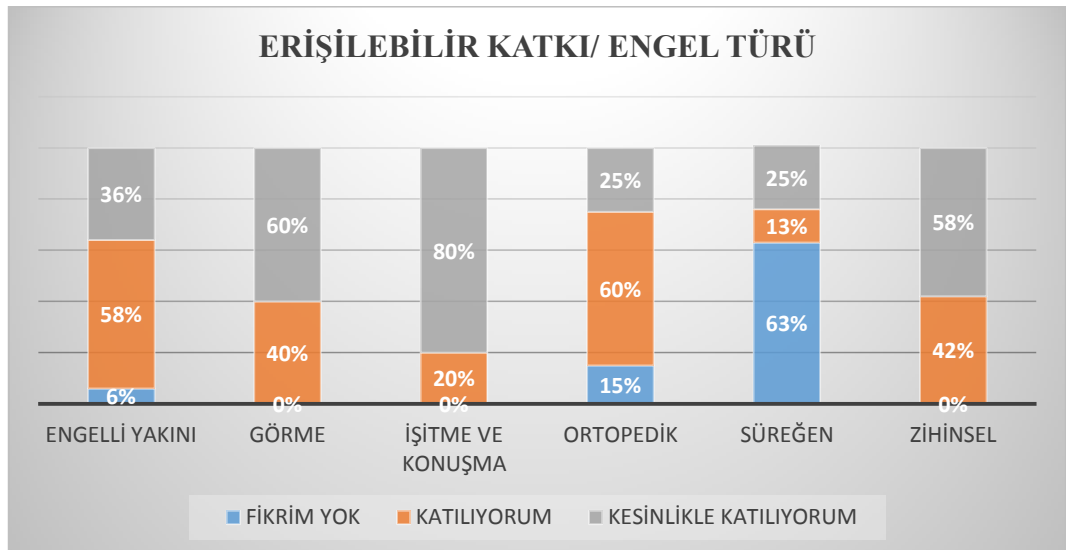
- İlköğretim mezunlarının %3’ü ‘Fikrim Yok’, %72’si ‘Katılıyorum’, %24’ü ‘Kesinlikle Katılıyorum’
- Lisans mezunlarının, %15’i ‘Fikrim Yok’, %8’i ‘Katılıyorum’, %77’si ‘Kesinlikle Katılıyorum,’
- Lisans mezunlarının %20’si ‘Fikrim Yok’, %30’u ‘Katılıyorum’, %50’si ‘Kesinlikle Katılıyorum,’
- Lise mezunlarının %37’si ‘Fikrim Yok’, %34’ü ‘Katılıyorum’, %29’u ‘Kesinlikle Katılıyorum’ seçenekleri ölçümlenmiştir.

Tablo 66: Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Katkı/Engel Türü

	ENGELLİ YAKINI	GÖRME	İŞİTME VE KONUŞMA	ORTOPEDİK	SÜREĞEN	ZİHİNSEL
FİKRİM YOK	6%			15%	63%	
KATILIYORUM	58%	40%	20%	60%	13%	42%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	36%	60%	80%	25%	25%	58%

‘Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı’ sorusuna,

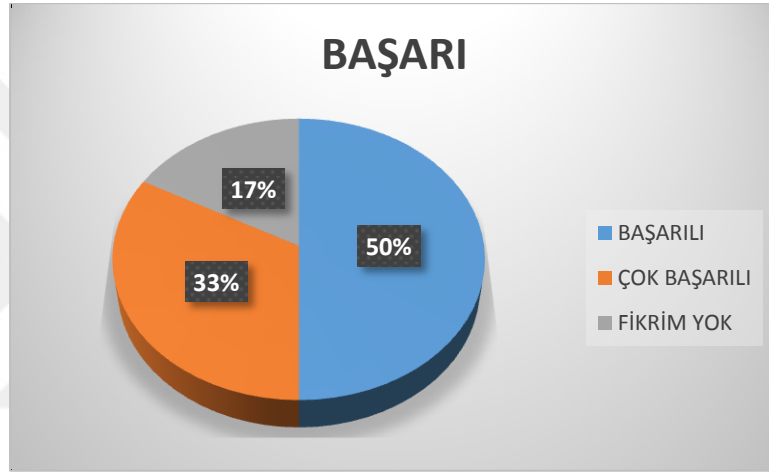
- Engelli Yakınlarının %6’sı ‘Fikrim Yok’, %58’i ‘Katılıyorum’, %36’sı ‘Kesinlikle Katılıyorum’
- Görme engellilerin %40’ı ‘Katılıyorum’, %60’ı ‘Kesinlikle Katılıyorum’,
- İşitme ve konuşma engellilerin %20’si ‘Katılıyorum’, %80’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’,
- Ortopedik engellilerin %15’i ‘Fikrim Yok’, %60’ı ‘Katılıyorum’, %25’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’,
- Süreğen hastaların %63’ü ‘Fikrim Yok’, %13’ü ‘Katılıyorum’, %25’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’,
- Zihinsel engellilerin, %42’si ‘Katılıyorum’, %58’i Kesinlikle Katılıyorum’ seçenekleri ölçümlenmiştir.

Tablo 67: İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri/Başarı

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
BAŞARILI	15	50%
ÇOK BAŞARILI	10	33%
FİKRİM YOK	5	17%

İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Projesi'nin deneyimleyenlerin %50'si projeyi 'Başarılı', %33'ü 'Çok Başarılı', %17'si 'Fikrim Yok' demeyi tercih etmiştir.

Tablo 68: İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Başarı/Yaş

	12-18	19-30	31-40	41+
BAŞARILI		83%	56%	38%
ÇOK BAŞARILI			44%	46%
FİKRİM YOK	100%	17%		15%

'İstanbul Sosyal Darüş Şifahaneleri Projesi'ni başarılı buluyor musunuz?' sorusuna projeyi deneyimleyen

- 12-18 Yaş arasındakilerin %100'ü 'Fikrim Yok'
- 19-30 Yaş arasındakilerin, %83'ü Başarılı', %17'si 'Fikrim Yok',
- 31-40 Yaş arasındakilerin %56'sı 'Başarılı', %44'ü 'Çok

- 41 yaş üstündekilerin %38'i 'Başarılı', %46'sı 'Çok Başarılı', %15'i ise 'Fikrim Yok' seçeneklerini tercih etmiştir.

Tablo 69: İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Başarı/Eğitim

	İLKÖĞRETİM	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	LİSE	ÖN LİSANS
BAŞARILI	33%	40%	50%	67%	33%
ÇOK BAŞARILI	17%	60%	50%	17%	67%
FİKRİM YOK	50%	0%	0%	17%	0%

'İstanbul Sosyal Darüş Şifahaneleri Projesi'ni başarılı buluyor musunuz?' sorusuna projeyi deneyimleyen,

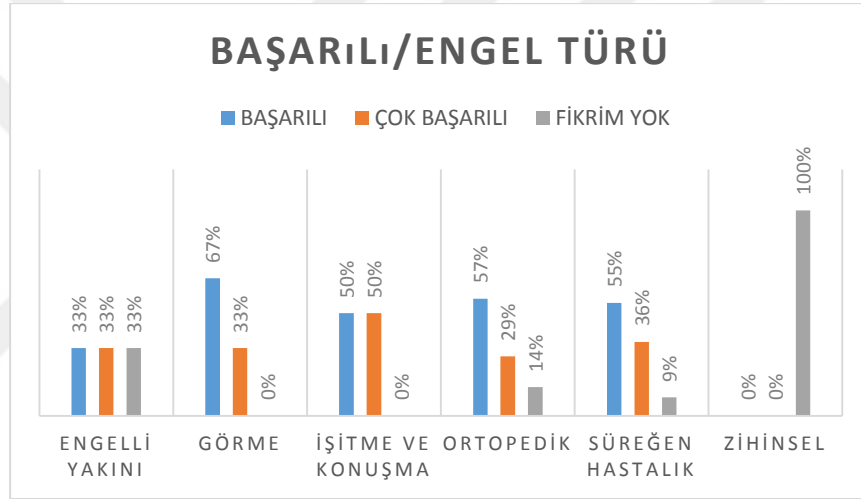
- İlköğretim mezunlarının %33'ü 'Başarılı', %17'si 'Çok Başarılı', %50'si 'Fikrim Yok'
- Lisans mezunlarının %40'ı 'Başarılı', %60'ı 'Çok Başarılı',
- Lisans Üstü mezunlarının %50'si 'Başarılı', %50'si 'Çok Başarılı'
- Lise mezunlarının %67'si 'Başarılı', %17'si 'Çok Başarılı', %17'si 'Fikrim Yok'
- Ön Lisans mezunlarının %33'ü 'Başarılı', %67'si 'Çok Başarılı' buldukları ölçümlenmiştir.

Tablo 70: İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Başarı/Engel Türü

	ENGELLİ YAKINI	GÖRME	İŞİTME VE KONUŞMA	ORTOPEDİK	SÜREĞEN HASTALIK	ZİHİNSEL
BAŞARILI	33%	67%	50%	57%	55%	
ÇOK BAŞARILI	33%	33%	50%	29%	36%	
FİKRİM YOK	33%	0%	0%	14%	9%	100%

'İstanbul Sosyal Darüş Şifahaneleri Projesi'ni başarılı buluyor musunuz?' sorusuna projeyi deneyimleyen,

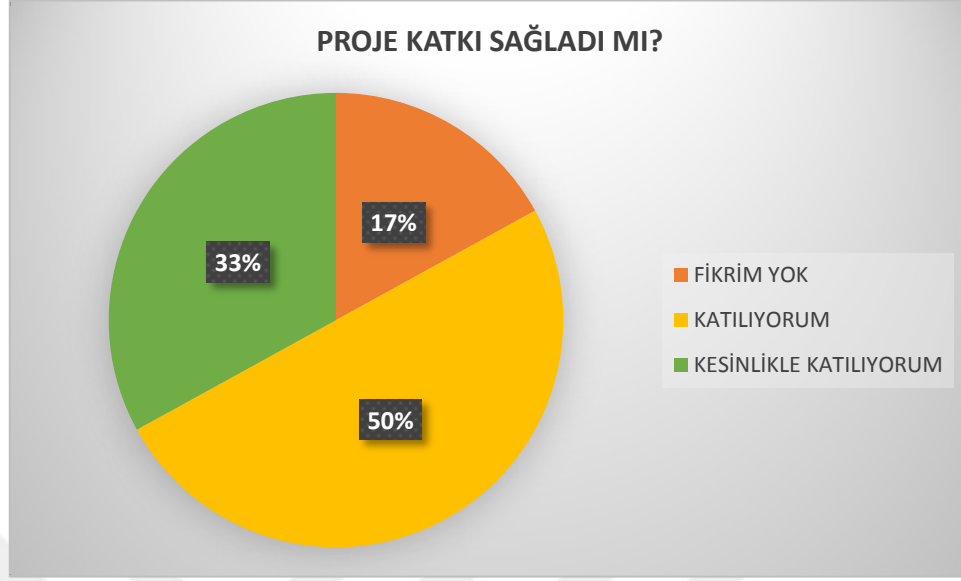
- Engelli yakınlarının %33'ü 'Başarılı', %34'ü Çok Başarılı, %33'ü Fikrim Yok,
- Görme engellileri %67'si 'Başarılı', %33'ü Çok Başarılı,
- İşitme ve konuşma engellileri %50'si 'Başarılı', %50'ü Çok Başarılı,
- Ortopedik engellilerin %57'si 'Başarılı', %29'u Çok Başarılı, %14'ü Fikrim Yok,
- Süreğen hastalıklıların %55'i 'Başarılı', %36'sı Çok Başarılı, %9'u Fikrim Yok,
- Zihinsel engellilerin %100'ü 'Fikrim Yok' cevabını tercih etmiştir.

Tablo 71: İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Katkı

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
FİKRİM YOK	5	17%
KATILIYORUM	15	50%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	10	33%

‘İstanbul Sosyal Darüş Şifahaneleri engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?’ sorusuna projeyi deneyimleyenlerin %50’si ‘Katılıyorum’, %33’ü ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %17’si ise ‘Fikrim Yok’ cevaplarını vermiştir.

Tablo 72: İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Katkı/Yaş

YAŞ ARALIĞI	12-18	19-30	31-40	41+
FİKRİM YOK	100%	17%		25%
KATILIYORUM		83%	56%	
KESİNLİKLE KATILIYORUM		0%	44%	75%

İstanbul Sosyal Darüş Şifahaneleri Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?’ sorusuna,

- 12-18 Yaş arasındakilerin %100’ü ‘Fikrim Yok’
- 19-30 Yaş arasındakilerin, %17’ü ‘Fikrim Yok’, %83’ü ‘Katılıyorum’, ‘
- 31-40 Yaş arasındakilerin %56’si ‘Katılıyorum’, ‘44’ü ‘Kesinlikle Katılıyorum,
- 41 yaş üstündekilerin %25’i ‘Fikrim Yok’, %75’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’ cevaplarını vermişlerdir.

Tablo 73: İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Katkı/Engel Türü

ENGEL TÜRÜ	ENGELLİ YAKINI	GÖRME	İŞİTME VE KONUŞMA	ORTOPEDİK	SÜREĞEN HASTALIK	ZİHİNSEL
FİKRİM YOK	33%			14%	9%	100%
KATILIYORUM	33%	67%	50%	57%	55%	
KESİNLİKLE KATILIYORUM	34%	33%	50%	29%	36%	

İstanbul Sosyal Darüş Şifahaneleri Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?’ sorusuna,

- Engelli Yakınlarının %33’ü ‘Fikrim Yok’, %33’ü ‘Katılıyorum’, %34’ü ‘Kesinlikle Katılıyorum’
- Görme engellilerin %50’i ‘Katılıyorum’, %50’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’,
- İşitme ve konuşma engellilerin %50’si ‘Katılıyorum’, %50’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’,
- Ortopedik engellilerin %14’ü ‘Fikrim Yok’, %57’si ‘Katılıyorum’, %29’u ‘Kesinlikle Katılıyorum’,
- Süreğen hastaların %9’u ‘Fikrim Yok’, %55’i ‘Katılıyorum’, %36’sı ‘Kesinlikle Katılıyorum’,
- Zihinsel engellilerin, %100’ü ‘Fikrim Yok’ cevabını vermiştir.

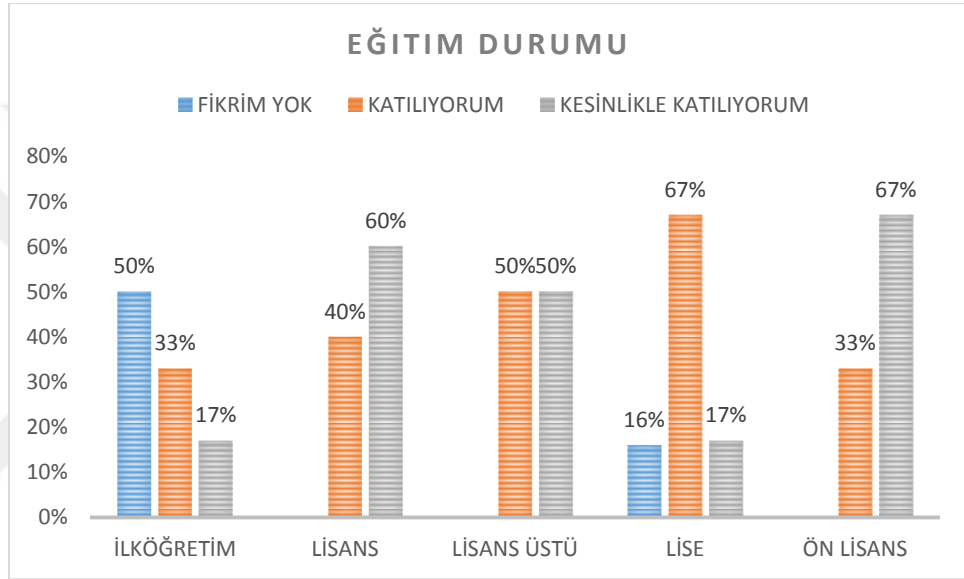
Tablo 74: İstanbul Sosyal Darüşşifahaneleri Katkı/Mezuniyet

MEZUNİYET	İLKÖĞRETİM	LİSANS	LİSANS ÜSTÜ	LİSE	ÖN LİSANS
FİKRİM YOK	50%	0%	0%	16%	0%
KATILIYORUM	33%	40%	50%	67%	33%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	17%	60%	50%	17%	67%

İstanbul Sosyal Darüş Şifahaneleri Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?’ sorusuna,

İlköğretim mezunlarının %50’si ‘Fikrim Yok’, %33’ü ‘Katılıyorum’, %17’si ‘Kesinlikle Katılıyorum’

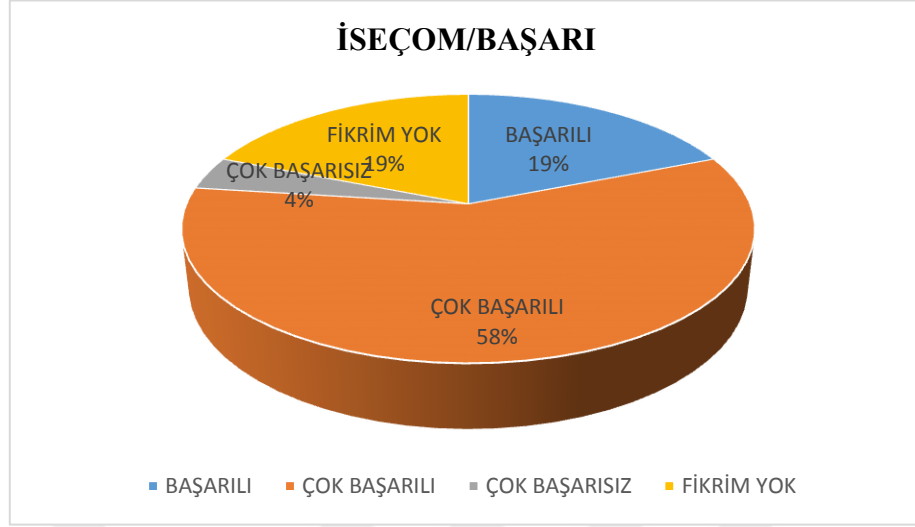
- Lisans mezunlarının, %40'ı 'Katılıyorum', '%60'ı 'Kesinlikle Katılıyorum',
- Lisansüstü mezunlarının %50'si 'Katılıyorum', 50'si 'Kesinlikle Katılıyorum',
- Lise mezunlarının %16'sı 'Fikrim Yok', %67'si 'Katılıyorum', %17'si 'Kesinlikle Katılıyorum' seçenekleri ölçümlenmiştir.
- Ön lisans mezunlarının, %33'ü 'Katılıyorum', %67'si 'Kesinlikle Katılıyorum' cevaplarını vermiştir.

Tablo 75: İSEÇOM Başarı

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
BAŞARILI	28	19%
ÇOK BAŞARILI	88	58%
ÇOK BAŞARISIZ	6	4%
FİKRİM YOK	28	19%

'İSEÇOM Projesi'nin başarılı buluyor musunuz?' sorusuna projeyi deneyimleyenlerin %58'i 'Çok Başarılı', %19'u Fikrim Yok', %19'u 'Başarılı', %4'ü ise 'Çok Başarısız' cevaplarını vermiştir.

Tablo 76: İSEÇOM Başarı/Yaş

YAŞ ARALIĞI	12-18	19-30	31-40	41+
BAŞARILI	9%	16%	14%	24%
ÇOK BAŞARILI	64%	72%	66%	49%
ÇOK BAŞARISIZ		6%		6%
FİKRİM YOK	27%	6%	20%	22%

‘İSEÇOM Projesini başarılı buluyor musunuz?’ sorusuna,

- 12-18 Yaş arasındakilerin %9’u ‘Başarılı’, %64’ü ‘Çok Başarılı’, %27’si ‘Fikrim Yok’,
- 19-30 Yaş arasındakilerin, %16’sı Başarılı, %72’si ‘Çok Başarılı’, %6’sı ‘Çok Başarısız’, %6’sı ‘Fikrim Yok’,
- 31-40 Yaş arasındakilerin %14’ü ‘Başarılı’ %66’sı ‘Çok Başarılı’, %20’si ‘Fikrim Yok’,
- 41 yaş üstündekilerin %24’ü ‘Başarılı’ %49’u ‘Çok Başarılı’, %6’sı ‘Çok Başarısız’, %22’si ise ‘Fikrim Yok’ seçeneklerini tercih etmiştir.

Tablo 77: İSEÇOM Başarı/Mezuniyet

MEZUNİYET	İLKÖĞRETİM	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	LİSE	ÖN LİSANS
BAŞARILI	22%	7%	27%	16%	38%
ÇOK BAŞARILI	62%	64%	36%	64%	31%
ÇOK BAŞARISIZ	3%	11%		2%	8%
FİKRİM YOK	14%	18%	37%	18%	23%

‘İSEÇOM Projesini başarılı buluyor musunuz?’ sorusuna,

- İlköğretim mezunlarının %22’si ‘Başarılı’, %62’si ‘Çok Başarılı’, %3’ü ‘Çok Başarısız’, %14’ü ‘Fikrim Yok’
- Lisans mezunlarının %7’si ‘Başarılı’, %64’ü ‘Çok Başarılı’, %11’i ‘Çok Başarısız’, %18’i ‘Fikrim Yok’,
- Lisans Üstü mezunlarının %27’si ‘Başarılı’, %36’sı ‘Çok Başarılı’, %37’si ‘Fikrim Yok’,
- Lise mezunlarının %16’sı ‘Başarılı’, %64’ü ‘Çok Başarılı’, %2’si ‘Çok Başarısız’, %18’i ‘Fikrim Yok’
- Ön Lisans mezunlarının %38’i ‘Başarılı’, %31’i ‘Çok Başarılı’, %8’i ‘Çok Başarısız’, %23’ü ise ‘Fikrim Yok’ cevabını vermiştir.

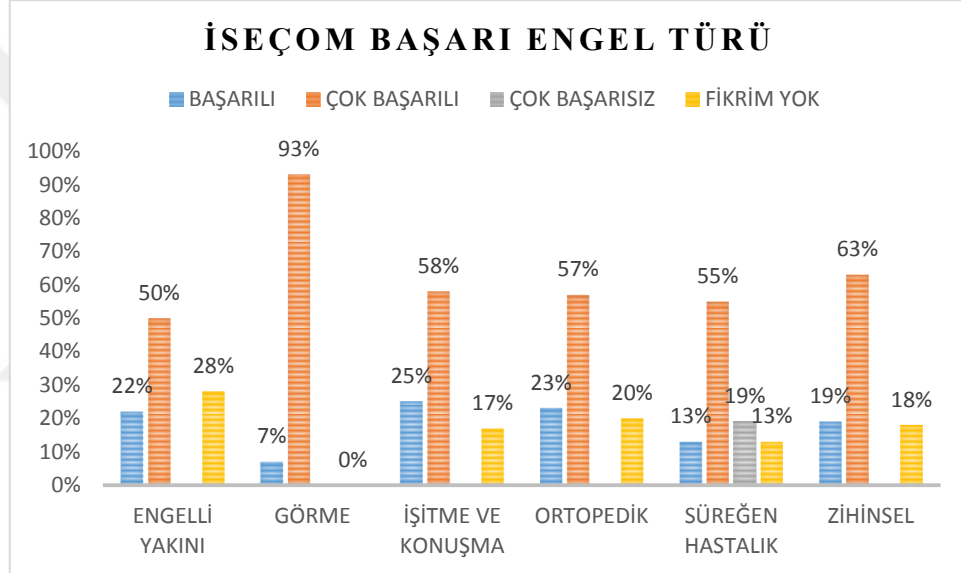
Tablo 78: İSEÇOM Başarı/Engel Türü

	ENGELLİ YAKINI	GÖRME	İŞİTME VE KONUŞMA	ORTOPEDİK	SÜREĞEN HASTALIK	ZİHİNSEL
BAŞARILI	22%	7%	25%	23%	13%	19%
ÇOK BAŞARILI	50%	93%	58%	57%	55%	63%
ÇOK BAŞARISIZ	0%	0%	0%	0%	19%	0%
FİKRİM YOK	28%	0%	17%	20%	13%	18%

‘İSEÇOM Projesini başarılı buluyor musunuz?’ sorusuna,

- Engelli yakınlarının %22’si ‘Başarılı’, %50’si ‘Çok Başarılı’, %28’i ‘Fikrim Yok’,
- Görme engellileri %7’si ‘Başarılı’, %93’ü ‘Çok Başarılı’,

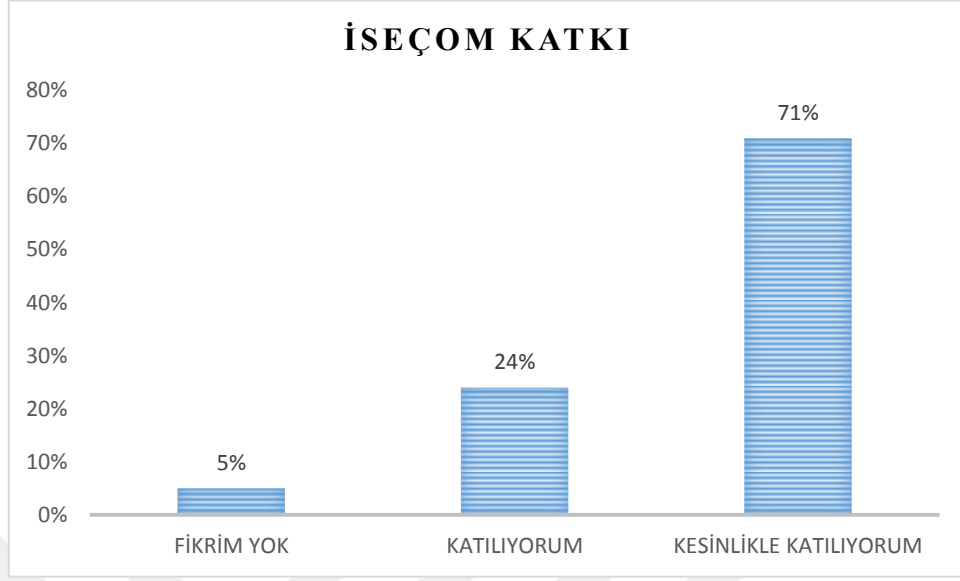
- İşitme ve konuşma engellileri %25'i 'Başarılı', %58'i Çok Başarılı, %17'si Fikrim Yok,
- Ortopedik engellilerin %23'ü 'Başarılı', %57'si Çok Başarılı, %20'si Fikrim Yok,
- Süreğen hastalıklıların %13'ü 'Başarılı', %55'i Çok Başarılı, %19'u Çok Başarısız, %17'si Fikrim Yok,
- Zihinsel engellilerin %19'u Başarılı, %63'ü Çok Başarılı, %18'i Fikrim Yok cevabını vermiştir.

Tablo 79: İSEÇOM Katkı

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
FİKRİM YOK	8	5%
KATILIYORUM	36	24%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	106	71%

‘İSEÇOM Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?’ sorusuna projeyi deneyimleyenlerin %71'i ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %24’ü ‘Katılıyorum’, %5’i ise ‘Fikrim Yok’ cevabını vermiştir.

Tablo 80: İSEÇOM Katkı/Yaş Aralığı

YAŞ ARALIĞI	12-18	19-30	31-40	41+
FİKRİM YOK	27%	3%	9%	1%
KATILIYORUM	18%	13%	26%	29%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	55%	84%	65%	69%

‘İSEÇOM Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?’ sorusuna,

- 12-18 Yaş arasındakilerin %27’üsi ‘Fikrim Yok’, %18’i ‘Katılıyorum’, %55’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’,
- 19-30 Yaş arasındakilerin, %3’ü ‘Fikrim Yok’, %13’ü ‘Katılıyorum’, %84’ü ‘Kesinlikle Katılıyorum’,
- 31-40 Yaş arasındakilerin %9’ ‘Fikrim Yok’, %26’sı ‘Katılıyorum’, 65’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’,
- 41 yaş üstündekilerin %1’i ‘Fikrim Yok’, %29’u ‘Katılıyorum’, %69’u ‘Kesinlikle Katılıyorum’ cevaplarını vermişlerdir.

Tablo 81: İSEÇOM Katkı/Mezuniyet

	İLKÖĞRETİM	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	LİSE	ÖN LİSANS
FİKRİM YOK	16%		9%	2%	
KATILIYORUM	19%	29%	36%	20%	38%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	65%	71%	55%	78%	62%

‘İSEÇOM Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?’ sorusuna, İlköğretim mezunlarının %16’sı ‘Fikrim Yok’, %19’u ‘Katılıyorum’, %65’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’

- Lisans mezunlarının, %29’u ‘Katılıyorum’, %71’i ‘Kesinlikle Katılıyorum,
- Lisansüstü mezunlarının, %9’u ‘Fikrim Yok’, %36’s ‘Katılıyorum’, %55’i ‘Kesinlikle Katılıyorum,
- Lise mezunlarının %2’s ‘Fikrim Yok’, %20’si ‘Katılıyorum’, %78’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’ seçenekleri ölçümlenmiştir.
- Ön lisans mezunlarının, %38’i ‘Katılıyorum’, %62’si ‘Kesinlikle Katılıyorum’ cevaplarını vermiştir.

Tablo 82: İSEÇOM Katkı/Engel Türü

ENGEL TÜRÜ	ENGELLİ YAKINI	GÖRME	İŞİTME VE KONUŞMA	ORTOPEDİK	SÜREĞEN HASTALIK	ZİHİNSEL
FİKRİM YOK	9%			10%	3%	
KATILIYORUM	33%	33%	33%	17%	13%	19%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	58%	67%	67%	73%	84%	81%

‘İSEÇOM Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?’ sorusuna,

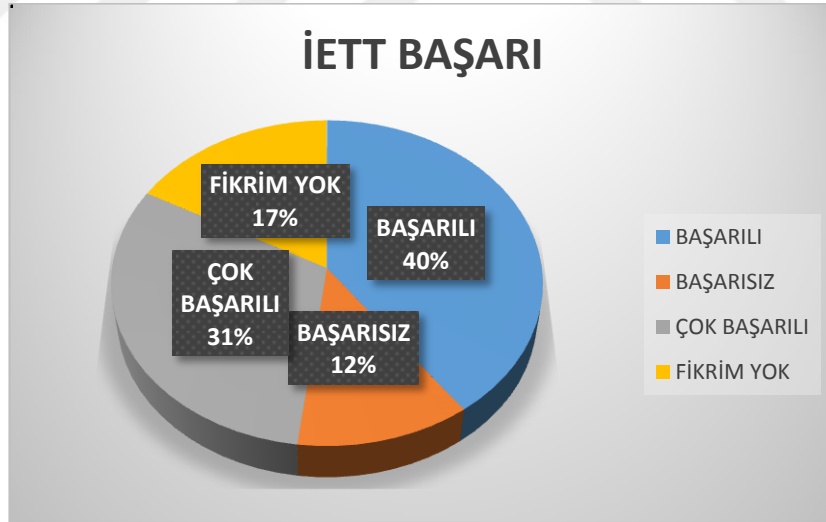
- Engelli Yakınlarının %9’u ‘Fikrim Yok’, %33’ü ‘Katılıyorum’, %58’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’
- Görme engellilerin %33’ü ‘Katılıyorum’, %67’si ‘Kesinlikle Katılıyorum,
- İşitme ve konuşma engellilerin %33’ü ‘Katılıyorum’, %67’si ‘Kesinlikle Katılıyorum,

- Ortopedik engellilerin %10'u 'Fikrim Yok', %17'si 'Katılıyorum', %73'ü 'Kesinlikle Katılıyorum,
- Süreğen hastaların %3'ü 'Fikrim Yok', %13'ü 'Katılıyorum', %84'ü 'Kesinlikle Katılıyorum,
- Zihinsel engellilerin, %19'u 'Katılıyorum', %81'i 'Kesinlikle Katılıyorum' cevabını vermiştir.

Tablo 83: İETT Bilgilendirme Servisi Başarı

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
BAŞARILI	97	40%
BAŞARISIZ	30	12%
ÇOK BAŞARILI	78	31%
FİKRİM YOK	43	17%

'İETT Bilgilendirme Servisi'ni başarılı buluyor musunuz?' sorusuna projeyi deneyimleyenlerin %40'ı 'Başarılı', 12'si 'Başarısız', %31'i 'Çok Başarılı', %17'si ise 'Fikrim Yok' cevabını vermiştir.

Tablo 84: İETT Bilgilendirme Servisi Başarı/Yaş

YAŞ ARALIĞI	12-18	19-30	31-40	41+
BAŞARILI	67%	48%	53%	28%
BAŞARISIZ	8%	15%	4%	15%
ÇOK BAŞARILI	8%	15%	31%	39%
FİKRİM YOK	17%	22%	13%	18%

‘İETT Bilgilendirme Servisi’ni başarılı buluyor musunuz?’ sorusuna,

- 12-18 Yaş arasındakilerin %67’si ‘Başarılı’, %8’i ‘Başarısız’, %8’i ‘Çok Başarılı’, %17’si ‘Fikrim Yok’,
- 19-30 Yaş arasındakilerin %48’i ‘Başarılı’, %15’i ‘Başarısız’, %15’i ‘Çok Başarılı’, %22’si ‘Fikrim Yok’,
- 31-40 Yaş arasındakilerin %53’ü ‘Başarılı’, %4’ü ‘Başarısız’, %31’i ‘Çok Başarılı’, %13’ü ‘Fikrim Yok’,
- 41 Yaş arasındakilerin %28’i ‘Başarılı’, %15’i ‘Başarısız’, %39’u ‘Çok Başarılı’, %18’si ‘Fikrim Yok’ cevabını vermiştir.

Tablo 85: İETT Bilgilendirme Servisi Başarı/Mezuniyet

MEZUNİYET	İLKÖĞRETİM	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	LİSE	ÖN LİSANS
BAŞARILI	41%	30%	57%	37%	50%
BAŞARISIZ	15%	8%	0%	14%	6%
ÇOK BAŞARILI	37%	30%	14%	33%	11%
FİKRİM YOK	7%	33%	29%	16%	33%

‘İETT Bilgilendirme Servisi’ni başarılı buluyor musunuz?’ sorusuna,

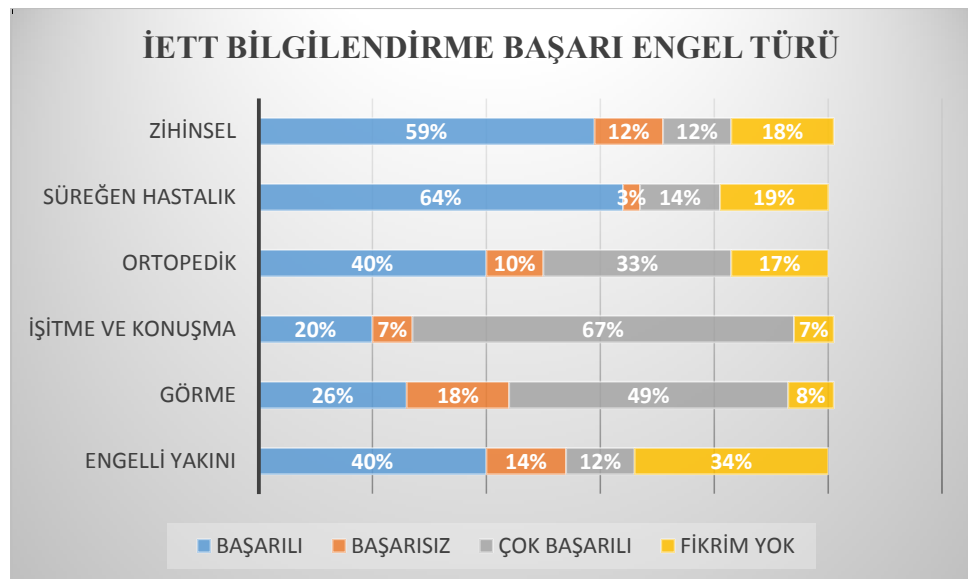
- İlköğretim mezunlarının %41’i ‘Başarılı’, %15’i ‘Başarısız’, %37’si ‘Çok Başarılı’, %7’si ‘Fikrim Yok’,
- Lisans mezunlarının %30’u ‘Başarılı’, %8’i ‘Başarısız’, %30’u ‘Çok Başarılı’, %7’si ‘Fikrim Yok’,
- Lisans Üstü mezunlarının %57’si ‘Başarılı’, %14’ü ‘Çok Başarılı’, %29’u ‘Fikrim Yok’,
- Lise mezunlarının %37’si ‘Başarılı’, %14’ü ‘Başarısız’, %33’ü ‘Çok Başarılı’, %16’sı ‘Fikrim Yok’,
- Ön Lisans mezunlarının %50’si ‘Başarılı’, %6’sı ‘Başarısız’, %11’i ‘Çok Başarılı’, %33’ü ‘Fikrim Yok’ cevabını vermiştir.

Tablo 86: İETT Bilgilendirme Servisi Başarı/Engel Türü

ENGEL TÜRÜ	ENGELLİ YAKINI	GÖRME	İŞİTME VE KONUŞMA	ORTOPE DİK	SÜREĞEN HASTALIK	ZİHİNSEL
BAŞARILI	40%	26%	20%	40%	64%	59%
BAŞARISIZ	14%	18%	7%	10%	3%	12%
ÇOK BAŞARILI	12%	49%	67%	33%	14%	12%
FİKRİM YOK	34%	8%	7%	17%	19%	18%

‘İETT Bilgilendirme Servisi’ni başarılı buluyor musunuz?’ sorusuna,

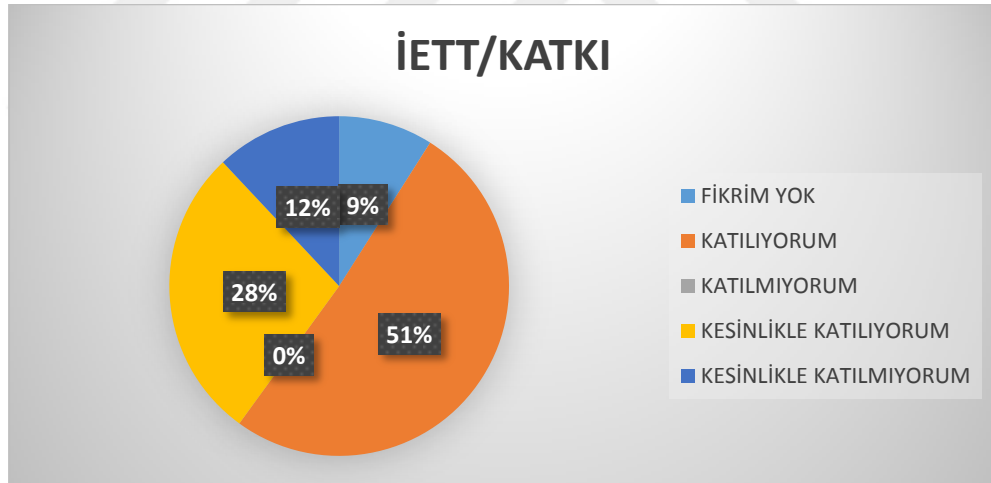
- Engelli yakınlarının %40’ı ‘Başarılı’, %14’ü ‘Başarısız’, %12’si ‘Çok Başarılı’, %34’ü ‘Fikrim Yok’,
- Görme engellileri %26’sı ‘Başarılı’, %18’i ‘Başarısız’, %49’u ‘Çok Başarılı’, %8’i ‘Fikrim Yok’,
- İşitme ve konuşma engellilerin %20’si ‘Başarılı’, %7’si ‘Başarısız’, %67’si ‘Çok Başarılı’, %7’si ‘Fikrim Yok’,
- Ortopedik engellilerin %40’ı ‘Başarılı’, %10’u ‘Başarısız’, %33’ü ‘Çok Başarılı’, %17’si ‘Fikrim Yok’,
- Süreğen hastalıklıların %64’ü ‘Başarılı’, %3’ü ‘Başarısız’, %14’ü ‘Çok Başarılı’, %19’u ‘Fikrim Yok’,
- Zihinsel engellilerin %59’u ‘Başarılı’, %12’si ‘Başarısız’, %12’si ‘Çok Başarılı’, %18’i ‘Fikrim Yok’ cevabını vermiştir.

Tablo 87: İETT Bilgilendirme Servisi Katkı

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
FİKRİM YOK	22	9%
KATILIYORUM	126	51%
KATILMIYORUM	1	0%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	69	28%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	30	12%

‘İETT Bilgilendirme Servisi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?’ sorusuna projeyi deneyimleyenlerin %51’i ‘Katılıyorum’, %28’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %12’si ‘Kesinlikle Katılmıyorum’, %9’u ise ‘Fikrim Yok’ cevabını vermiştir.

Tablo 88: İETT Bilgilendirme Servisi Katkı/Yaş

	12-18	19-30	31-40	41+
FİKRİM YOK	33%	7%	7%	8%
KATILIYORUM	59%	61%	56%	44%
KATILMIYORUM			2%	
KESİNLİKLE KATILIYORUM	8%	20%	25%	33%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM		13%	9%	14%

‘İETT Bilgilendirme Servisi Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?’ sorusuna,

- 12-18 Yaş arasındakilerin %33’ü ‘Fikrim Yok’, %59’u ‘Katılıyorum’, %8’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’,
- 19-30 Yaş arasındakilerin, %7’si ‘Fikrim Yok’, %61’i ‘Katılıyorum’, %20’si ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %13’ü ‘Kesinlikle Katılmıyorum’,
- 31-40 Yaş arasındakilerin %7’si ‘Fikrim Yok’, %56’sı ‘Katılıyorum’, %2’si ‘Katılmıyorum’, %25’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %9’u ‘Kesinlikle Katılmıyorum’,
- 41 yaş üstündekilerin %8’i ‘Fikrim Yok’, %44’ü ‘Katılıyorum’, %33’ü ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %14’ü ‘Kesinlikle Katılmıyorum’ cevabını vermiştir.

Tablo 89: İETT Bilgilendirme Servisi Katkı/Engel Türü

ENGEL TÜRÜ	ENGELLİ YAKINI	GÖRME	İŞİTME VE KONUŞMA	ORTOPEDİK	SÜREĞEN HASTALIK	ZİHİNSEL
FİKRİM YOK	20%	0%	0%	12%	6%	24%
KATILIYORUM	74%	19%	80%	42%	78%	71%
KATILMIYORUM	0%	0%	0%	2%	0%	
KESİNLİKLE KATILIYORUM	6%	49%	13%	37%	17%	6%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	0%	32%	7%	8%	0%	

‘İETT Bilgilendirme Servisi Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?’ sorusuna,

- Engelli Yakınlarının %20’si ‘Fikrim Yok’, %74’ü ‘Katılıyorum’, %6’sı ‘Kesinlikle Katılıyorum’,
- Görme engellilerin, %19’u ‘Katılıyorum’, %49’u ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %32’si ‘Kesinlikle Katılmıyorum’
- İşitme ve konuşma engellilerin, %80’i ‘Katılıyorum’, %13’ü ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %7’si ‘Kesinlikle Katılmıyorum’,

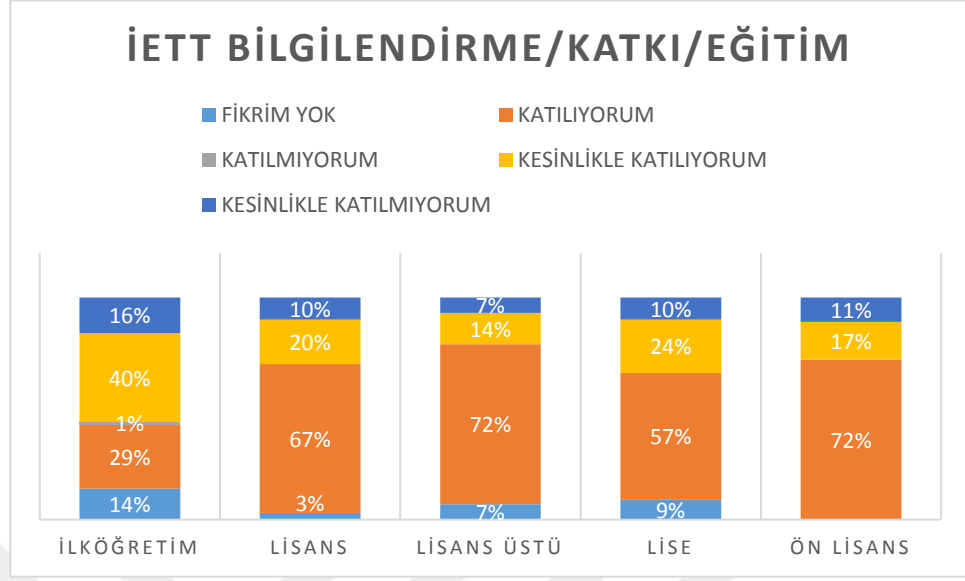
- Ortopedik engellilerin %12'si 'Fikrim Yok', %42'si 'Katılıyorum', %2'si 'Katılmıyorum', %37'si 'Kesinlikle Katılıyorum', %8'i 'Kesinlikle Katılmıyorum',
- Süreçten hastaların %6'sı 'Fikrim Yok', %78'i 'Katılıyorum', %17'si 'Kesinlikle Katılıyorum',
- Zihinsel engellilerin %24'ü 'Fikrim Yok', %71'i 'Katılıyorum', %6'sı ise 'Kesinlikle Katılıyorum' cevabını vermiştir.

Tablo 90: İETT Bilgilendirme Servisi Katkı/Mezuniyet

MEZUNİYET	İLKÖĞRETİM	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	LİSE	ÖN LİSANS
FİKRİM YOK	14%	3%	7%	9%	
KATILIYORUM	29%	68%	71%	57%	72%
KATILMIYORUM	1%				
KESİNLİKLE KATILIYORUM	40%	20%	14%	24%	17%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	16%	10%	7%	10%	11%

'İETT Bilgilendirme Servisi Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?' sorusuna,

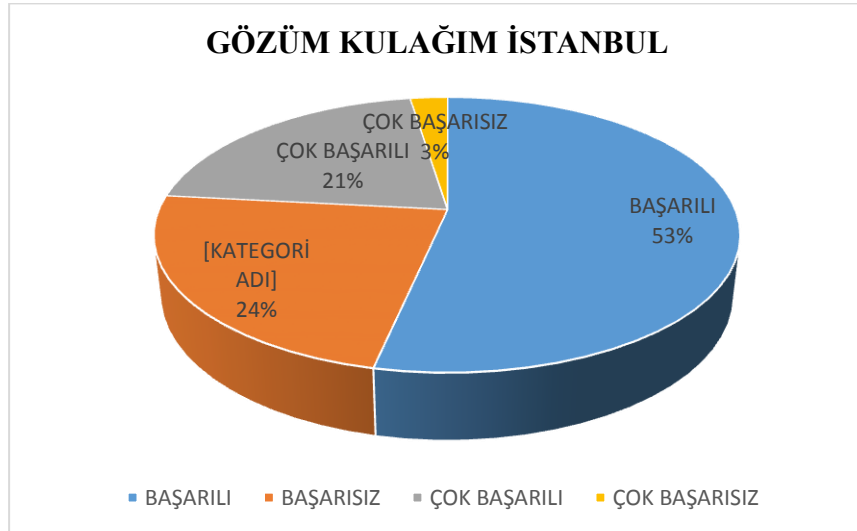
- İlköğretim mezunlarının %14'ü 'Fikrim Yok', %29'u 'Katılıyorum', %1'i 'Katılmıyorum', %40'ı 'Kesinlikle Katılıyorum', %16'sı 'Kesinlikle Katılmıyorum'
- Lisans mezunlarının, %3'ü 'Fikrim Yok', %68'i 'Katılıyorum', %20'si 'Kesinlikle Katılıyorum', %10'u 'Kesinlikle Katılmıyorum'
- Lisansüstü mezunlarının, %7'si 'Fikrim Yok', %71'i 'Katılıyorum', %14'ü 'Kesinlikle Katılıyorum', %7'si 'Kesinlikle Katılmıyorum'
- Lise mezunlarının %9'u 'Fikrim Yok', %57'si 'Katılıyorum', %24'ü 'Kesinlikle Katılıyorum', %10'u 'Kesinlikle Katılmıyorum'
- Ön lisans mezunlarının, %72'si 'Katılıyorum', %17'si 'Kesinlikle Katılıyorum', %11'i 'Kesinlikle Katılmıyorum' cevabını vermiştir.

Tablo 91: Gözüm Kulağım İstanbul/Başarı

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
BAŞARILI	85	53%
BAŞARISIZ	38	24%
ÇOK BAŞARILI	34	21%
ÇOK BAŞARISIZ	4	2%

‘Gözüm Kulağım İstanbul Projesi’nin başarılı buluyor musunuz?’ sorusuna projeyi deneyimleyenlerin %53’ü ‘Başarılı’, %24’ü ‘Başarısız’, %21’i ‘Çok Başarılı’, %2’si ‘Çok Başarısız’ bulduklarını belirtmiştir.

Tablo 92: Gözüm Kulağım İstanbul Başarı/Yaş

YAŞ ARALIĞI	12-18	19-30	31-40	41+
BAŞARILI	64%	66%	55%	46%
BAŞARISIZ	36%	19%	13%	28%
ÇOK BAŞARILI	0%	16%	32%	21%
ÇOK BAŞARISIZ	0%	0%	0%	5%

‘Gözüm Kulağım İstanbul Projesi’nin başarılı buluyor musunuz?’ sorusuna,

- 12-18 Yaş arasındakilerin %64’ü ‘Başarılı’, %34’ü ‘Başarısız’,
- 19-30 Yaş arasındakilerin %66’sı ‘Başarılı’, %19’u ‘Başarısız’, %16’sı ‘Çok Başarılı’,
- 31-40 Yaş arasındakilerin %55’i ‘Başarılı’, %13’ü ‘Başarısız’, %32’si ‘Çok Başarılı’,
- 41 Yaş arasındakilerin %46’sı ‘Başarılı’, %28’i ‘Başarısız’, %21’i ‘Çok Başarılı’, %5’i ‘Fikrim Yok’ cevabını vermiştir.

Tablo 93: Gözüm Kulağım İstanbul Başarı/Mezuniyet

MEZUNİYET	İLKÖĞRETİM	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	LİSE	ÖN LİSANS
BAŞARILI	53%	62%	33%	53%	53%
BAŞARISIZ	28%	24%	17%	19%	33%
ÇOK BAŞARILI	14%	14%	42%	28%	7%
ÇOK BAŞARISIZ	5%		8%		7%

‘Gözüm Kulağım İstanbul Projesi’nin başarılı buluyor musunuz?’ sorusuna,

- İlköğretim mezunlarının %53’ü ‘Başarılı’, %28’i ‘Başarısız’, %14’ü ‘Çok Başarılı’, %5’i ‘Fikrim Yok’,
- Lisans mezunlarının %62’si ‘Başarılı’, %24’ü ‘Başarısız’, %14’ü ‘Çok Başarılı’,
- Lisans Üstü mezunlarının %33’ü ‘Başarılı’, %17’si ‘Başarısız’, %42’si ‘Çok Başarılı’, %8’i ‘Fikrim Yok’,

- Lise mezunlarının %53'ü 'Başarılı', %19'u 'Başarısız', %28'i 'Çok Başarılı', Ön Lisans mezunlarının %53'ü 'Başarılı', %33'ü 'Başarısız', %7'si 'Çok Başarılı', %7'si 'Fikrim Yok' cevabını vermiştir.

Tablo 94: Gözüm Kulağım İstanbul Başarı/Engel Türü

ENGEL TÜRÜ	ENGELLİ YAKINI	GÖRME	İŞİTME VE KONUŞMA	ORTOPE DİK	SÜREĞEN HASTALIK	ZİHİNSEL
BAŞARILI	55%	68%	75%	57%	16%	75%
BAŞARISIZ	26%	14%	17%	29%	26%	19%
ÇOK BAŞARILI	19%	9%	8%	9%	58%	6%
ÇOK BAŞARISIZ		9%		6%		0%

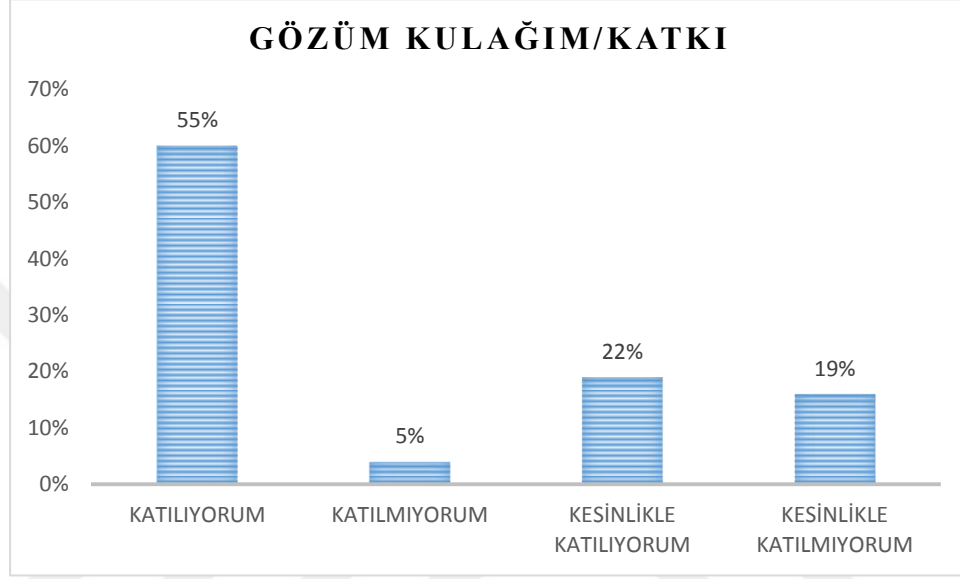
'Gözüm Kulağım İstanbul Projesi'nin başarılı buluyor musunuz?' sorusuna,

- Engelli yakınlarının %55'i 'Başarılı', %26'sı 'Başarısız', %19'u 'Çok Başarılı',
- Görme engellileri %68'i 'Başarılı', %14'ü 'Başarısız', %9'u 'Çok Başarılı', %9'u 'Fikrim Yok',
- İşitme ve konuşma engellilerin %75'i 'Başarılı', %17'si 'Başarısız', %8'i 'Çok Başarılı',
- Ortopedik engellilerin %57'si 'Başarılı', %29'u 'Başarısız', %9'u 'Çok Başarılı', %6'sı 'Fikrim Yok',
- Süreğen hastalıklıların %16'sı 'Başarılı', %26'sı 'Başarısız', %58'i 'Çok Başarılı', %19'u 'Fikrim Yok',
- Zihinsel engellilerin %75'i 'Başarılı', %19'u 'Başarısız', %6'sı 'Çok Başarılı' cevaplarını vermişlerdir.

Tablo 95: Gözüm Kulağım İstanbul Katkı

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
KATILIYORUM	88	55%
KATILMIYORUM	8	5%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	35	22%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	30	19%

‘Gözüm Kulağım İstanbul Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?’ sorusuna projeyi deneyimleyenlerin %55’i ‘Katılıyorum’, %22’si ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %19’u ‘Kesinlikle Katılmıyorum’ %5’i de ‘Katılmıyorum’ cevaplarını vermişlerdir.

Tablo 96: Gözüm Kulağım İstanbul Katkı/Yaş

YAŞ ARALIĞI	12-18	19-30	31-40	41+
KATILIYORUM	55%	50%	57%	66%
KATILMIYORUM	0%	6%	10%	2%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	18%	29%	14%	18%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	27%	15%	19%	15%

‘Gözüm Kulağım İstanbul Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?’ sorusuna;

- 12-18 Yaş arasındakilerin %55’i ‘Katılıyorum’, %18’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %27’si ‘Kesinlikle Katılmıyorum’,
- 19-30 Yaş arasındakilerin, %50’si ‘Katılıyorum’ %6’si ‘Katılmıyorum’, %29’u ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %15’ii ‘Kesinlikle Katılmıyorum’,

- 31-40 Yaş arasındakilerin %57'si 'Katılıyorum', %10' 'Katılmıyorum', %14'ü 'Kesinlikle Katılıyorum', %19'u 'Kesinlikle Katılmıyorum',
- 41 yaş üstündekilerin %66'si 'Katılıyorum', %2'si 'Katılmıyorum', %18'i 'Kesinlikle Katılıyorum', %15'i 'Kesinlikle Katılmıyorum' cevabını vermiştir.

Tablo 97: Gözüm Kulağım İstanbul Katkı/Mezuniyet

MEZUNİYET	İLKÖĞRETİM	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	LİSE	ÖN LİSANS
KATILIYORUM	60%	52%	84%	59%	62%
KATILMIYORUM	6%	3%	8%	3%	6%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	9%	29%	8%	25%	13%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	25%	16%	0%	13%	19%

'Gözüm Kulağım İstanbul Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladımı?' sorusuna;

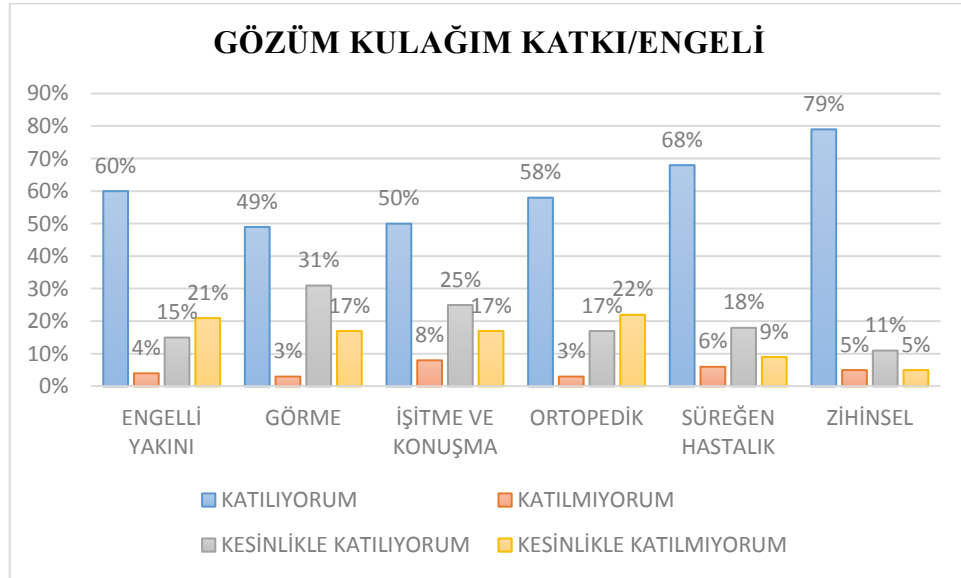
- İlköğretim mezunlarının %60'ı 'Katılıyorum', %6'sı 'Katılmıyorum', %9'u 'Kesinlikle Katılıyorum', %25'i 'Kesinlikle Katılmıyorum',
- Lisans mezunlarının, %52'si 'Katılıyorum', %3'ü 'Katılmıyorum', %29'u 'Kesinlikle Katılıyorum', %16'sı 'Kesinlikle Katılmıyorum',
- Lisansüstü mezunlarının, %84'ü 'Katılıyorum', %8'i 'Katılmıyorum', %8'i 'Kesinlikle Katılıyorum',
- Lise mezunlarının %59'u 'Katılıyorum', %3'ü 'Katılmıyorum', %25'i 'Kesinlikle Katılıyorum', %13'ü 'Kesinlikle Katılmıyorum',
- Ön lisans mezunlarının, %62'si 'Katılıyorum', %6'sı 'Katılmıyorum', %13'ü 'Kesinlikle Katılıyorum', %19'u 'Kesinlikle Katılmıyorum' cevabını vermiştir.

Tablo 98: Gözüm Kulağım İstanbul Katkı/Engel Türü

ENGEL TÜRÜ	ENGELLİ YAKINI	GÖRME	İŞİTME VE KONUŞMA	ORTOPEDİK	SÜREĞEN HASTALIK	ZİHİNSEL
KATILIYORUM	60%	49%	50%	58%	68%	79%
KATILMIYORUM	4%	3%	8%	3%	6%	5%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	15%	31%	25%	17%	18%	11%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	21%	17%	17%	22%	9%	5%

‘Gözüm Kulağım İstanbul Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?’ sorusuna;

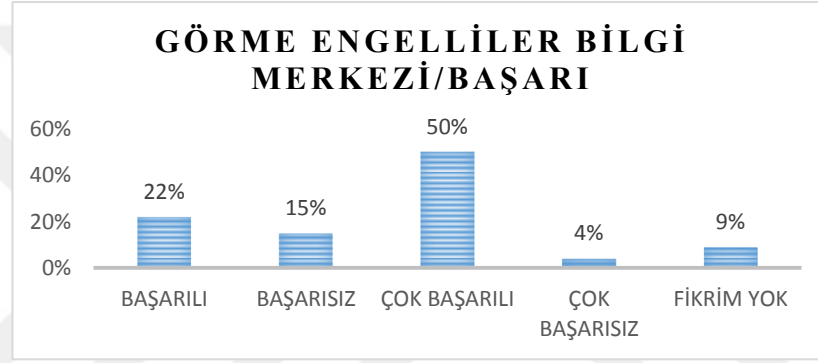
- Engelli Yakınlarının %60’ı ‘Katılıyorum’, %4’ü ‘Katılmıyorum’, %15’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %21’i ‘Kesinlikle Katılmıyorum’
- Görme engellilerin %49’u ‘Katılıyorum’, %3’ü ‘Katılmıyorum’, %31’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %17’si ‘Kesinlikle Katılmıyorum’
- İşitme ve konuşma engellilerin, %50’si ‘Katılıyorum’, %8’i ‘Katılmıyorum’, %25’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %17’si ‘Kesinlikle Katılmıyorum’
- Ortopedik engellilerin %58’i ‘Katılıyorum’, %3’ü ‘Katılmıyorum’, %17’si ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %22’si ‘Kesinlikle Katılmıyorum’
- Süreğen hastaların %68’i ‘Katılıyorum’, %6’sı ‘Katılmıyorum’, %18’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %9’u ‘Kesinlikle Katılmıyorum’
- Zihinsel engellilerin %79’u ‘Katılıyorum’, %5’i ‘Katılmıyorum’, %11’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %5’i ‘Kesinlikle Katılmıyorum’ cevabını vermiştir.

Tablo 99: Görme Engelliler Bilgi Merkezi Başarı

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
BAŞARILI	36	22%
BAŞARISIZ	24	15%
ÇOK BAŞARILI	81	50%
ÇOK BAŞARISIZ	7	4%
FİKRİM YOK	15	9%

‘Görme Engelliler Bilgi Merkezi Projesi’nin başarılı buluyor musunuz?’ sorusuna projeyi deneyimleyenlerin %50’si ‘Çok Başarılı’, %22’si ‘Başarılı’, %15’i ‘Başarısız’, %4’ü ‘Çok Başarısız’, %9’u ‘Fikrim Yok’ cevabını vermiştir.

Tablo 100: Görme Engelliler Bilgi Merkezi Başarı/Yaş

YAŞ ARALIĞI	12-18	19-30	31-40	41+
BAŞARILI		28%	30%	19%
BAŞARISIZ	36%	9%	13%	15%
ÇOK BAŞARILI	45%	56%	50%	48%
ÇOK BAŞARISIZ	9%	0%	3%	6%
FİKRİM YOK	9%	6%	5%	13%

‘Gözüm Kulağım İstanbul Projesi’ni başarılı buluyor musunuz?’ sorusuna,

- 12-18 Yaş arasındakilerin %36’sı ‘Başarısız’, %45’i ‘Çok Başarılı’, %9’u ‘Çok Başarısız’, %9’u ‘Fikrim Yok’,
- 19-30 Yaş arasındakilerin, %28’i ‘Başarılı’, %9’u ‘Başarısız’, %56’sı ‘Çok Başarılı’, %6’sı ‘Fikrim Yok’,
- 31-40 Yaş arasındakilerin %30’u ‘Başarılı’, %13’ü ‘Başarısız’, %50’si ‘Çok Başarılı’, %3’ü ‘Çok Başarısız’, %5’i ‘Fikrim Yok’,
- 41 Yaş arasındakilerin %19’u ‘Başarılı’, %15’i ‘Başarısız’, %48’i ‘Çok Başarılı’, %6’sı ‘Çok Başarısız’, %13’ü ‘Fikrim Yok’ cevabını vermiştir.

Tablo 101: Görme Engelliler Bilgi Merkezi Başarı/Mezuniyet

MEZUNİYET	İLKÖĞRETİM	LİSANS	LİSANSÜSTÜ	LİSE	ÖN LİSANS
BAŞARILI	16%	10%	25%	34%	7%
BAŞARISIZ	28%	3%	17%	13%	7%
ÇOK BAŞARILI	37%	79%	50%	42%	60%
ÇOK BAŞARISIZ	9%	0%	0%	3%	7%
FİKRİM YOK	9%	7%	8%	8%	20%

‘Gözüm Kulağım İstanbul Projesi’ni başarılı buluyor musunuz?’ sorusuna,

- İlköğretim mezunlarının %16’sı ‘Başarılı’, %28’i ‘Başarısız’, %37’si ‘Çok Başarılı’, %9’u ‘Çok Başarısız’, %5’i ‘Fikrim Yok’,
- Lisans mezunlarının %10’u ‘Başarılı’, %3’ü ‘Başarısız’, %79’u ‘Çok Başarılı’, %7’si ‘Fikrim Yok’,
- Lisansüstü mezunlarının %25’i ‘Başarılı’, %17’si ‘Başarısız’, %50’si ‘Çok Başarılı’, %8’i ‘Fikrim Yok’,
- Lise mezunlarının %34’ü ‘Başarılı’, %13’ü ‘Başarısız’, %42’si ‘Çok Başarılı’, %3’ü ‘Çok Başarısız’, %8’i ‘Fikrim Yok’,
- Ön Lisans mezunlarının %7’si ‘Başarılı’, %7’si ‘Başarısız’, %60’ı ‘Çok Başarılı’, %7’si ‘Çok Başarısız’, %20’si ‘Fikrim Yok’ cevabını vermiştir.

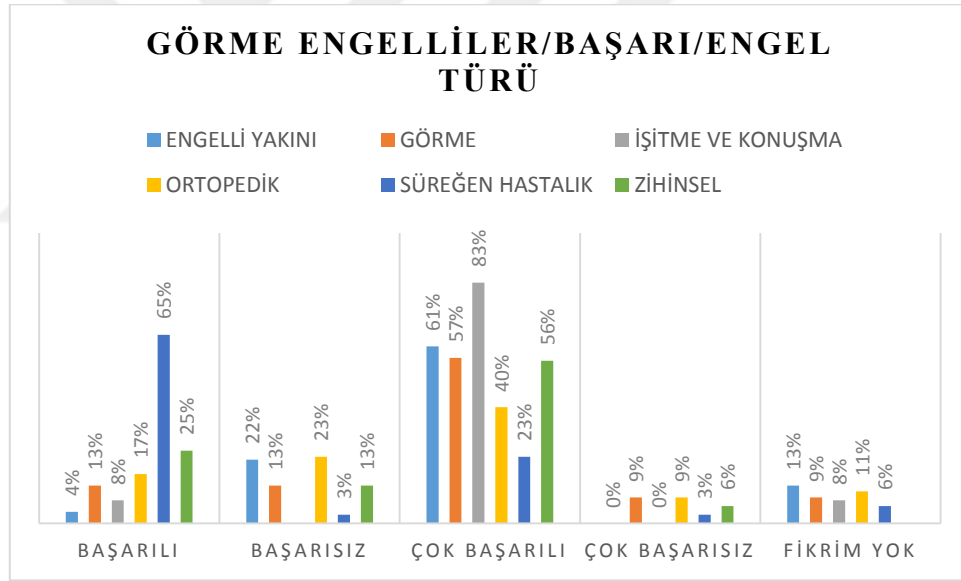
Tablo 102: Görme Engelliler Bilgi Merkezi Başarı/Engel Türü

ENGEL TÜRÜ	ENGELLİ YAKINI	GÖRME	İŞİTME VE KONUŞMA	ORTOPEDİK	SÜREĞEN HASTALIK	ZİHİNSEL
BAŞARILI	4%	13%	8%	17%	65%	25%
BAŞARISIZ	22%	13%		23%	3%	13%
ÇOK BAŞARILI	61%	57%	83%	40%	23%	56%
ÇOK BAŞARISIZ	0%	9%	0%	9%	3%	6%
FİKRİM YOK	13%	9%	8%	11%	6%	

‘Gözüm Kulağım İstanbul Projesi’ni başarılı buluyor musunuz?’ sorusuna,

- Engelli yakınlarının %4’ü ‘Başarılı’, %22’si ‘Başarısız’, %61’i ‘Çok Başarılı’, %13’ü ‘Fikrim Yok’,

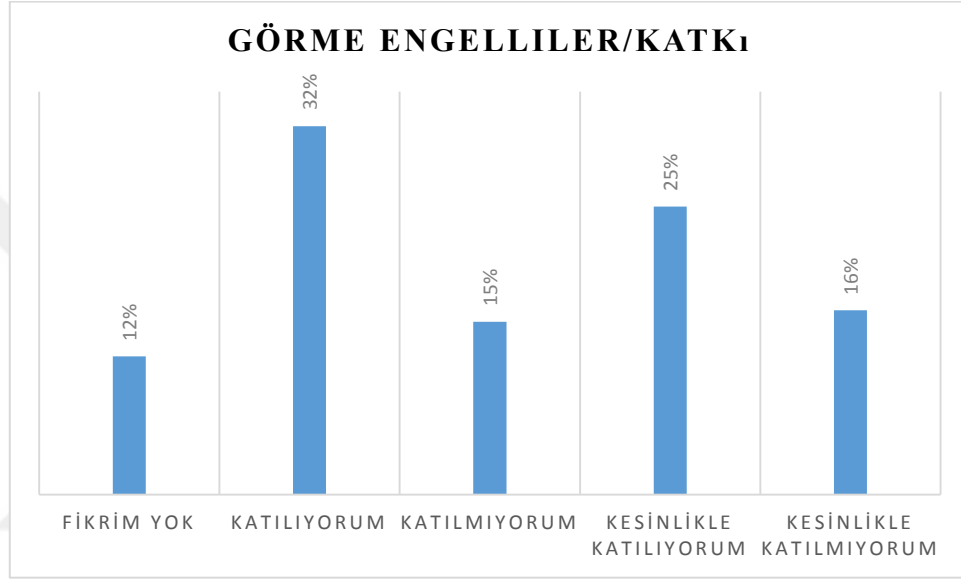
- Görme engellilerin %13'ü 'Başarılı', %13'ü 'Başarısız', %57'si 'Çok Başarılı', %9'u 'Çok Başarısız', %13'ü 'Fikrim Yok',
- İşitme ve konuşma engellilerin %8'i 'Başarılı', %83'ü 'Çok Başarılı', %8'i 'Fikrim Yok',
- Ortopedik engellilerin %17'si 'Başarılı', %23'ü 'Başarısız', %40'ı 'Çok Başarılı', %9'u 'Çok Başarısız', %11'i 'Fikrim Yok',
- Süreğen hastalıklıların %65'i 'Başarılı', %3'ü 'Başarısız', %23'ü 'Çok Başarılı', %3'ü 'Çok Başarısız', %6'sı 'Fikrim Yok',
- Zihinsel engellilerin %25'i 'Başarılı', %13'ü 'Başarısız', %56'sı 'Çok Başarılı', %6'sı 'Çok Başarısız' cevabını vermiştir.

Tablo 103: Görme Engelliler Bilgi Merkezi Katkı

	ÖRNEKLEM	YÜZDE
FİKRİM YOK	19	12%
KATILIYORUM	52	32%
KATILMIYORUM	25	15%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	41	25%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	26	16%

‘Görme Engelliler Bilgi Merkezi Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?’ sorusuna projeyi deneyimleyenlerin %32’si ‘Katılıyorum’, %25’i ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %16’sı ‘Kesinlikle Katılmıyorum’, %15’, Katılmıyorum’, %12’si ‘Fikrim Yok’ cevabını vermiştir.

Tablo 104: Görme Engelliler Bilgi Merkezi Katkı/Yaş

	12-18	19-30	31-40	41+
FİKRİM YOK		13%	15%	11%
KATILIYORUM	55%	13%	43%	31%
KATILMIYORUM	18%	9%	10%	20%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	9%	34%	25%	24%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	18%	31%	8%	14%

‘Görme Engelliler Bilgi Merkezi Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?’ sorusuna,

- 12-18 Yaş arasındakilerin %55’i ‘Katılıyorum’, %18’i ‘Katılmıyorum’, %9’u ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %18’i ‘Kesinlikle Katılmıyorum’,
- 19-30 Yaş arasındakilerin %13’ü ‘Fikrim Yok’, %13’ü ‘Katılıyorum’, %9’u ‘Katılmıyorum’, %34’ü ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %31’i ‘Kesinlikle Katılmıyorum’,

- 31-40 Yaş arasındakilerin %15'i 'Fikrim Yok', %43'ü 'Katılıyorum', %10'u 'Katılmıyorum', %25'i 'Kesinlikle Katılıyorum', %8'i 'Kesinlikle Katılmıyorum',
- 41 yaş üstündekilerin %11'i 'Fikrim Yok', %31'i 'Katılıyorum', %20'si 'Katılmıyorum', %24'ü 'Kesinlikle Katılıyorum', %14'ü 'Kesinlikle Katılmıyorum' cevabını vermiştir.

Tablo 105: Görme Engelliler Bilgi Merkezi Katkı/Engel Türü

	ENGELLİ YAKINI	GÖRME	İŞİTME VE KONUŞMA	ORTOPEDİK	SÜREĞEN HASTALIK	ZİHİNSEL
FİKRİM YOK	7%			9%	42%	
KATILIYORUM	52%	35%	8%	31%	6%	38%
KATILMIYORUM	20%	9%	17%	20%	10%	13%
KESİNLİKLE KATILIYORUM	17%	26%	67%	20%	19%	38%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	4%	30%	8%	20%	23%	13%

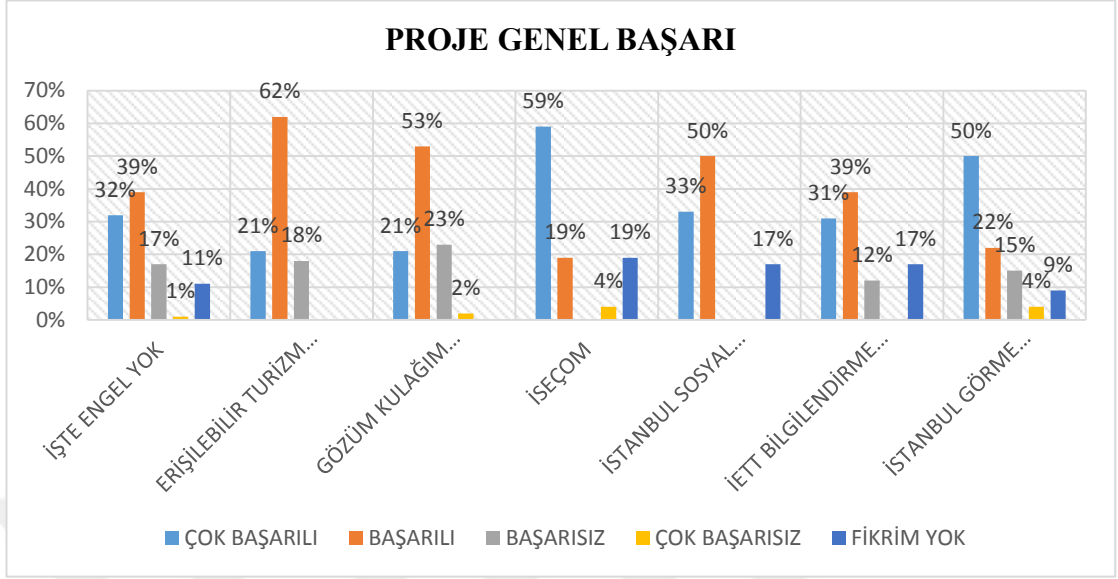
'Görme Engelliler Bilgi Merkezi Projesi engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?' sorusuna,

- Engelli Yakınlarının %7'si 'Fikrim Yok', %52'si 'Katılıyorum', %20'si 'Katılmıyorum', %17'si 'Kesinlikle Katılıyorum', %4'ü 'Kesinlikle Katılmıyorum',
- Görme engellilerin %35'i 'Katılıyorum', %9'u 'Katılmıyorum', %26'sı 'Kesinlikle Katılıyorum', %30'u 'Kesinlikle Katılmıyorum',
- İşitme ve konuşma engellilerin, %8'i 'Katılıyorum', %17'si 'Katılmıyorum', %67'si 'Kesinlikle Katılıyorum', %8'i 'Kesinlikle Katılmıyorum',
- Ortopedik engellilerin %9'u 'Fikrim Yok', %31'i 'Katılıyorum', %20'si 'Katılmıyorum', %20'si 'Kesinlikle Katılıyorum', %20'si 'Kesinlikle Katılmıyorum',
- Süreğen hastaların %42'si 'Fikrim Yok', %6'sı 'Katılıyorum', %10'u 'Katılmıyorum', %19'u 'Kesinlikle Katılıyorum', %23'ü 'Kesinlikle Katılmıyorum',
- Zihinsel engellilerin %38'i 'Katılıyorum', %13'ü 'Katılmıyorum', %38'i 'Kesinlikle Katılıyorum', %13'ü 'Kesinlikle Katılmıyorum',

Tablo 106: Proje Başarılı Bulma Genel

PROJE ADI	ÇOK BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARISIZ	ÇOK BAŞARISIZ	FİKRİM YOK
İŞTE ENGEL YOK	%32	%39	%17	%1	%11
ERİŞİLEBİLİR TURİZM ENGELSİZ İSTANBUL	%21	%62	%18		
GÖZÜM KULAĞIM İSTANBUL	%21	%53	%23	%2	
İSEÇOM	%59	%19		%4	%19
İSTANBUL SOSYAL DARÜŞ ŞİFAHANELERİ	%33	%50			%17
İETT BİLGİLENDİRME SERVİSİ	%31	%39	%12		%17
İSTANBUL GÖRME ENGELLİLER BİLGİ MERKEZİ	%50	%22	%15	%4	%9

Projelerin genel olarak başarı oranları değerlendirildiğinde İSEÇOM %59 oranında en ‘Çok Başarılı’, en ‘Başarılı’ Erişilebilir Turizm Engelsiz İstanbul Projesi %62 oranında en ‘Başarılı’ proje seçilmiştir. Gözüm Kulağım İstanbul Projesi %23 oranında en ‘Başarısız’ proje seçilirken, en ‘Çok Başarısız’ proje ise %4 oranında İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi ve İSEÇOM projeleri olarak ölçümlenmiştir.

Tablo 107: Projelerin Katkısı

PROJE ADI	KESİNLİKLE KATILİYORU M	KATILİYORU M	KESİNLİKLE KATILMIYORU M	KATILMIYORU M	FİKRİ M YOK
İŞTE ENGEL YOK	%50	%13	%1	%35	
ERİŞİLEBİLİR TURİZM ENGELSİZ İSTANBUL	%37	%43			%20
GÖZÜM KULAĞIM İSTANBUL	%19	%60	%16	%4	
İSEÇOM	%71	%24			%5
İSTANBUL SOSYAL DARÜŞ ŞİFAHANELERİ	%33	%50			%17
İETT BİLGİLENDİRME SERVİSİ	%28	%51	%12		%9
İSTANBUL GÖRME ENGELLİLER BİLGİ MERKEZİ	%25	%32	%16	%15	%12

‘Engelli bireylerin hayatına katkı sağladı mı?’ sorusuna ‘Kesinlikle Katılıyorum’ cevabı en fazla verilen proje %71 oranıyla İSEÇOM, ‘Katılıyorum’ seçeneği %60 Gözüm Kulağım İstanbul projeleri olmuştur. Bu soruya ‘Kesinlikle katılmıyorum’ diyenlerin oranı en fazla %16 Gözüm Kulağım İstanbul ve İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi, ‘Katılmıyorum’ diyenlerin oranı ise en fazla %35 oranıyla İşte Engel Yok Projesi’nde ölçümlenmiştir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Kalkınma kavramı ekonomik göstergelerle alakalı olsa da kalkınma sosyal ve kültürel alandaki parametrelerle de ilişkilendirilmektedir. Az gelişmiş bir ülke, bölge veya şehirde alım gücünün yükselmesi kalkınma olarak adlandırılırken gelişmiş ülkelerde kalkınma ekonomik göstergelerin yanı sıra kültürel ve sosyal alandaki göstergelerin de üst seviyeye çıkarılması olarak adlandırılmaktadır.

Bir bölgede yaşayan herkesin aynı ekonomik imkanlara sahip olması beklenemez, fakat o bölgede yaşayanların kamusal hizmetlerden eşit derecede faydalanması, hizmet ve yatırımlar hayata geçirilirken toplumun bütün kesiminin düşünülerek herkes için eşit standartlarda yapılması beklenmektedir. Bu gibi kriterler ve değerleri başta gelişmiş ülkeler olmak üzere pek çok bölge için önemli kalkınma göstergeleri arasında yer almaktadır.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından başta Avrupa olmak üzere Dünya genelinde hayata geçirilen bölgesel kalkınma ajanslarının temel amaçlarında birisi de hem bölgeyi ekonomik olarak kalkındırmak hem de bölgeler arasındaki ekonomik gelişmiş farkını en aza indirmek, bölgede kültürel ve sosyal alandaki kalkınmayı sağlamak yer almaktadır.

Türkiye'nin en önemli kalkınma ajanslarından birisi olan İstanbul Kalkınma Ajansı bu hedeflerle paralel olarak İstanbul'u küresel alanda marka şehir yapmak, bölgenin rekabet ve yaşam gücünü yükseltmek için İstanbul'da bulunan kamu kurumları, yerel yönetimler, üniversiteler, STK'lar, özel sektör kuruluşlarıyla iş birliği yaparak çalışmalar gerçekleştirmektedir.

Ekonomik ve insan kaynağı gücü bakımından Dünya'nın en büyük yerel yönetimlerin birisi olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi hem hizmet alanı hem de sorumlulukları açısından İstanbul Kalkınma Ajansı'nın en önemli aktörleri arasında yer almaktadır. 2010 yılından bu yana İstanbul Kalkınma Ajansı'na hazırladığı projelerle hibe almaya hak kazanan İstanbul Büyükşehir Belediyesi bu hibelerle önemli projeler hayata geçirmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi engelli bireyleri için erişilebilir bir İstanbul oluşturmak, engelli bireylerin ekonomik özgürlüklerini kazanmasına katkı sağlama, engelli bireylerin iyi olma hallerini güçlendirme gibi amaç ve hedefleri olan projeleri İstanbul Kalkınma Ajansı desteğiyle hayata geçirmiştir. Bu projeler İstanbul'un ekonomik kalkınmasının önceliğinin aksine kültürel ve sosyal alandaki kalkınmasına katkı sağlamaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin İstanbul Kalkınma Ajansı desteğiyle hayata geçirdiği projeler başarı, verimlilik ve bilinirlik gibi kriterleri incelendiğinde en başarılı ve bilinir projelerin gündelik hayatın içinde olan projeler olduğu ölçümlenmiştir. Örnek olarak İETT Bilgilendirme Servisi gibi engelli bireylere toplu ulaşımında konfor ve erişilebilirlik sağlayan projelerin engelliler ve engelli yakınları tarafından başarılı bulunduğu gözlemlenmiştir. İETT Bilgilendirme Servisi gibi günlük hayatın içerisinde olan projeler hem engelli bireylerin yaşantısını kolaylaştırmakta hem de İstanbul'un yaşanılabilirlik endeksine katkı sağlamaktadır.

Aynı zamanda sosyal hayatın içinde olup, istihdam yaratmasına rağmen İşte Engel Yok Projesi'nin örneklem tarafından bilinirliğinin az olduğu da ölçümlenmiştir. Bunun nedenleri arasında İşte Engel Yok Projesi'nin sürdürülebilirliğinin az olması, projenin tanıtım ve görünürlük çalışmasının az olması gibi nedenler kriter olarak gösterilebilir.

Teknoloji tabanlı ve herkes tarafından kolaylıkla ulaşılabilen projelerin örneklem tarafından bilinirliğinin daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. İstanbul Görme Engelliler Bilgi Merkezi ve Gözüm Kulağım İstanbul gibi teknolojik altyapıya sahip projelerin bilinirlik ve başarı oranı diğer projelere nazaran daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Örneklemin İstanbul Büyükşehir Belediyesi engelli hizmetlerinin ve İstanbul Kalkınma Ajansı hakkında bilgisi olup olmadığı sorulduğunda ise bilinirlik oranlarının bir hayli düşük olduğu gözlemlenmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi engelli ve engelli yakınlarına pek çok alanda hizmet götürmesine rağmen bu hizmetlerin bilinirlik oranının bir hayli az olduğu gözlemlenmiştir. Aynı zamanda İstanbul'da

bulunan kamu kurumlarına, özel sektör kuruluşlarına, yerel yönetimlere, STK'lara ve diğer kuruluşlara ciddi anlamda hibe desteği sağlayan İSTKA'nın da bilinirliği bir hayli düşüktür.

Tez çalışması sırasında İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İstanbul Kalkınma Ajansı'na analizler ve bulgular ışığında iyileştirme adına olarak;

- İBB engelli hizmet ve yatırımlarının bilgilendirme ve tanıtım faaliyetlerine ağırlık verebilir,
- Tez çalışmasında incelenen projelerin sadece birkaçı günümüzde sürdürülmektedir. Kamu kaynağı kullanarak hayata geçirilen projeler dönemlik olarak hayata geçirilmemeli, bu projelerin sürdürülebilirliği uzun yıllar boyunca sağlanmalıdır. İSTKA hibe desteği sağladığı kurum ve kuruluşlarla yaptığı sözleşmelere sürdürülebilirliği sağlamak ve kaynakları etkin kullanmak için madde ekleyebilir,
- Tez çalışmasında incelenen projelerin çoğunun bilinirliğinin az olduğu gözlemlenmiştir. Projelerden daha fazla kişinin faydalanması için görünürlük faaliyetlerine daha fazla ağırlık verilmesi konusunda İSTKA çalışma yapabilir,
- Hibe sağlanan projelerin engelli bireylerin ekonomik özgürlüklerine katkı sağlamadığı, sadece sınırlı alanlarda hizmete yönelik çözümler ürettiği görülmüştür. Bu nedenle İSTKA hibe programlarında ekonomik çıktı üreten, sosyal fayda sağlayan, projelerin, somut çıktıların üretilmesine zemin hazırlayan atölye, laboratuvar gibi merkezlerin kurulmasına hibe verebilir.
- İstanbul Kalkınma Ajansı özerk bir yapıya sahip olmasına rağmen GÜDÜMLÜ Projelerin desteklenmesi konusunda karar verememektedir. GÜDÜMLÜ Projelerin destek kararlarını İstanbul Kalkınma Ajansı'nın bağlı olduğu bakanlık tarafından verilmektedir. İstanbul Kalkınma Ajansı'na bu konuda bağımsızlık verilmesi İSTKA'yı özerklik açısından güçlendirebilir.
- Proje konusunda tecrübeli ve donanımlı bir ekibe sahip olan İBB, deneyim ve tecrübelerini Türkiye'deki kamu, STK, özel sektör kuruluşlarıyla paylaşabilir, hayata geçirdiği projelerin sürdürülebilirliğini ve geniş kitlelere duyurumunu

sağlayarak hem projeden daha fazla kişini faydalanmasını sağlayabilir hem de İstanbul'u engelli bireyler için daha erişilebilir duruma getirebilir.

- Avrupa'da faaliyetlerini sürdüren bazı bölgesel kalkınma ajanslarının uluslararası faaliyetler sürdürdüğü, bölgeye uluslara arası yatırımcı çekmek için çalışmalar yapmaktadır. İSTKA'da, İstanbul'u küresel alanda marka şehir yapmak, bölgeye uluslararası yatırımcıları çekmek için Türkiye ile güçlü ticari, ekonomik ve diplomatik iş birliği olan ülkelere ofis açabilir.
- Tez çalışmasında İBB tarafından hayata geçirilen projeler incelendiğinde projelerin eylem planlarının oluşturulmadığı, uzun vadeli politikaların eksikliği gözlemlenmiştir. Bu nedene İBB bu tarz projelerin eylem planlarını hazırlayabilir, projeleri süreç içerisinde iyileştirerek uzun süreli olarak hayata geçirilmesini sağlayabilir.
- İBB hayata geçirilen projelerin nitelikli ve objektif şekilde değerlendirilmesi için proje sonunda anket çalışması yaparak sonuçları web sitesi üzerinden paylaşabilir.
- Tez çalışmasında yapılan anket analizine göre İSTKA'nın ve İBB'nin İSTKA destekli hayata geçirdiği projelerin gençler nezdinde bilinirliğinin az olduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle İBB ve İSTKA geleneksel ve klasik reklam faaliyetlerine yerine gençlerin daha aktif olduğu platformlarda tanıtım çalışmalarına ağırlık verebilir.
- İSTKA'nın Mali Destek Raporlarında bugüne kadar tamamlanan projelerle ilgili bilgiler yer almakta fakat detaylı bilgilere yer verilmemiştir. İBB'nin web sitesinde de projelerle ilgili basın bültenleri ve internet haberleri dışında ek bilgi yer almamaktadır. Bundan sonraki yapılacak araştırma çalışmalarının daha verimli olması ve fayda üretmesi için projeler kapsamında hazırlanan tanıtım materyallerinin dijital formatı ve detaylı raporlar çevrim için olarak erişime açılabilir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AVANER, T.: 2005

“BKA Siyasal Rejim Sorunu Yaratır mı?’,
**Bölgesel Kalkınma Ajansları Nedir, Ne
Değildir?** Ed. Menaf Turan, s. 242-243

CLARK, G., G. HUXLEY,
ÇAKMAK, E.: 2006

**Yerel Ekonomi ve Bölgesel Kalkınma
Ajansları**, Ankara, İmaj Yayınevi.

MOUNTFORD, D.: 2010

**Organising Local Economic Development: The
Role of Development Agencies and
Companies**, OECD.

DEVLET PLANLAMA

TEŞKİLATI: 2000

**Bölgesel Gelişme Özel İhtisas Komisyonu
Raporu**, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı:
Ankara.

DİNLER, Z.: 1998

Bölgesel İktisat, Ekin Kitapevi.

EURADA: 1999

**Creation, Development and Management of
RDA’s – Does It Have To Be So Difficult.**

DEMİRCİ, A.:2013

**Farklı Ülkelerde Bölge Kalkınma Ajansları,
Bölge Kalkınma Ajansları Nedir Ne Değildir?**
Editör Menaf Turan, Paragraf Yayınevi, Ankara.

HALİŞÇELİK, E.: 2015

**Binyıl Kalkınma Hedefleri ve Yoksul Odaklı
Büyüme**, Ankara: Gazi Kitabevi.

ILDIRAR, M.: 2004

Bölgesel Kalkınma ve Gelişme Stratejileri,
Ankara, Nobel Yayınları.

İZMİR

KALKINMA AJANSI: 2020

Avrupa’da Kalkınma Ajansları, İzmir
Kalkınma Ajansı Yayını.

KARASU, K.: 2005,

“İngiltere’de Bölge Kalkınma Ajansları”, **Bölge Kalkınma Ajansları Nedir, Ne Değildir?**, Ed. Menaf Turan, Ankara: Paragraf Yayınevi,

KAYASÜ, S. vd.: 2003

Yerel/Bölgesel Ekonomik Kalkınma ve Rekabet Gücünün Artırılması: Bölgesel Kalkınma Ajansları, İstanbul Ticaret Odası Yayınları: İstanbul.

KEATING, M.: 1998,

The New Regionalism in Western Europe: Territorial Restructuring and Political Change, Edward Elgar Publication, 1998

KOÇAK, Y.S.,

N. KARKIN: 2005

Farklı Ülkelerde Bölge Kalkınma Ajansları, Bölge Kalkınma Ajansları Nedir Ne Değildir?
Ed. Menaf Turan, Paragraf Yayınevi, Ankara

KOZAK, M.: 1999

Reforms and Regional Development: Case Of Poland, Polish Agency for Regional Development.

NISFET, U.: 2005

Bölgesel Gelişmişlik Farklarının Giderilmesi ve Bölgesel Kalkınma Ajansları, Seçkin Yayınları, Ankara,

ÖZGÜR, A.E.: 2019

Bölgesel Kalkınmaya Giriş, Teoriler, Yaklaşımlar ve Kalkınma Ajansı Deneyimleri, Hümanist Yayıncılık, İstanbul.

ÖZTÜRK, M.: 2011

Türkiye’de Engelli Gerçeği, MÜSİAD Cep Kitapları, Ajans Vista Matbaacılık.

SAYGIN, D.,

SAVRUL, M.: 2019

Avrupa Birliğinde Bölgesel Kalkınma Ajansları. Avrupa Birliği’nde Bölgesel Kalkınma Ajansları, Beta Yayınları: İstanbul

SEYYAR, A.: 2015

Türkiye’de ve Dünya’da Engelli Dostu Sosyal Politikalar, Rağbet Yayınları.

TEKELİ, İ.: 2008

Türkiye’de Bölgesel Eşitsizlik ve Bölge Planlama Yazıları, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

YAZICI, B., Y.

ŞİŞMAN, F. Ve KOCABAŞ: 2011

Özürllülerin Çalışma Yaşamına Katılma Gereği ve Türkiye’de Bu Bağlamda Uygulanan Sosyal Politikaların Genel Bir Değerlendirmesi, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.

MAKALELER, SÜRELİ YAYINLAR VE TEZLER

AKIN, S., F. YILDIZ: 2005

“Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türk. Tarımına Etkileri”, **Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Türk Tarım Dergisi**, Ankara,. Sayı: 163, s.38-44

AKSU, C.: 2011

Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre. Güney Ege Kalkınma Ajansı.

ALAÇAM, V.: 2004

“Bölgesel Kalkınma Ajansları,” **İGEME’den Bakış** Yıl 8 Sayı 2004/3.

- ALTINIŞIK, İ.,
H.S. PEKER: 2010 “Bölgesel Kalkınma Ajansları, Ekonomik Önemi, Avrupa Birliği ve Türkiye’deki Durumları” **Bütçe Dünyası Dergisi**, Sayı 32.
- APALI, Y. vd.: 2005 “Bölgesel Kalkınma Ajansları: Fransa ve İngiltere Örnekleri” **Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergisi**, C.1/23 s.13-14
- APAN, A.: 2004 “Bölge Kavramı ve Bölgesel Kalkınma Ajansları” **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Sayı 13, S. 48
- ÇAKMAK, M.N.: 2006 “Türk Kamu Hukuku Açısından Engellilerin Hukuki Statüsü”, Doktora Tezi. **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İzmir.
- ÇAVUŞOĞLU, T.:1992 **GAP Konusunda Bir Bölgesel Kalkınma Ajansı Kurulması**, 3. İzmir iktisat Kongresi, 4-7 Haziran 1992, Ankara,DPT Yayını, 76-84.
- ÇİÇEK, D.: 2017 **BİR Kalkınma Modeli Olarak Sakin Şehirlerde Yerel Halkın Turizm Desteği: Ege – Marmara Bölgesi Örneği**, Eskişehir.
- DEMİR, F.: 2009 **Bölgesel Kalkınma Ajansları: Ulusal Kalkınma ve Yerel Demokrasi İlişisine Somut Bir Örnek, Ulusal Kalkınma ve Yerel Yönetimler – 2, 4. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyum Bildirileri**, Ankara, TODAİE Yayınları.
- DEMİRCİ, A.: 2003 “Bölgesel Kalkınma Ajansları”, **Kamu Yönetimi Dünyası Dergisi**, Yıl: 4, Sayı: 15, s. 16

DENLİ, İ.: 2013

Bölgesel Kalkınmada Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Rolü Açısından Dika ve Geka Örneklerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Muğla

DEVLET PLANLAMA

TEŞKİLATI: 2000

Yeni Sanayi Odakları ve Girişimcilik Ortaklıklar Alt Komisyon Raporu, Bölgesel Gelişme İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.

DEVLET PLANLAMA

TEŞKİLATI: T.Y.

Bölgesel Gelişme Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.

DEVLET PLANLAMA

TEŞKİLATI: T.Y.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Bölgesel Gelişme Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara,

DOĞU

MARMARA KALKINMA

AJANSI: 2010

2009 Yılı Faaliyet Raporu, Doğu Marmara Kalkınma Ajansı

DURA, Y.C.: 2007

“Dünya uygulamaları bağlamında kalkınma ajanslarının yapısal analizi”, **Türk İdare Dergisi**, s. 155

ERAYDIN, A.: 2004

Bölgesel Kalkınma Kavram, Kuram ve Politikalarında Yaşanan Değişimler, Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu C. I, S. 127

- EREN, H.,
A. CİDECİGİLLER: 2011 “Bölgesel Kalkınma Ajansları.” **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, 69(1-2), ss.391-409.
- ERYILMAZ, B.,
A. TUNCER: 2013 “Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Bölgesel Kalkınma Politikaları: Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye Uygulaması” **Akademik İncelemeler Dergisi**, C8, S1., s. 168,
- GÖZ, A.C.: 2007 “Bölgesel Kalkınma Ajanslarına Genel Bakış ve Birleşik Krallık Örneği” **Yerel Siyaset Dergisi**, Sayı: 2/17, ss. 48-51
- GÜNEŞER
DEMİRCİ, A.:2005 **Kamu Yönetim ‘Reform’u Çevre ve Bölge Kalkınma Ajansları Yasa Tasarısı Sempozyumu içinde “Bölge Kalkınma Ajanslarının Personel Yapısı”, TMMOB Çevre Mühendisleri Odası-Yerel Yönetim Araştırma Yardım ve Eğitim Derneği, Ankara.**
- GÜNEŞER
DEMİRCİ, A.:2013 **Bölgesel Kalkınma Ajansları. Sosyal Bilimler Kongresi.**
- HALKIER, H.: 2006 **Regional Development Agencies and Multilevel Governance** Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu, ODTÜ. ss.3-17.
- İSTANBUL
KALKINMA AJANSI: 2019 2019 Yılı Ara Faaliyet Raporu.

- KARABULUT, A. :2017 **Ataerkil İdeolojinin Toplumsal Cinsiyet Çerçevesinde Ortopedik Engelli Kadın ve Erkeklerin Deneyimlerine Yansımaları.** Yüksek Lisans Tezi. **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara.
- KELEŞ, R.: 1998 “Bölge Gerçeği ve Avrupa”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, C.7, S.2. s.3.
- KUMRAL, N.: 1993 “Bölgesel Gelişme Politikası Aracı Olarak Ekonomik Kalkınma Ajansları ve Girişimciliğin Teşviki” **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı** Doktora Tezi, İzmir.
- MIHÇI, H.: 1996 “Kalkınma: Bir Kavram Neyi Anlatır?”, **Ekonomik Yaklaşım Dergisi**, C: 7, No: 23, s. 68
- OKÇU, M.: 2009 “Türkiye ve Fransa’da Yerelleşme ve Bölgeselleşme: AB Çok Düzlemli Yönetişim Sistemi Çerçevesinde İki Üniter Devlet İçin Karşılaştırmalı Bir Analiz”, Proje No 107K336, 41
- ÖZDEMİR, Ü., S. TAŞCI: 2013 “Kronik Hastalıklarda Psikososyal Sorunlar ve Bakım” **Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi**, vol.1, s.57-72.
- ROBERTS, P.W.,
G. LLOYAD: 2000 “Regional Development Agencies in England: New Strategic Regional Planning Issues” **Regional Studies**, 34/1, ss.75-79.
- SAYGIN, D., M.,

- ULUTAN: 2017 “Avrupa Birliği’nde Bölgesel Kalkınma Ajansları’na Geçiş Süreçleri ve Ülke Uygulamaları” **Journal of Life Economics**, 4/4, s. 81
- SOYAK, A.: 2003 “Türkiye’de İktisadi Planlama: DPT’ye İhtiyaç Var mı?” **Doğu Üniversitesi Dergisi**, Yıl 2, Sayı, 4, 2003, ss 175-180.
- TEKİN, A.: 2011 “Küreselleşen Dünya’da Bölgesel Kalkınma Dinamikleri Kamu Politikaları ve Bölgesel Kalkınma Ajansları” **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Kütahya, s.4
- TIRAŞ, H.: 2012 “Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre: Teorik Bir İnceleme.” Kahramanmaraş **Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı 2/2, ss. 55-67.
- TİFTİKÇİGİL, B. Y.: 2010 “Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yaşanan Dönüşüm ve Kalkınma Ajansları Üzerine Bir Değerlendirme” Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul.
- TOKOL, A., Y. ALPER: 2015 **Sosyal Politika**, Dora Basım Yayın Dağıtım: Bursa.
- TURGUT, E.: 1993 “Bölgelerarası Dengesizliklerin Giderilmesinde Bölgesel Örgütlenmelerin Önemi: ‘Tennessee Valley Authority’ **Amme İdaresi Dergisi**, S: 1, C: 26, ss. 71-82.

TÜRKİYE

İSTATİSTİK KURUMU: 2013 **Nüfus ve Konut Araştırması**, Ankara

YAYLIOĞLU, C.: 2002 “Kalkınmanın Anlam Bilimsel Tarihi ve Kavramsal Kökenleri,” **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi** C. 3, Sayı 1., s. 60

YILDIZ, S., S.

GÜRLER: 2018 “Görme Engelli Bireylerin Engelli Haklarına Dair Bilgi Düzeylerinin Ölçülmesi-Ankara Örneği” **Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 8, Sayı 1, 241-268.

İTERNET KAYNAKLARI

AİLE ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI:

https://ailevecalisma.gov.tr/media/11564/eyhgm_buelten_temmuz2019.pdf Erişim Tarihi: 25 Nisan 2020)

FRANSA KALKINMA AJANSI: 2019: <https://www.afd.fr/en/our-history?prevId=63> (Erişim Tarihi: 25 Nisan 2020)

GÜNEY EGE KALKINMA AJANSI: 2020

https://www.geka.gov.tr/Dosyalar/o_19v5e00u1ru61bbncf2qmlcpv8.pdf (Erişim Tarihi: 25 Nisan 2020)

HABERLER.COM:2020

<https://www.haberler.com/istanbul-gorme-engelliler-bilgi-merkezi-projesi-8963060-haberi/> (Erişim Tarihi: 25 Nisan 2020)

İSTANBUL

BÜYÜKŞEHİR

BELEDİYESİ:

2020

<https://saglik.ibb.istanbul/istanbul-buyuksehir-belediyesinden-engelli-ve-ailelerine-gelisimsel-destek/> (Erişim Tarihi: 25 Nisan 2020)

İSTANBUL ELEKTRİK TRAMVAY VE TÜNEL İŞLETMELERİ: 2020
<https://www.iETT.istanbul/tr/main/news/iETT-otobuslerde-engelbirakmadi/1679> (Erişim Tarihi: 25 Nisan 2020)

İSTANBUL KALKINMA AJANSI: 2020 GÜDÜMLÜ PROJE DESTEĞİ, İSTANBUL KALKINMA AJANSI DESTEK TÜRLERİ, <https://www.istka.org.tr/destekler/destek-turleri/>

İSTANBUL KALKINMA AJANSI: 2020
<https://www.istka.org.tr/haberler/gozum-kulagim-istanbul-projesi-ile-engeller-ortadan-kalkacak/> (Erişim Tarihi: 25 Nisan 2020)

NOMENCLATURE OF TERRITORIAL UNITS FOR STATISTICS (NUTS):2016 <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/345175/7451602/2016-NUTS-2-map-IT.pdf>(Erişim Tarihi: 25 Nisan 2020)

TÜRK DİL KURUMU: 2020 <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 25 Nisan 2020)

WORLD HEALTH ORGANIZATION: 1980 “International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps”, <http://whqlibdoc.who.int/> (Erişim Tarihi: 25 Nisan 2020)

YAPI SEKTÖRÜNDE HABER PORTALI: 2012
http://www.yapi.com.tr/haberler/ibbden-erisilebilir-turizm-engelsiz-istanbul-projesi_102029.html (Erişim Tarihi: 25 Nisan 2020)

EKLER

EK-1. Kişisel Bilgi Formu ve İSTKA Projeleri Anket Soruları

1.CİNSİYETİNİZ

- ☐ KADIN
- ☐ ERKEK

2.YAŞINIZ

- ☐ 12-18
- ☐ 19-30
- ☐ 31-40
- ☐ 41-50
- ☐ 51-60
- ☐ 61-70
- ☐ 71-80
- ☐ 81-90
- ☐ 91-100

3.İSTANBUL'UN HANGİ İLÇESİNDE İKAMET EDİYORSUNUZ?

Yanıtınızı seçin

4.EĞİTİM DURUMUNUZ

- ☐ İLKÖĞRETİM
- ☐ LİSE
- ☐ ÖN LİSANS
- ☐ LİSANS
- ☐ LİSANSÜSTÜ

5.ÇALIŞIYOR MUSUNUZ?

- ☐ EVET
- ☐ HAYIR

6.MESLEĞİNİZ?

- ☐ KAMU
- ☐ ÖZEL SEKTÖR
- ☐ DİĞER

7.ENGEL TÜRÜNÜZ?

- ☐ ORTOPEDİK
- ☐ ZİHİNSEL
- ☐ GÖRME
- ☐ İŞİTME VE KONUŞMA
- ☐ SÜREĞEN HASTALIK
- ☐ ENGELLİ YAKINI

8.İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin engellilere yönelik projelerinden haberdar mısınız?

- ☐ BİLGİM YOK
- ☐ ÇOK AZ BİLGİM VAR
- ☐ AZ BİLGİM VAR
- ☐ FAZLA BİLGİM VAR
- ☐ ÇOK FAZLA BİLGİM VAR

9.İstanbul Kalkınma Ajansı hakkında bilginiz var mı?

- ☐ BİLGİM YOK
- ☐ ÇOK AZ BİLGİM VAR
- ☐ AZ BİLGİM VAR
- ☐ FAZLA BİLGİM VAR
- ☐ ÇOK FAZLA BİLGİM VAR

10.Aşağıdaki projelerin hangisinden haberdarsınız?

- ☐ İŞTE ENGEL YOK
- ☐ ERİŞİLEBİLİR TURİZM ENGELSİZ İSTANBUL
- ☐ İSEÇOM
- ☐ İETT ENGELLİ BİLGİLENDİRME SİSTEMİ
- ☐ İSTANBUL SOSYAL DARÜŞ ŞİFAHANELERİ
- ☐ GÖZÜM KULAĞIM İSTANBUL
- ☐ İSTANBUL GÖRME ENGELLİLER BİLGİ MERKEZİ (SESLİ KÜTÜPHANE)

- ☐ HİÇBİRİNDEN HABERDAR DEĞİLİM

11.İŞTE ENGEL YOK PROJESİNİ DENEYİMLEME ŞANSINIZ OLDU MU?

- ☐ EVET
- ☐ HAYIR

12.İŞTE ENGEL YOK PROJESİNİ BAŞARILI BULUYOR MUSUNUZ?

- ☐ FİKRİM YOK
- ☐ ÇOK BAŞARISIZ
- ☐ BAŞARISIZ
- ☐ BAŞARILI
- ☐ ÇOK BAŞARILI

13.İŞTE ENGEL YOK PROJESİNİ ENGELLİ BİREYLERİN HAYATINA KATKI SAĞLADI

- ☐ FİKRİM YOK
- ☐ KESİNLİKLE KATILMIYORUM
- ☐ KATILMIYORUM
- ☐ KATILIYORUM
- ☐ KESİNLİKLE KATILIYORUM

14.ERİŞİLEBİLİR TURİZM ENGELSİZ İSTANBUL PROJESİNİ DENEYİMLEME ŞANSINIZ OLDU MU?

- ☐ EVET
- ☐ HAYIR

15.ERİŞİLEBİLİR TURİZM ENGELSİZ İSTANBUL PROJESİNİ BAŞARILI BULUYOR MUSUNUZ?

- ☐ FİKRİM YOK
- ☐ ÇOK BAŞARISIZ
- ☐ BAŞARISIZ
- ☐ BAŞARILI
- ☐ ÇOK BAŞARILI

16.ERİŞİLEBİLİR TURİZM ENGELSİZ İSTANBUL PROJESİ ENGELLİ BİREYLERİN HAYATINA KATKI SAĞLADI

- ☐ FİKRİM YOK
- ☐ KESİNLİKLE KATILMIYORUM
- ☐ KATILMIYORUM
- ☐ KATILIYORUM
- ☐ KESİNLİKLE KATILIYORUM

17.İSEÇOM PROJESİNİ DENEYİMLEME ŞANSINIZ OLDU MU?

- ☐ EVET
- ☐ HAYIR

18.İSEÇOM PROJESİNİ BAŞARILI BULUYOR MUSUNUZ?

- ☐ FİKRİM YOK
- ☐ ÇOK BAŞARISIZ
- ☐ BAŞARISIZ
- ☐ BAŞARILI
- ☐ ÇOK BAŞARILI

19.İSEÇOM PROJESİ ENGELLİ BİREYLERİN HAYATINA KATKI SAĞLADI

- ☐ FİKRİM YOK
- ☐ KESİNLİKLE KATILMIYORUM
- ☐ KATILMIYORUM
- ☐ KATILIYORUM
- ☐ KESİNLİKLE KATILIYORUM

20.GÖZÜM KULAĞIM İSTANBUL PROJESİNİ DENEYİMLEME ŞANSINIZ OLDU MU?

- ☐ EVET
- ☐ HAYIR

21.GÖZÜM KULAĞIM İSTANBUL PROJESİNİ BAŞARILI BULUYOR MUSUNUZ?

- ☐ FİKRİM YOK
- ☐ ÇOK BAŞARISIZ
- ☐ BAŞARISIZ
- ☐ BAŞARILI
- ☐ ÇOK BAŞARILI

22.GÖZÜM KULAĞIM İSTANBUL PROJESİ ENGELLİ BİREYLERİN HAYATINA OLUMLU KATKI SAĞLADI

- ☐ FİKRİM YOK
- ☐ KESİNLİKLE KATILMIYORUM

- ☐ KATILMIYORUM
- ☐ KATILIYORUM
- ☐ KESİNLİKLE KATILIYORUM

23.İSTANBUL GÖRME ENGELLİLER BİLGİ MERKEZİ PROJESİNİ DENEYİMLEME ŞANSINIZ OLDU MU?

- ☐ EVET
- ☐ HAYIR

24.İSTANBUL GÖRME ENGELLİLER BİLGİ MERKEZİ PROJESİ ENGELLİ BİREYLERİN HAYATINA OLUMLU KATKI SAĞLADI

- ☐ FİKRİM YOK
- ☐ KESİNLİKLE KATILMIYORUM
- ☐ KATILMIYORUM
- ☐ KATILIYORUM
- ☐ KESİNLİKLE KATILIYORUM

25.İSTANBUL GÖRME ENGELLİLER BİLGİ MERKEZİ PROJESİNİ BAŞARILI BULUYOR MUSUNUZ?

- ☐ FİKRİM YOK
- ☐ ÇOK BAŞARISIZ
- ☐ BAŞARISIZ
- ☐ BAŞARILI
- ☐ ÇOK BAŞARILI

26.İETT BİLGİLENDİRME SİSTEMİ PROJESİNİ DENEYİMLEME ŞANSINIZ OLDU MU?

- ☐ EVET
- ☐ HAYIR

27.İETT BİLGİLENDİRME SİSTEMİ PROJESİNİ BAŞARILI BULUYOR MUSUNUZ?

- ☐ FİKRİM YOK
- ☐ ÇOK BAŞARISIZ
- ☐ BAŞARISIZ
- ☐ BAŞARILI
- ☐ ÇOK BAŞARILI

28.İETT BİLGİLENDİRME SİSTEMİ ENGELLİ BİREYLERİN HAYATINA KATKI SAĞLADI

- ☐ FİKRİM YOK
- ☐ KESİNLİKLE KATILMIYORUM
- ☐ KATILMIYORUM
- ☐ KATILIYORUM
- ☐ KESİNLİKLE KATILIYORUM

29.İSTANBUL SOSYAL DARÜŞ ŞİFAHANELERİ PROJESİNİ DENEYİMLEME ŞANSINIZ OLDU MU?

- ☐ EVET
- ☐ HAYIR

30.İSTANBUL DARÜŞ ŞİFAHANELERİ PROJESİ BAŞARILI BULUYOR MUSUNUZ?

- ☐ FİKRİM YOK
- ☐ KESİNLİKLE KATILMIYORUM
- ☐ KATILMIYORUM
- ☐ KATILIYORUM
- ☐ KESİNLİKLE KATILIYORUM

31.İSTANBUL DARÜŞ ŞİFAHANELEPROJESİ ENGELLİ VATANDAŞLARIN BİREYLERİN HAYATINA KATKI SAĞLADI

- ☐ FİKRİM YOK
- ☐ ÇOK BAŞARISIZ
- ☐ BAŞARISIZ

- BAŞARILI
- ÇOK BAŞARILI

